

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**ANALIZA FINANČNE VKLJUČENOSTI: PRIMERJAVA MED
DRŽAVAMI IN VPLIV NA RAST GOSPODARSTVA**

Ljubljana, oktober 2017

NATALIJA VRAN

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Natalija Vran, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Analiza finančne vključenosti: primerjava med državami in vpliv na rast gospodarstva, pripravljene v sodelovanju s svetovalcem izr. prof. dr. Matejem Marinčem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 25.10.2017

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 OPIS FINANČNE VKLJUČENOSTI	2
1.1 Definicije pojmov finančna vključenost, finančna izključenost.....	3
1.2 Priložnosti in ovire finančne vključenosti	6
1.3 Trendi v finančni vključenosti	8
1.3.1 Uporaba finančnih storitev v današnjem času	9
1.3.2 Mobilno bančništvo, digitalni odtis in finančna vključenost.....	10
1.3.3 Finančna vključenost skozi krizo.....	12
1.4 Različni ponudniki finančnih storitev.....	13
1.5 Ukrepi v državah po svetu	15
1.6 Merjenje finančne vključenosti.....	17
1.6.1 Indeks finančne vključenosti	17
1.6.2 Vrzel finančne vključenosti	19
2 OPIS BAZE SVETOVNA BANKA	22
2.1 Primerjava med državami sveta.....	23
2.2 Primerjava po geografskih skupinah držav.....	25
2.3 Primerjava po dohodkovnih skupinah držav	35
2.4 Slovenija	43
3 EMPIRIČNA ANALIZA VPLIVA FINANČNE VKLJUČENOSTI NA GOSPODARSKO RAST.....	50
3.1 Dosedanje raziskave na tem področju	50
3.2 Namen in cilji raziskave	51
3.3 Opredelitev temeljne teze in hipotez	53
3.4 Zbiranje podatkov in opredelitev vzorca	53
3.5 Metodologija raziskave.....	54
3.5.1 Multipla regresijska analiza	54
3.5.2 Opis modela	54
4 ANALIZA REZULTATOV IN NJIHOVA INTERPRETACIJA	55
4.1 Finančna vključenost in gospodarska rast v različno razvitih državah.....	55
4.2 Finančna vključenost in gospodarska rast: analiza z neodvisno spremenljivko odprt račun pri finančni instituciji	58
4.3 Finančna vključenost in gospodarska rast: analiza z neodvisnima spremenljivkama posojilo in varčevanje pri finančni instituciji	60
4.4 Finančna vključenost in gospodarska rast: analiza z neodvisnima spremenljivkama uporaba bančne kartice in uporaba debetne kartice.....	61

4.5 Finančna vključenost in gospodarska rast: analiza z neodvisno spremenljivko uporaba mobilnih telefonov za plačilo	62
4.6 Finančna vključenost in gospodarska rast: analiza z neodvisno spremenljivko pogostost uporabe bančnih storitev	63
4.7 Finančna vključenost in gospodarska rast: analiza z neodvisnimi spremenljivkami, ki predstavljajo kvaliteto bančnih storitev	64
4.8 Finančna vključenost in gospodarska rast: analiza z neodvisno spremenljivko stroški uporabe bančnega računa	65
4.9 Finančna vključenost in gospodarska rast: analiza z neodvisno spremenljivko visoke kreditne ovire	65
SKLEP.....	66
LITERATURA IN VIRI.....	68

PRILOGE

KAZALO TABEL

Tabela 1: Kazalniki finančne vključenosti	4
Tabela 1: Kazalniki finančne vključenosti (nad.).....	5
Tabela 1: Kazalniki finančne vključenosti (nad.).....	6
Tabela 2: Različne oblike mobilnega plačilnega sistema, njihovo tveganje in oblika ureditve nadzora	10
Tabela 3: Podatki po geografskih skupinah držav	23
Tabela 4: Razporeditev držav po geografskih skupinah	25
Tabela 4: Razporeditev držav po geografskih skupinah (nad.)	26
Tabela 5: Razporeditev držav po dohodkovnih skupinah	35
Tabela 6: Opis spremenljivk ter hipotetično razmerje do odvisne spremenljivke	52
Tabela 7: Koeficienti vzorčnih podatkov za države v razvoju.....	56
Tabela 8: Koeficienti vzorčnih podatkov za razvite države.....	57

KAZALO SLIK

Slika 1: Lastništvo računa med odraslimi v drugem in tretjem dohodkovnem kvintilu (v odstotkih), v letu 2014	20
Slika 2: Lastništvo računa med odraslimi moškimi in ženskami (v odstotkih), v letu 2014.....	21
Slika 3: Lastništvo računa, mlajši odrasli (starost 15–24) in starejši odrasli (starost 25+) (v odstotkih), v letu 2014	22

Slika 4: Odrasli z odprtim računom, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letu 2014.....	26
Slika 5: Odrasli z odprtim računom, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letih 2011 in 2014.....	27
Slika 6: Število debetnih kartic, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letih 2011 in 2014.....	28
Slika 7: Uporaba treh digitalnih plačilnih mehanizmov za opravljanje direktnega elektronskega plačila v zadnjih 12 mesecih, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letu 2014.....	29
Slika 8: Delež odraslih, ki so varčevali v zadnjih 12 mesecih, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letu 2014.....	30
Slika 9: Delež odraslih, ki so uradno varčevali v zadnjih 12 mesecih pri finančni instituciji, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letih 2011 in 2014.....	30
Slika 10: Glavni razlogi za varčevanje v zadnjih 12 mesecih, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letu 2014.....	31
Slika 11: Delež odraslih, ki so si izposodili denar v zadnjih 12 mesecih, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letu 2014.....	32
Slika 12: Delež odraslih, ki so si izposodili denar v zadnjih 12 mesecih pri finančni instituciji, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letih 2011 in 2014.....	33
Slika 13: Viri novih posojil v zadnjih 12 mesecih, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letu 2014.....	34
Slika 14: Namen zadolžitve pri odraslih v zadnjih 12 mesecih, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letu 2014.....	35
Slika 15: Odrasli z odprtim računom, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letu 2014.....	36
Slika 16: Odrasli z odprtim računom, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letih 2011 in 2014.....	37
Slika 17: Število debetnih kartic, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letih 2011 in 2014.....	37
Slika 18: Uporaba treh digitalnih plačilnih mehanizmov za opravljanje direktnega elektronskega plačila v zadnjih 12 mesecih, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letu 2014.....	38
Slika 19: Delež odraslih, ki so varčevali v zadnjih 12 mesecih, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letu 2014.....	39
Slika 20: Delež odraslih, ki je uradno varčeval v zadnjih 12 mesecih pri finančni instituciji, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letih 2011 in 2014.....	39
Slika 21: Glavni razlogi za varčevanje v zadnjih 12 mesecih, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letu 2014.....	40
Slika 22: Delež odraslih, ki so si izposodili denar v zadnjih 12 mesecih, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letu 2014.....	41
Slika 23: Delež odraslih, ki so si izposodil denar v zadnjih 12 mesecih pri finančni instituciji, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letih 2011 in 2014.....	41

Slika 24: Viri novih posojil v zadnjih 12 mesecih, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letu 2014	42
Slika 25: Namen zadolžitve pri odraslih v zadnjih 12 mesecih, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letu 2014	43
Slika 26: Odrasli z odprtim računom v Sloveniji (v odstotkih), v letih 2011 in 2014	44
Slika 27: Število debetnih kartic v Sloveniji (v odstotkih), v letih 2011 in 2014	44
Slika 28: Uporaba treh digitalnih plačilnih mehanizmov za opravljanje direktnega elektronskega plačila v zadnjih 12 mesecih v Sloveniji (v odstotkih), v letu 2014	45
Slika 29: Delež odraslih, ki so varčevali v zadnjih 12 mesecih v Sloveniji (v odstotkih), v letu 2014	45
Slika 30: Delež odraslih, ki so uradno varčevali v zadnjih 12 mesecih pri finančni instituciji v Sloveniji (v odstotkih), v letih 2011 in 2014	46
Slika 31: Glavni razlogi za varčevanje v zadnjih 12 mesecih v Sloveniji (v odstotkih), v letu 2014	46
Slika 32: Delež odraslih, ki si je izposodil denar v zadnjih 12 mesecih v Sloveniji (v odstotkih), v letu 2014	47
Slika 33: Delež odraslih, ki so si izposodil denar v zadnjih 12 mesecih pri finančni instituciji v Sloveniji (v odstotkih), v letih 2011 in 2014	47
Slika 34: Viri novih posojil v zadnjih 12 mesecih v Sloveniji (v odstotkih), v letu 2014 ..	48
Slika 35: Namen zadolžitve v zadnjih 12 mesecih pri odraslih v Sloveniji (v odstotkih), v letu 2014	49

UVOD

V današnjem razvitem obdobju si težko predstavljamo, da ne bi imeli dostopa do finančnih storitev, marsikje na svetu pa je ta omejen, težko dostopen in nezanesljiv. Samo finančno vključenost smo želeli raziskati zaradi zaprtja bančne poslovalnice v domačem kraju, kjer nam je bil dostop do finančnih storitev otežen zaradi podaljšanja poti do storitev na naslednji najbližji poslovalnici.

Finančna vključenost (angl. *financial inclusion*) pomeni, da imajo posamezniki in podjetja dostop do uporabnih in cenovno dostopnih finančnih produktov in storitev, ki ustrezajo njihovim potrebam, kot so dostop do bančnega računa, transakcije, varčevanja, posojila (World Bank, 2014). Za ustrezno merjenje finančne vključenosti je pomembno zbiranje podatkov finančne vključenosti, saj lahko ti posredno vplivajo na oblikovanje državnih ukrepov za povečanje finančne vključenosti posameznikov in poslovnih subjektov ter na koncu na povečanje gospodarske rasti države. Mandira (2010) predlaga indeks finančne vključenosti (angl. *index of financial inclusion*, v nadaljevanju IFI), s katerim lahko merimo finančno vključenost. Indeks ima vrednosti med 0 in 1, z nič označujejo najnižjo finančno vključenost (popolna finančna izključenost), 1 pa kaže na popolno finančno vključenost.

Veliko empiričnih raziskav poudarja pomen povezave finančnega sektorja v povezavi z gospodarsko rastjo. Z raziskavami so začeli že zgodaj – Schumpeter (1912) trdi, da dobro delujoče banke spodbujajo tehnološke inovacije s prepoznavanjem in financiranjem podjetnikov za uspešno izvajanje inovativnih izdelkov in proizvodnih procesov. Robinson (1952, str. 86) pa pravi, da »kadar podjetje vodi, finance sledijo.« King in Levine (1993) v svoji raziskavi ugotovita, da obstaja močna pozitivna povezava med razvojem finančnega sektorja in gospodarsko rastjo, do enakega sklepa pridejo tudi Beck, Levine in Loayza (2000) ter Demirgüç-Kunt in Levine (2008).

Namen magistrskega dela je razširiti znanje na področju finančne vključenosti, ne samo z obstoječo tujo literaturo in članki, ampak tudi z empirično analizo obstoječih podatkov o kazalnikih finančne vključenosti. Na ta način želimo preveriti, povezanost (če ta sploh obstaja) med finančno vključenostjo in gospodarsko rastjo držav po svetu. To bomo preverili z uporabo ključnih spremenljivk, povezanih s finančno vključenostjo, in merjenjem njihove povezanosti z gospodarsko rastjo. Pridobljeno znanje in rezultate analize bomo nato uporabili za oblikovanje priporočil pri sprejemanju državnih ukrepov na področju finančne vključenosti.

Osnovni cilj magistrskega dela je ugotoviti povezavo in moč povezanosti med razvojem finančnega sektorja in gospodarske rasti po državah sveta. S tem želimo dokazati, da je finančna vključenost pomembna za razvoj države, saj sprejemanje pravih državnih ukrepov

za spodbujanje finančne vključenosti za prebivalstvo države in podjetja lahko vodi do rasti gospodarstva.

Pomožni cilji magistrskega dela so sledeči: z empirično analizo bomo preverili povezanost finančne vključenosti z gospodarsko rastjo glede na različne geografske skupine držav, saj predpostavljamo, da ima finančna vključenost v državah v razvoju večjo pozitivno povezanost z gospodarsko rastjo kakor pa v razvitih državah.

Glavna teza magistrskega dela je, da je finančna vključenost pozitivno povezana z gospodarsko rastjo v državah po svetu. Smiselno je torej sprejemati ustrezne državne ukrepe v povezavi z ustreznimi razpoložljivimi podatki finančne vključenosti, saj ima lahko sprejemanje ustreznih državnih ukrepov v primeru pravilne uporabe pozitiven vpliv na državo, gospodarske subjekte in njene državljanke.

V empiričnem delu bomo preverjali več raziskovalnih vprašanj, predvsem pa se bomo osredotočali na pozitivno oziroma negativno povezanost kazalnikov finančne vključenosti z gospodarsko rastjo. Zanima nas, ali so kazalniki finančne vključenosti v državah v razvoju bolj pozitivno povezani z gospodarsko rastjo kakor pa v razvitih državah. Preverili bomo tudi posamezne finančne kazalnike, kot so odprt bančni račun, posojila in varčevanja, negotovinske transakcije, uporaba mobilnih telefonov za izvedbo transakcij, pogostost uporabe bančnih storitev, kvaliteta bančnih storitev, stroški uporabe bančnega računa, kreditne ovire, ter interpretirali njihovo pozitivno ali negativno povezanost z gospodarsko rastjo države.

Magistrsko delo skupaj obsega pet poglavij, ki so predstavljena, kakor sledi. V prvem poglavju bomo predstavili sam pojem finančna vključenost, teorijo ter dosedanje raziskave in analize v povezavi s tem področjem. V drugem poglavju sledi opis finančnih kazalcev finančne vključenosti iz baze Svetovne banke s primerjavo med državami glede na geografske skupine in glede na dohodkovne skupine držav. V tretjem poglavju bo predstavljena temeljna teza magistrskega dela in raziskovalna vprašanja. V četrtem poglavju bo podana interpretacija dobljenih rezultatov empirične analize. V petem poglavju pa bomo zaključili s predstavitvijo ukrepov, ki so bili sprejeti po drugih državah po svetu in v Sloveniji.

1 OPIS FINANČNE VKLJUČENOSTI

V prvem poglavju se bomo osredotočili na teoretični vidik finančne vključenosti, kjer bomo najprej opisali sam pojem finančna vključenost in pa tudi finančno izključenost. Sledila bo predstavitev priložnosti in ovir finančne vključenosti, ki bo predstavljena z vidika posameznikov. Zanima pa nas tudi, kakšni so trendi v razvoju finančne vključenosti ter kako je finančna vključenost delovala skozi finančno krizo. V finančnem sistemu obstajajo različni ponudniki finančnih storitev, ki so lahko formalni ali neformalni. Med

ponudniki finančnih storitev ima potencial razvoja poštno omrežje, saj lahko prebivalcem ponudi dostop do finančnih storitev tudi na oddaljenih podeželskih območjih. Finančno vključenost pa lahko tudi merimo, razvija se indeks finančne vključenosti, ki predstavlja celovito mero finančne vključenosti. Na koncu prvega poglavja pa spoznamo tudi različne vrzeli finančne vključenosti, kjer opazujemo razlike v lastništvu računa, glede na individualne značilnosti prebivalstva (glede na dohodek, starost, prebivališče, spol).

1.1 Definicije pojmov finančna vključenost, finančna izključenost

Finančna vključenost (angl. *financial inclusion*) pomeni, da imajo posamezniki in podjetja dostop do uporabnih in cenovno dostopnih finančnih produktov in storitev, ki ustrezajo njihovim potrebam, kot so dostop do bančnega računa, transakcije, varčevanja, posojila (World Bank, 2014; Mandira, 2010). Demirgüç-Kunt, Klapper, Singer in van Oudheusden (2015) pa definicijo še razširijo in pravijo, da sta finančna vključenost in dostop do finančnih sredstev različni zadevi. Finančna vključenost se osredotoča na uporabo, vendar pomanjkanje uporabe ne pomeni vedno pomanjkanje dostopa. Mnogi ljudje nimajo dostopa do finančnih storitev, saj imajo te storitve previsoke stroške ali pa obstajajo ovire za njihovo uporabo, kot so npr. predpisi, ki zahtevajo zapleteno dokumentacijo, razdalje, pravne ovire ali druge tržne nepopolnosti. Drugi pa se lahko odločijo, da ne bodo uporabljali finančnih storitev, čeprav imajo dostop in dostopne cene. V nadaljevanju bomo uporabljali prvo definicijo, saj so v analizah uporabljeni podatki iz podatkovne baze Svetovne banke.

Za uspešnost finančne vključenosti Band, Naidu in Mehadia (2012) navedejo pet stebrov uspešne finančne vključenosti: polni paket finančnih storitev, kvaliteta storitev, dostopnost storitev vsem, ki jih lahko uporabijo, konkurenčnost in raznolikost trga ter informiranost strank. Za doseg končnega cilja je potrebno imeti vse te stebre v mislih, saj so med seboj povezani in uspeh na enem področju lahko vodi do napredka na drugem področju.

Finančna vključenost je pomembna z vidika raziskav, oblikovanja državnih ukrepov in finančnega sistema v državi. Razvit finančni sistem ne spodbuja samo gospodarske rasti, ampak lahko tudi zmanjšuje revščino. Ljudje in podjetja lahko s finančnimi storitvami, kot sta varčevanje in kredit, lažje investirajo v dejavnosti, kot sta npr. izobraževanje in podjetništvo, s tem pa izboljšajo svoj življenjski standard. V nasprotnem primeru pa so omejeni s svojimi skromnimi dohodki oziroma prihodki in ne morejo napredovati z vidika izobrazbe oziroma podjetniki z rastjo podjetja. Na podlagi Evropskega parlamenta in Sveta (2014) je finančna vključenost pomemben mehanizem za izboljšanje življenja ljudi, ki živijo v revščini. Velikokrat je prebivalstvu dostop do osnovnih posojil onemogočen, kar v številnih primerih vodi v socialno izključenost. Številni revnejši Evropejci nimajo dostopa do finančnih storitev, kot so depozitni ali transakcijski računi, težave pa imajo tudi pri varčevanju, posojilih, zavarovanju in plačilnih storitvah.

V Tabeli 1 je navedenih 24 kazalnikov finančne vključenosti, ki pokrivajo tri ključna področja finančne vključenosti: uporaba finančnih storitev, dostop do finančnih storitev in kvaliteta finančnih storitev. Vsak je naveden v svoji kategoriji, kazalniku, področju in vidiku.

Tabela 1: Kazalniki finančne vključenosti

#	Kategorija	Kazalnik	Področje	Vidik
1	Odrasli s formalnim bančnim računom	Delež odraslih z računom v formalni finančni instituciji Število depozitarjev na 1.000 odraslih/ število depozitnih računov na 1.000 odraslih	Uporaba	Posamezniki
2	Odrasli s kreditom v regulirani instituciji	Delež odraslih z vsaj enim neodplačanim posojilom v regulirani fin. instituciji Število posojilojemalcev na 1.000 odraslih/število neodplačanih posojil na 1.000 odraslih	Uporaba	Posamezniki
3	Odrasli z zavarovanjem	Število zavarovancev na 1.000 odraslih (ločeno po premoženjskih in življenjskih zavarovanjih)	Uporaba	Posamezniki
4	Negotovinske transakcije	Število maloprodajnih negotovinskih transakcij na prebivalca (Negotovinske transakcije so opredeljene kot število plačil s čekom, kreditnimi prenosi, neposredno bremenitvijo in plačila s kreditnimi in debetnimi karticami.)	Uporaba	Posamezniki
5	Transakcije z uporabo mobilnih telefonov	Delež odraslih, ki uporabljajo svoje mobilne telefone za plačilo	Uporaba	Posamezniki
6	Visoka frekvenca uporabe računa	Delež odraslih z visoko frekvenco uporabe računa (Visoka frekvenca je opredeljena kot dvig denarja z osebnega računa(ov), 3 ali večkrat v tipičnem mesecu.)	Uporaba	Posamezniki
7	Nagnjenost k varčevanju	Varčevanje pri finančni instituciji v zadnjih 12 mesecih (Institucije vključujejo banke, kreditne zadruga, zadruga in mikrofinančne institucije.)	Uporaba	Posamezniki
8	Denarna nakazila	Delež odraslih, ki prejema domača ali mednarodna denarna nakazila	Uporaba	Posamezniki
9	Formalno bančništvo v podjetjih	Delež malih in srednje velikih podjetij, ki imajo račun v formalni finančni instituciji (v nadaljevanju MSP) Število MSP z depozitnim računom/ število depozitnih računov ali število MSP varčevalcev/število depozitarjev	Uporaba	Podjetja

se nadaljuje

Tabela 1: Kazalniki finančne vključenosti (nad.)

#	Kategorija	Kazalnik	Področje	Vidik
10	Podjetja z neporavnanimi posojili pri reguliranih institucijah	Delež MSP-jev z neodplačanim posojilom Število MSP-jev z neodplačanim posojilom/število neodplačanih posojil ali število neodplačanih posojil MSP-jev/število neodplačanih posojil	Uporaba	Podjetja
11	Dostopne točke finančnih storitev	Število poslovalnic na 100.000 odraslih	Dostop	Fizični vidik storitev
12		Število bankomatov na 100.000 odraslih ali število bankomatov na 1.000 km ²	Dostop	Fizični vidik storitev
13		Število POS terminalov na 100.000 prebivalcev	Dostop	Fizični vidik storitev
14	Spletni računi	Število spletnih računov za mobilna plačila	Dostop	Telefonski vidik storitev
15	Medbratovalni (interoperativni) vidik storitev	Kombinirani indeks: <ul style="list-style-type: none"> interoperativnost bankomatov in (Zavzema vrednost 1, če je večina ali vse omrežje bankomatov med seboj povezano, in 0, če niso povezani.) interoperativnost POS terminalov (Zavzema vrednost 1, če je večina ali vsi POS terminali povezani in 0, če med seboj niso povezani.) 	Dostop	Medbratovalni vidik storitev
16	Finančno znanje	Ocena finančnega znanja (Aritmetična ocena, ki povzema pravilne odgovore na vprašanja o osnovnih finančnih pojmih, kot so inflacija, obrestna mera, obrestne obresti, denarna iluzija, razpršitev tveganja, glavni namen zavarovanja.)	Kvaliteta	Finančna pismenost in sposobnost/zmožljivost
17	Finančno obnašanje	Vir financiranja v sili (Odziv na: če bi nujno potrebovali denar, kje bi ga dobili? Sposodili bi si od prijateljev/sorodnikov, delali več, prodali premoženje, uporabili le prihranke, posojilo iz kluba varčevanja, bančno posojilo, ne bi mogli dobiti.)	Kvaliteta	Finančna pismenost in sposobnost/zmožljivost
18	Zahteve po razkrivanju	Indeks razkritja združuje obstoj različnih zahtev po razkritju	Kvaliteta	Tržno obnašanje in varstvo potrošnikov
19	Reševanje sporov	Indeks, ki odraža obstoj formalnih mehanizmov za notranje in zunanje reševanje sporov (kazalnik za mehanizem reševanja notranjih sporov, kazalnik za mehanizem reševanja zunanjih sporov)	Kvaliteta	Tržno obnašanje in varstvo potrošnikov

se nadaljuje

Tabela 1: Kazalniki finančne vključenosti (nad.)

#	Kategorija	Kazalnik	Področje	Vidik
20	Stroški uporabe	Povprečni stroški odprtja osnovnega transakcijskega računa	Kvaliteta	Ovire uporabe
21		Povprečni strošek ohranjanja osnovnega bančnega tekočega računa (letne pristojbine)	Kvaliteta	Ovire uporabe
22		Povprečni stroški kreditnih prenosov	Kvaliteta	Ovire uporabe
23	Kreditne ovire	Delež MSP-jev, ki potrebuje zagotovitev zavarovanja za svoje zadnje bančno posojilo	Kvaliteta	Ovire uporabe
24		Pridobitev kredita: oddaljenost od meje (Meri obseg informacijskih ovir na kreditnih trgih.)	Kvaliteta	Ovire uporabe

Povzeto in prirejeno po GPFI – Global Partnership for Financial Inclusion, G20 Financial Inclusion Indicators, 2016 str. 4–7.

Poznamo tudi pojem **finančne izključenosti** (angl. *financial exclusion*), katerega pomen pa je ravno obraten kakor pomen pojma vključenost. Finančno izključenost Sinclair (2001) definira kot nezmožnost dostopa do potrebnih finančnih storitev v ustrezni obliki. Izključitev je lahko posledica težav z dostopom, pogoji, cenami, trženjem ali samoizključitvijo posameznika kot odziv na negativne izkušnje ali dožemanje. Carbo, Gardener in Molyneux (2005) pa opredelijo finančno izključenost kot splošno nesposobnost nekaterih družbenih skupin za dostop do finančnega sistema. Kot ugotavljajo Allen, Demirgüç-Kunt, Klapper in Peria (2012), problem nastane, kadar je finančna izključenost neprostoVOLjna. Do finančne izključenosti pride zaradi različnih ovir, kot so na primer visoki stroški za otvoritev bančnih računov, velike razdalje, pomanjkanje primernih finančnih produktov. Na ovire vplivajo različni dejavniki, kot so nepopolne informacije, nekonkurenčni trgi, pomanjkljivosti v sklepanju pogodb ter pomanjkanje fizične infrastrukture. Vzpostavitev vključujočega finančnega sistema je kompleksen proces. Mandira (2010) poda pet temeljnih oblik finančne izključenosti: izključenost zaradi dostopa, izključenost zaradi stanja/razmer, ki so neprimerne za nekatere ljudi, cenovna izključenost, marketinška izključenost in samoizključitev posameznika.

1.2 Priložnosti in ovire finančne vključenosti

Baza podatkov svetovne finančne vključenosti (angl. *Global Findex*) je spletna baza, kjer so dostopni podatki, povezani s finančno vključenostjo. Kaže nekaj obetavnih priložnosti za širjenje finančne vključenosti, ki jih lahko razdelimo na dve večji skupini: razširitev lastništva računa med odrasle, ki nimajo računa, in povečanje uporabe računov med tistimi, ki že imajo račun. V svetovnem merilu 2 milijardi odraslih še vedno nima bančnega računa. Z zagotavljanjem regulativnega okvira, ki spodbuja širitev lastništva računov, osnovne ali nizke provizije računov, razvoj novih tehnologij, kot je račun mobilnega bančništva, lahko države znižajo ali celo odpravijo ovire za finančne vključenosti. Lastništvo računa je pomemben prvi korak v smeri finančne vključenosti. Ko imajo ljudje

račun, je drugi korak zagotovitev, da so ga sposobni uporabljati in da ga v celoti izkoristijo (Demirgüç-Kunt et al., 2015).

V analizi Band et al. (2012) so anketirani posamezniki izbirali med danimi postavkami in jih razvrstili po pomembnosti postavk z vidika finančne vključenosti. V nadaljevanju bomo na kratko opisali 10 pomembnejših priložnosti in ovir finančne vključenosti. Anketirani posamezniki so za najpomembnejšo priložnost finančne vključenosti izbrali **finančno izobraženost** (1). Graditi je treba na razumevanju varstva strank, zavarovanju pred prezadolžitvijo strank, ponudbi novih finančnih proizvodov, doseganju revnejših strank. Finančne institucije pa to finančno pismenost, znanje o potrebah ter koristih strank izkoristijo tako, da presežejo svoje ponavljajoče se storitve in ponudijo **širšo paleto proizvodov** (2). Globalna finančna kriza je prepričala udeležence trga, da je potrebno povečati število **uradov za ocenjevanje kreditne sposobnosti komitentov** (3). Naslednja priložnost finančne vključenosti je **mobilno bančništvo** (4), za katero je prav tako potrebno znanje. Pomembna je tudi **ureditev na področju varstva strank** (5), še posebej tista, ki ščiti stranke in ustvarja prostor za manjše, specializirane institucije, ki pomagajo revnim z **ustrezno regulacijo in nadzorovanjem mikrofinanciranja** (8). Za izboljšanje storitev se morajo **finančne institucije polno vključiti** (7) v razumevanje strank in **okrepiti svojo zmogljivost financiranja** (6). **Storitev bančnega uslužbenca** (9) je na predzadnjem mestu, torej predstavlja manj pomembno priložnost finančne vključenosti, saj imajo stranke vedno **boljše informacije na strani povpraševanja** (10), ki jih lahko pridobijo preko spleta brez bančnega uslužbenca.

Naslednje bodo opisane ovire finančne vključenosti, kjer je kot najpomembnejša ovira **omejena finančna pismenost** (1), naslednja je **omejena zmogljivost finančnih ustanov** (2), kjer ne vedo vedno, kako zadovoljiti **potrebe svojih strank, jih ne razumejo** (4), saj so osredotočeni na samo **en tip finančnega proizvoda** (3), kar vodi do slabe ponudbe finančnih storitev in tveganja v gospodarstvu za **politično vmešavanje** (5), ki ni zaželeno. **Pomanjkanje uradov za ocenjevanje kreditne sposobnosti** (6) je enkrat že privedlo do krize ter prezadolženosti komitentov in se lahko zopet ponovi. Potrebno je zmanjšati neodgovorno, nepremišljeno in nepregledno dajanje posojil. Naslednji oviri finančne vključenosti sta **stroškovna struktura proizvodov** (7) in **neustrezen regulativni okvir finančnih institucij** (8), ki je na osmem mestu. Anketiranci in udeleženci v industrijskem sektorju si želijo močnejšo regulacijo, zlasti na področjih varstva strank in specializiranih predpisov za ponudnike na dnu piramide. Zadnji predstavljeni oviri pa sta **nezadostna infrastruktura** (9) in **neustrezna zaščita strank** (10). Ovire finančne vključenosti po izbiri anketiranih posameznikov predstavljajo problem za okrepitev finančne vključenosti (Band et al., 2012).

Kot vidimo, se navedene priložnosti in ovire med seboj močno prepletajo in vplivajo druga na drugo. Potrebne so spremembe na področju regulacije in nadzora varstva strank, povečanje zmogljivosti finančnih institucij, široka paleta finančnih proizvodov z večjim

dosegom za različne segmente novih strank in uporabo alternativnih distribucijskih kanalov za večjo finančno vključenost.

1.3 Trendi v finančni vključenosti

Finančna vključenost je po podatkih iz Evropskega parlamenta in Sveta (2014) pomemben mehanizem v Evropski uniji v boju proti revščini in pri doseganju cilja vključujočega gospodarskega razvoja, kar vodi k večjim poudarkom na državnih ukrepih in pobudah za finančno vključenost. Na srečanju Skupine dvajsetih (angl. *Group of Twenty* – v nadaljevanju G20) v Los Cabosu leta 2012 so potrdili osnovni nabor kazalnikov finančne vključenosti. S potrditvijo osnovnih kazalcev finančne vključenosti se je Globalno partnerstvo za finančno vključenost (angl. *Global Partnership for Financial Inclusion*, v nadaljevanju GPMI) zavzelo, da bodo razvili bolj celovit in celosten nabor kazalnikov finančne vključenosti. Države se spodbujajo k zbiranju njihovih podatkov in dopolnitvi kazalnikov s podatki, ki so relevantni za posamezno državo. Namen je ustvariti pregled kazalcev finančne vključenosti na letni osnovi (GPMI – Global Partnership for Financial Inclusion, b.l.). Države po vsem svetu so prišle do spoznanja, da je finančni sistem pomemben. Posledično so nekatere od njih sprejele državne ukrepe za spodbujanje finančne vključenosti. Pobuda za sprejem državnih ukrepov je prišla s strani finančnih regulatorjev, vlad in centralnih bank. Ukrepe so prav tako sprejemale mednarodne organizacije, kot sta Svetovna banka (angl. *World Bank* – WB) in Mednarodni denarni sklad (angl. *International Monetary Fund* – IMF), ki so se osredotočile na problem finančne vključenosti skozi politično zaznavanje in usmerjanje (Mandira, 2010).

GPMI je vključujoče izhodišče vseh držav članic G20 in zainteresiranih držav nečlanic G20, ki nadaljujejo z delom, ki vodi v finančno vključenost, vključno z izvajanjem načrta G20 o finančni vključenosti, ki je bil potrjen na srečanju G20 v Seulu. Na čelu izvajanja so trije ključni izvajalski partnerji:

1. Zavezništvo za finančno vključenost (angl. *Alliance for Financial Inclusion*, v nadaljevanju AFI), ustanovljeno leta 2008, svojim članom nudi sredstva in vire, da delijo svoje znanje in izvajajo državne ukrepe za povečanje dostopa do finančnih storitev za revne. Člani AFI so centralne banke in druge regulacijske finančne inštitucije več kot 90 držav v razvoju, kjer živi večina svetovnega prebivalstva brez bančnega računa (Alliance for financial inclusion, b.l.).
2. Posvetovalna skupina za pomoč revnim (angl. *Consultative Group to Assist the Poor*, v nadaljevanju CGAP) je globalno partnerstvo več kot 30 vodilnih organizacij, ki želijo pospešiti finančno vključevanje. CGAP razvija inovativne rešitve s praktičnimi raziskavami in aktivnim sodelovanjem s ponudniki finančnih storitev, oblikovalci državnih ukrepov in financerji (CGAP, b.l.).

3. Mednarodna finančna korporacija (angl. *International Finance Corporation* – IFC) je največja svetovna razvojna institucija, osredotočena izključno na zasebni sektor v državah v razvoju (International Finance Corporation, b.l.).

Na področju Evrope pa se Evropska komisija preko okrepitve finančne vključenosti zavzema za zmanjšanje socialne izključenosti (angl. *social exclusion*), kar pomeni nesprejemanje posameznika ali skupine ljudi s strani socialnega okolja (Silver, 1994). Evropska komisija pravi, da so bančni računi osnovno orodje za vse potrošnike (Evropski parlament in Svet, 2014), zato je treba zagotoviti, da so dostopni vsem državljanom v Evropski Uniji in da imajo potrošniki ustrezna sredstva, da izberejo izdelek, ki najbolj ustreza njihovim potrebam. Z dnem 23. julija 2014 pa je bila sprejeta direktiva 2014/92/EU s strani Evropskega parlamenta in Evropskega sveta o primerljivosti nadomestil, povezanih s plačilnimi računi, zamenjavi plačilnih računov in dostopu do osnovnih plačilnih računov (Evropski parlament in Svet, 2014). Ukrepi za okrepitev finančne vključenosti so bili podprti v okviru programa Skupnosti za zaposlovanje in socialno solidarnost (2007–2013) (European Commission, b.l.) ter skozi projekt Finančna vključenost 2020 (angl. *Financial Inclusion 2020*), kjer Center za finančno vključenost (angl. *Center for Financial Inclusion* – CFI) ponuja celovito vizijo potrebnih komponent, da bi finančna vključenost postala resničnost. Raziskava je namenjena skupnemu dialogu za sprejem ukrepov v smeri finančne vključenosti, ki bodo občutno zmanjšali finančno izključenost do leta 2020. Želijo doseči čim bolj popolno finančno vključenost, ki je stanje, v katerem imajo vsi ljudje dostop do kakovostnih finančnih storitev, zagotovljenih po dostopnih cenah ter na primeren način (Band et al., 2012).

1.3.1 Uporaba finančnih storitev v današnjem času

V današnjem času je tehnologija tako napredovala, da vse poti vodijo k digitalizaciji poslovanja in uporabe finančnih storitev preko spleta, mobilnih telefonov ter računalnikov. Poudarja se pomen mobilnosti, dostopnosti in hitrosti. V prihodnosti bodo plačilne in debetne kartice zamenjale različne mobilne aplikacije, podpisi in papir pa v bančništvu ne bodo imeli več pomembne prihodnosti. Sovdat (2015) pravi, da se digitalizaciji bančnih storitev ne bo mogla izogniti nobena banka. Glavne razloge digitalizacije bančnih storitev so navedli King, Lark, Lightman in Rangaswami (2016): prvič, do leta 2020 bo na splet priklopljenih še 50 milijard novih naprav, drugič, banke si bodo morale prizadevati za čim nižje stroške poslovanja, in tretjič, uberizacija – ekonomija delitve – je eden glavnih trendov v vseh gospodarskih sferah, ki ji tudi bančniki ne bodo ubežali. Uberizacija bančništva je nov poslovni model, kjer bodo zdaj tipične bančne produkte, denimo, plačilne in posojilne kartice, stanovanjska in potrošniška posojila, ponujali prodajalci.

1.3.2 Mobilno bančništvo, digitalni odtis in finančna vključenost

Mobilno bančništvo je storitev, ki uporablja mobilne telefone za plačilo, opravljanje finančnih transakcij. Število uporabnikov mobilnega bančništva iz dneva v dan narašča in postopoma nadomešča bančne poslovalnice ter poslovanje z denarjem v trgovinah. V Keniji so leta 2007 kot storitev mobilnega bančništva uvedli aplikacijo M-Pesa, ki uporabnikom omogoča shranjevanje in prenos denarja preko njihovih mobilnih telefonov. To se je izkazalo kot pravilna poteza, saj se je uporaba finančnih storitev do leta 2010 povečala za 50 odstotkov. Uvedba M-Pese na primeru Kenije jasno dokazuje, da lahko sistem plačil deluje popolnoma neodvisno od bančnega sistema. Uporabniki lahko vse to storijo brez večjih stroškov, hitro, udobno in s preglednostjo izvedenih plačil preko mobilnih telefonov. Na ta način se zmanjšajo stroški za dostop do finančnih storitev in poveča dostop do ranljivih skupnosti, ki so bile prej izključene. Povečalo se je tudi zaupanje do finančnih storitev, saj je možno slediti vsem opravljenim transakcijam, voditi evidence o plačanih računih, vse to brez večjih težav in stroškov. Dodatna prednost je tudi ta, da ni več čakanja v dolgih vrstah, transakcije lahko opravljajo hitro brez daljšega zapuščenja svojega delovnega mesta (Klein & Mayer, 2011).

V Tabeli 2 so zajeta tveganja in potrebne minimalne oblike ureditve nadzora za različne oblike mobilnega plačilnega sistema. Podana sta dva tipa zakonodaje – prva je uredba poslovnega delovanja, ki zajema področja, kot je varstvo potrošnikov, ter ukrepe za preprečevanje pranja denarja. Druga pa je uredba bonitet, kjer so potrebne zahteve po kapitalski ustreznosti, likvidnosti ter pravila za sprejemanje tveganj (Klein & Mayer, 2011). Predstavljene so štiri različne oblike mobilnega plačilnega sistema, ki so razvrščene po vrsti glede na njihovo tveganje in obliko nadzora od enostavne do najbolj komplicirane.

Tabela 2: Različne oblike mobilnega plačilnega sistema, njihovo tveganje in oblika ureditve nadzora

Storitev	Tveganje	Uredba poslovnega delovanja	Uredba bonitet
Menjava denarja	Goljufije	Ne, samo gospodarsko pravo	Ne
Varčevanje	Neppravilna evidenca podatkov, kraja	Ja, vključno s predpisi agentov	Ne
Transakcije denarja	Napake pri prenosu denarja, računovodske napake	Ja	Ne
Investiranje denarja	Neuspeh investicije, sistemsko tveganje	Ja	Ja

Vir: M. U. Klein & C. Mayer, Mobile banking and financial inclusion: The regulatory lessons, 2011, str. 17.

Prvo storitev oblike mobilnega plačilnega sistema predstavlja **menjava denarja**. Večina denarja, ki je v današnjem času v uporabi, je v obliki nematerializiranega denarja ali v

gotovini. Ko stranka želi zamenjati nematerializirani denar v gotovino, to stori brez težav in brez večjega tveganja, tu ni potrebna nobena bonitetna uredba, saj je izpolnjena potreba konkurenčnosti med ponudniki menjave denarja in prost vstop ponudnikov menjave denarja. Glavna omejitev, ki se lahko tu pojavi, je omejitev velikosti zneska, ki se lahko hrani na računu pri ponudniku s storitvijo M-Pesa, saj ima dvig denarja vpliv na njegovo sposobnost opravljati izplačila z in vplačila denarja na račun. Do pomislekov pride v primeru, ko različne stranke izdajo konkurenčne valute, v tem primeru lahko pride do izgube nadzora s strani denarne oblasti nad ponudbo denarja. M-Pesa pa ne izdaja denarja, ampak samo menja eno obliko denarja za drugo (Klein & Mayer, 2011).

Drugo storitev predstavlja **varčevanje denarja**. Stranka lahko odpre bančni račun pri tradicionalnem ponudniku banki ali pa pri M-Pesi. Potreben je samo zapis v papirni ali elektronski obliki, ki določa lastnika računa, način dostopa do računa, pravila vodenja računa in obveščanje o spremembah na računu. Pri tej storitvi pa je že potrebna uredba poslovnega delovanja, varnostni sistem v primeru uničenja ali kraje informacij o računu in ustrezne evidence vodenja računov za preprečitev pranja denarja (Klein & Mayer, 2011).

Tretja storitev so **transakcije denarja**, kjer je pomembno, da je ta storitev čim bolj cenovno ugodna – če ni, bodo denar raje prenašali osebno do npr. prijateljev in sorodnikov z različnimi prevoznimi sredstvi. V primeru transportne funkcije, kot so pošta, DHL, ni potrebe po uredbi poslovnega delovanja. Za elektronsko pošto in telekomunikacijske storitve pa so potrebni posebni predpisi, ki izhajajo iz varstva potrošnikov in politike konkurence. Poseben primer nastane v primeru, ko gre denar preko nacionalnih meja. Razloga za skrb ne predstavljajo bonitetne uredbe, ampak menjava lokalne valute v tujo valuto. Zato obstajajo omejitve glede prenosa elektronskega denarja preko meja z namenom nadzora kapitala. Prenos denarja zahteva nekoga, da prestavi denar z enega računa na drugi, in to lahko stori ponudnik računa, ki vse te opravljene dogodke knjiži. Lastnik računa pa je o tej spremembi obveščen in lahko v primeru napake zahteva preverjanje. Vse to pa je še dodatno zaščiteno s posebnimi gesli ali drugimi identifikatorji. V primeru transakcije denarja je v običajnih pogodbenih odnosih potrebno vodenje poslovanja, uredba poslovnega delovanja pa se ne zahteva (Klein & Mayer, 2011).

Zadnja, četrta storitev, je **investiranje denarja**. V vseh prejšnjih storitvah ne pride do vlaganja denarja vlagateljev in ni naložbenega tveganja, prav tako ni potrebna uredba bonitet. Ureditve bonitet veljajo za naložbeni del investiranja depozitov, pri nenaložbenih depozitih ta ureditev nadzora ni potrebna. M-Pesa torej opravlja osnovno funkcijo posojanja. Tveganje takšne naložbe je enakovredno tveganju depozitov v bankah, ki so predmet nadzora s strani ustreznega regulatorja. M-Pesa deluje predvsem kot kanal vlog depozitov za banke in za predmet bonitetnih pravil, in sicer pri razpršenem vlaganju denarja v varne instrumente v reguliranih bankah. Ni zahtev po ureditvi bonitet, saj regulacija bank zajame vsa tveganja, ki so z njihove strani (Klein & Mayer, 2011).

Revni ljudje uporabljajo mobilne telefone, kjer se shranjujejo podatki in na ta način omogočajo finančnim institucijam in ostalim dostop do informacij, čemur lahko rečemo **digitalni odtis** (Kumar & Muhota, 2012). Dostop in vir teh informacij je močan, ampak še ni bil ustrezno uporabljen za povečanje finančne vključenosti revnega prebivalstva. Pojavljajo se razmišljanja o uporabi teh podatkov, vendar je vse še v začetni fazi, saj so potrošnikovi interesi, zasebnost in varnost zaščiteni in obstajajo pomisleki glede etične uporabe teh podatkov. Prav tako ni jasno, kdo naj bi prevzel nadzor in regulacijo za te podatke – telekomunikacijski operaterji, bančni regulator ali drugi z ustrezno nadzorno pristojnostjo. Finančne institucije lahko uporabijo digitalne odtise tako, da spremljajo njihove prihodke in jih na ta način predvidijo, boljše ocenijo njihovo sposobnost za odplačevanje posojila. Na primer stranka, ki vsak petek redno naloži določen znesek na telefon in je na njenem računu le redko znesek blizu nič, je označena z nizkim tveganjem. Stranka, ki pa naloži samo tu in tam določen znesek na telefon in je potem dalj časa neaktivna, pa je označena z visokim tveganjem (Kumar & Muhota, 2012).

1.3.3 Finančna vključenost skozi krizo

Cull, Demirgüç-Kunt in Lyman (2012) so se v svoji analizi osredotočili predvsem na vpliv finančnega razvoja na rast, dohodkovno neenakost in zmanjšanje revščine. Dokazi kažejo, da ob učinkoviti regulaciji in nadzoru finančni razvoj poveča gospodarsko rast in zmanjšuje dohodkovno neenakost. Makroekonomski podatki kažejo, da imajo dobro razviti finančni sistemi skozi daljše časovno obdobje močan pozitiven vpliv na ekonomsko rast. Prav tako so se koristi uporabe finančnih storitev preko posrednih pozitivnih učinkov pokazale tudi pri segmentu revnejšega prebivalstva, saj se jim je povečal dohodek, kar je povezano z zmanjšanjem razlik v dohodkovni neenakosti in povečanjem gospodarske rasti. Dostop do finančnih storitev izboljšuje življenje revnih v državah v razvoju, zlasti zaradi varčevalnih proizvodov. Prihranki državljanov krepijo stabilnost na individualni ravni in na ravni gospodinjstva. Ker pa je malih varčevalcev veliko, to prispeva k stabilnosti celotnega finančnega sistema. Učinkovita finančna vključenost lahko vodi k zdravemu gospodinjstvu in malemu gospodarstvu ter k okrepitvi celotnega finančnega sistema. Trenutno še ni možno izpostaviti raziskave, ki bi potrdila te domneve. Pomembno je tudi učinkovito varstvo potrošnikov, saj morajo biti strankam z nižjimi stopnjami izobrazbe ponujene pravilne finančne storitve za pozitivne učinke na finančno stabilnost. Večja razpršenost segmenta strank v povezavi s finančno vključenostjo vodi k bolj stabilnemu gospodarstvu. Zmanjševanje dohodkovne neenakosti prek finančnega razvoja in vključevanja lahko privede do večje socialne in politične stabilnosti, kar bi lahko prispevalo k večji stabilnosti finančnega sistema. Neformalne finančne storitve prav tako predstavljajo vir nestabilnosti in so slabi nadomestki formalnih storitev (Collins, Morduch, Rutherford, & Ruthven, 2009).

V študiji Han in Melecky (2013) raziskujeta dostop do depozitov in vpliv na rast oziroma upad depozitov v času pred in med globalno finančno krizo. V času finančnih kriz se

lastniki depozitov ustrašijo in umaknejo depozite iz bank. Umike depozitov iz bank pa je mogoče omiliti, če so ti ustrezno razpršeni. Razpršenost pa lahko dosežejo z omogočanjem širšega dostopa odraslega prebivalstva do uporabe bančnih depozitov, torej s povečanjem finančne vključenosti. Na osnovi te predpostavke bi širša finančna vključenost v bančne depozite bistveno izboljšala odpornost financiranja bančnega sektorja in s tem celotno finančno stabilnost. Ugotovili so tudi, da se ta učinek razlikuje glede na dohodke v državi. Ta učinek je močnejši v državah s srednjimi dohodki, kjer se lahko soočajo s temi krizami zaupanja depozitarjev, saj je bančni sektor še v razvoju in že visoko povezan s svetovnimi financami, prav tako pa je v razvoju tudi zaupanje v ta sektor. Za države z visokimi in nizkimi dohodki pa je potrebnih več raziskav za bolj zanesljive zaključke. Opisane ugotovitve so pomembne za oblikovanje državnih ukrepov, ki se lahko osredotočijo na reforme spodbujanja finančnega razvoja (finančna vključenost, inovativnost, konkurenčnost itd.) ali pa se osredotočijo na dodatne izboljšave na področju finančne stabilnosti.

V raziskavi finančnega dostopa v letu 2010 (angl. *Financial Access 2010*) so rezultati na podlagi podatkov gospodinjstev pokazali, da dostop do osnovnih finančnih storitev, kot so prihranki, plačila in kredit, lahko značilno pozitivno vplivajo na življenje revnih ljudi. Za podjetja, zlasti mala in srednja, je pomanjkanje dostopa do finančnih sredstev pogosto glavna ovira za rast. Pomemben je fizični doseg finančnega sistema, ki je sestavljen iz mrež poslovalnic, bankomatov in POS terminalov. Bankomati in POS terminali so se razširili hitreje kakor pa bančne poslovalnice, na katere sedanje makroekonomske razmere močno vplivajo, saj se veliko bančnih podružnic zapira. Nov tehnološki razvoj in širjenje ponudb elektronskih plačil preko mobilnega in internetnega bančništva ponuja upanje za približanje finančnih storitev strankam. Eno ključnih sporočil iz globalne finančne krize je bilo pomanjkanje finančnih predpisov, vključno z varstvom potrošnikov. Število zakonodajnih in institucionalnih reform, uvedenih v zadnjih letih, pa kaže, da varstvo potrošnikov pridobiva pozornost oblikovalcev državnih ukrepov po vsem svetu. Mnoga gospodarstva uvajajo nove predpise, ki zahtevajo razkritje informacij o finančnih produktih za potrošnika in zatiranje zlorabe proti potrošnikom (World Bank, 2010).

1.4 Različni ponudniki finančnih storitev

V finančnem sistemu obstajajo različni ponudniki finančnih storitev, ki so lahko formalni ali neformalni. Formalna finančna institucija je registrirano podjetje, katerega glavna dejavnost je zagotavljanje finančnih storitev in ga je mogoče regulirati ali ne regulirati. Finančna institucija se šteje za regulirano, če je predmet regulacije in/ali nadzora s strani katerega od državnih regulatorjev (World Bank, 2010). V literaturi je več različnih definicij za neformalno ekonomijo, vse pa jo opredeljujejo kot tržno proizvodnjo blaga in storitev s strani skupine podjetij, delavcev in dejavnosti, ki delujejo izven pravnih in regulativnih okvirov, z glavnim ciljem, da bi se izognili plačilu davkov, prispevkov za socialno varnost in izpolnitvi zakonskih obveznosti/zahtev in tržnih standardov. Po eni

strani se udeleženci neformalnih sektorjev izognejo obremenitvam z davki in drugimi predpisi, vendar hkrati nimajo možnosti, da v celoti izkoristijo zaščite in storitve, ki jih zagotavljata zakon in država (Farazi, 2014).

V preteklosti je poštno omrežje pomenilo zagotavljanje nakazil in osnovnih finančnih storitev za prebivalstvo z nizkimi dohodki. To funkcijo opravljanja storitev nakazovanja pa so ponovno obudili v večjem številu držav v razvoju in razvijajočih se držav, potrebno pa jo je še bolje uskladiti s cilji finančne vključenosti (Clotteau & Anson, 2011). V arabskih državah (Alžirija, Egipt, Jordanija, Maroko, Tunizija in Jemen) ima arabsko poštno omrežje potencial za izboljšanje finančne vključenosti. Z že obstoječimi in zaupanja vrednimi institucijami lahko velike mreže pošt dosežejo podeželska območja, vendar tega potenciala še niso v popolnosti izkoristili. Arabske države, vključno s Kitajsko, Brazilijo in Indijo, so del globalnega trenda obsežnih reform poštnega omrežja. Poštne omrežja v arabskem svetu predstavljajo premalo izkoriščeni kanal dostopa za finančne storitve. Da bi v celoti dosegli potencial teh omrežij, bi bilo potrebno skrbno načrtovanje in precejšnje dodatne naložbe ter podpora centralne banke in virov kapitala. Ta naložba bi lahko dolgoročno gledano prispevala k izgradnji večje finančne in gospodarske vključenosti (El-Zoghbi & Martinez, 2012).

V svoji raziskavi Clotteau in Anson (2011) opisujeta prizadevanja v Podsaharski Afriki za povečanje dostopa do storitve nakazil prek pošt v majhnih mestih in na podeželju. Poštni sektor je pogosto povezan izključno s pošto, toda v veliko primerih večji del dejavnosti vključujejo nepoštne dejavnosti, kot so paketne storitve in logistika, e-poslovanje, telekomunikacije, vladne, maloprodajne in finančne storitve. Raznolikost poštne dejavnosti je povezana z dejstvom, da ima poštno omrežje tri dopolnjujoče se dimenzije, ki bodo v prihodnosti verjetno postale v celoti povezane. Te tri dimenzije poštnega sektorja so: fizična lokacija (poštne poslovalnice imajo največje svetovno fizično omrežje), elektronska omrežja in finančne storitve. V času svetovne gospodarske in finančne krize se je zaupanje strank v poštne dejavnosti izkazalo kot ključni uspeh, saj je velika večina nakazala svoje prihranke v poštne poslovalnice. V Podsaharski Afriki je velika priložnost za poštno omrežje, saj je večina poštne poslovalnic odprtih v malih in srednje velikih mestih v regiji in na podeželju, kjer živi večina prebivalstva. Banke pa so osredotočene na mesta z gostejšo populacijo prebivalstva, ki bi naj bila bolj zainteresirana za finančne storitve. Izkušnje iz Brazilije kažejo, da se lahko osredotočanje na podeželje, manjša in srednje velika mesta, kjer formalno bančništvo ni bilo na voljo, izkaže kot zmagovalna strategija za poštne poslovalnice. Clotteau in Anson (2011) pravita, da bodo morale pošte za razvoj visoko kakovostnih in cenovno dostopnih storitev za revne premagati različne ovire, kot so infrastruktura, notranja organizacija in zunanje okolje.

Veliko podjetij (večina mikro, malih in srednjih podjetij) v državah v razvoju deluje v sivi ekonomiji. Neformalna podjetja se srečujejo z različnimi omejitvami, zaradi česar težje poslujejo in rastejo. Pomanjkanje dostopa do virov financiranja se pogosto navaja kot

največja operativna omejitev, s katero se ta podjetja srečujejo. Neformalne dejavnosti so pomemben del celotnega gospodarstva v državah v razvoju in si zaslužijo pozornost zaradi številnih razlogov. Na primer, gospodarski subjekti, ki delajo v neformalnem sektorju, v veliki meri prispevajo k celotni gospodarski dejavnosti, pomembni so tudi z vidika delovne sile, ki jo zaposlujejo. Nudijo preživljanje za velik segment prebivalstva in lahko absorbirajo velik del delovne sile, ki se ukvarjajo z nekmetskimi dejavnostmi v mnogih državah v razvoju. Neformalna podjetja težje dostopajo do financiranja prek običajnih virov, kar lahko privede do neoptimalnih ravni naložb v fizični kapital, raziskave, tehnologijo in inovacijske programe ter usposabljanja za izboljšanje znanja svojih zaposlenih. Neformalni delavci so ljudje, ki delajo v neformalnem sektorju, in tisti, ki so zaposleni v formalnem sektorju, ampak delajo neuradno. Velik neformalni sektor ima lahko tudi značilne fiskalne posledice glede pomanjkanja davčnih prihodkov. V tem primeru so nekatere transakcije izpuščene iz uradnih ekonomskih statistik, uporabljenih za ustvarjanje nepravilnih makroekonomskih kazalcev, kar lahko privede do neoptimalnih političnih odločitev. Po drugi strani pa lahko neformalne ekonomije igrajo potencialno pozitivno vlogo, zlasti v državah v razvoju, kjer jih je mogoče gledati kot podlago za prihodnjo gospodarsko rast v formalnem gospodarstvu. Druga ovira, s katero se lahko soočajo podjetja v formalnem sektorju, je visoka stopnja korupcije med organi pregona, finančnimi agencijami in regulatorji. To lahko poveča stroške ustvarjanja novega posla in obstanka posla v formalnem sektorju. Posledično postane delo v neformalnem sektorju privlačna alternativa (Farazi, 2014).

1.5 Ukrepi v državah po svetu

V raziskavi mednarodnih denarnih nakazil in finančne vključenosti v Podsaharski Afriki, ki sta jo izvedli Aga in Martinez Peria (2014), se izkaže, da obstajajo povezave med mednarodnimi denarnimi nakazili in finančno vključenostjo. V analizo je bilo vključenih pet afriških držav (Burkina Faso, Kenija, Nigerija, Senegal, Uganda) – na njihovem primeru se izkaže, da mednarodna denarna nakazila prispevajo k temu, da gospodinjstva v državi odprejo bančni račun. Mednarodna denarna nakazila imajo dva vpliva na uporabo bančnih računov v gospodinjstvu: prvič nakazila povečajo povpraševanje po varčevalnih produktih ter drugič prejemniki nakazil so v stiku z banko, ki prejme nakazila in upravlja z njimi, banke pa lahko to izkoristijo ter jim ponudijo druge bančne produkte, jih spoznajo z različnimi storitvami banke. Poveča se finančna izobraženost prebivalstva ter zmanjša finančna izključenost. Končen rezultat je povečanje povpraševanja po bančnih računih in povečana uporaba le-teh. Allen, Carletti, Cull, Qian, Senbet in Valenzuela (2014) pa pravijo, da je ekonomski razvoj povezan s finančno vključenostjo. Zadnji inovativni razvoj v finančnih storitvah, kot je mobilno bančništvo, je pomagal pri premagovanju infrastrukturnih ovir in povečal dostop do finančnih storitev. Dokazano je, da v Podsaharski Afriki uporabljajo mobilne telefone za pošiljanje, prejemanje denarja ter za opravljanje plačil preko telefona, kar je značilno večje kot v preostalem delu sveta. Napredek je tudi pri elektronskih plačilih, najpogosteje so v uporabi M-transferni sistemi,

kot je M-Pesa, kjer opravljajo finančne transakcije preko telefona, denar pa nalagajo v trgovini, ki predstavlja bančnega agenta. Trenutno je omogočeno samo pošiljanje in prejemanje denarja, ko pa se bo to spremenilo (varčevalni produkti, krediti, druge finančne storitve), bo to vodilo do še večje finančne vključenosti. Demirgüç-Kunt in Klapper (2012) pravita, da so se afriške države v zadnjih dveh desetletjih glede dostopa do finančnih storitev razvijale pozitivno, vendar pa so finančni sistemi v mnogih afriških državah v primerjavi z drugimi gospodarstvi v razvoju še vedno premalo razviti, čeprav je večina teh držav opravila obsežne reforme finančnega sektorja. Velik del odraslih v Afriki uporablja neformalne metode za varčevanje in izposojanje. Podobno velja za veliko malih in srednje velikih podjetij, ki navajajo dostop do financiranja kot veliko oviro, saj veliko podjetij v Afriki nima ustreznega dostopa do bančnega kredita, kar je glavna ovira za trdno rast.

V arabskih državah (Alžirija, Egipt, Jordanija, Maroko, Tunizija in Jemen) ima arabsko poštno omrežje potencial za izboljšanje finančne vključenosti. Z že obstoječimi in zaupanja vrednimi institucijami lahko velike mreže pošt dosežejo podeželska območja, vendar tega potenciala še niso v popolnosti izkoristili. Te države, vključno s Kitajsko, Brazilijo in Indijo, so del globalnega trenda obsežnih reform poštnega omrežja. Poštna omrežja v arabskem svetu predstavljajo premalo izkoriščeni kanal dostopa za finančne storitve. Da bi v celoti dosegli potencial teh omrežij, bi bilo potrebno skrbno načrtovanje in precejšnje dodatne naložbe ter podpora centralne banke in virov kapitala. Ta naložba bi lahko dolgoročno gledano prispevala k izgradnji večje finančne in gospodarske vključenosti (El-Zoghbi & Martinez, 2012).

V zadnjem desetletju je Brazilija dosegla pomembne korake v smeri finančne vključenosti (World Bank, 2013). Dejavniki, ki prispevajo k uspehu finančne vključenosti države, vključujejo širitev nacionalne korespondenčne bančne mreže, rast mikrofinanciranja in zadrug ter povečanje dohodkov na osnovi ekonomske piramide, ki je deloma posledica dobro načrtovanih državnih programov za prenos, kot je Bolsa Familia. Centralna banka je finančne institucije spodbudila, da dosežejo bolj oddaljene potrošnike in skupnosti, kjer še niso bili dejavni, vključno z območji z nižjimi dohodki, prek partnerstev z različnimi maloprodajnimi ustanovami, vključno z nekaterimi javnimi povezavami, kot so poštne poslovalnice in loterijske agencije. Regulatorji so postopoma zmanjšali omejitve glede korespondenčnega bančništva, kot so posamezni postopki odobritve. Pravni okvir je tudi olajšal zdravo širitev, saj je reguliranim institucijam olajšal usposabljanje in spremljanje njihovih dopisnikov. Kot rezultat spodbujevalnih državnih ukrepov ima Brazilija eno najvišjih stopenj prodora bančnih računov med razvijajočimi se gospodarstvi (v letu 2014 ima 68 odstotkov odraslih odprt račun pri finančni instituciji). Čeprav je bilo veliko doseženo, obseg finančnih storitev, ki jih ljudje še potrebujejo, vključno s prihranki, kreditnimi sredstvi in zavarovanjem, še vedno za mnoge potrošnike z nizkimi dohodki ni na voljo. Kreditni produkti so se hitreje razširili in postali bolj razširjeni kot prihranki, kar ustvarja potencial za nezdrave stopnje zadolženosti. Velikodušen pokojninski sistem v

Braziliji je verjetno eden od dejavnikov nizkih ravni osebnih prihrankov, skupaj s širokim dostopom do kredita za maloprodajno potrošnjo.

Mislili bi si, da imajo države z visokimi dohodki manj težav na področju finančne vključenosti, vendar ni tako. V študiji Mitton (2008) so zaključili, da se bo število tistih, ki nimajo dostopa do bančnih storitev, še naprej zniževalo, medtem ko se bo potreba po bančnem računu povečala. Kljub vplivu trenutnih pobud državnih ukrepov in praks za boj proti finančni izključenosti pa bodo še naprej obstajali ljudje, ki ne bodo mogli v celoti izkoristiti bančnih in drugih finančnih storitev. Finančno izključenost v Veliki Britaniji predstavljajo: geografska izključenost (zapiranje poslovalnic), neizpolnjevanje pogojev za dostop do kredita zaradi slabe kreditne zgodovine ali težav pri zagotavljanju zahtev po identifikacijskem dokumentu, relativni stroški finančnih produktov in storitev (npr. stroški prekoračitev), kulturne in psihološke ovire.

1.6 Merjenje finančne vključenosti

Merjenje je ključnega pomena za razumevanje finančne vključenosti in prepoznavanje priložnosti za odstranitev ovir, ki lahko ljudem preprečujejo uporabo finančnih storitev. Baza podatkov svetovne finančne vključenosti zagotavlja primerljive kazalnike, ki kažejo, kako ljudje po vsem svetu varčujejo, si izposojajo, opravljajo plačila in obvladujejo tveganje. Ti podatki omogočajo oblikovalcem državnih ukrepov, raziskovalcem, poslovnežem, razvojnim družbam in drugim, da vidijo spremembe v uporabi finančnih storitev skozi čas (Demirgüç-Kunt et al., 2015).

Mandira (2010) ugotovi, da je bilo veliko raziskovanj na temo povezanosti med finančnim razvojem in gospodarsko rastjo. Ni pa bilo veliko govora o tem, ali finančni razvoj pomeni finančno vključenost. Pomembnost finančne vključenosti je splošno priznana, vendar literatura o finančni vključenosti nima celovitega ukrepa, ki bi se lahko uporabljal za merjenje obsega finančne vključenosti v gospodarstvu. Mandira (2010) skuša v svojem prispevku to vrzel ne celovitosti ukrepa za merjenje zapolniti s predlogom indeksa finančne vključenosti, ki zajema podatke o različnih razsežnostih vključujočega finančnega sistema. Pomemben je z vidika, da bi nam lahko omogočil oceno sedanjega stanja v zvezi s finančno vključenost v gospodarstvu, za spremljanje napredka političnih pobud, ki se izvajajo, za spodbujanje finančne vključenosti ter za raziskovalno skupnost.

1.6.1 Indeks finančne vključenosti

Uporabljeni so bili številni kazalniki za oceno obsega finančne vključenosti. Najpogosteje uporabljeni je bil kazalnik število bančnih računov (na 1.000 odraslih oseb). Nekateri drugi kazalniki so število bančnih podružnic (na milijon prebivalcev), število bankomatov (na milijon prebivalcev), znesek bančnih kreditov in znesek bančnih vlog (depozitov) ter

ostali. Vsi ti kazalniki zagotavljajo pomembne in koristne informacije o ozaveščenju finančnega sistema v gospodarstvu. Ker se uporabljajo individualno, zagotavljajo le delne podatke o vključenosti finančnega sistema. Uporaba posameznih kazalnikov lahko privede tudi do napačne razlage o obsegu finančne vključenosti v gospodarstvu, saj samo en kazalnik ne zajame primerno celotnega obsega finančne vključenosti. Zato je potrebna celovita mera, kot je predlagani indeks, ki bi moral biti sposoben vključiti informacije o različnih vidikih (dimenzijah) finančne vključenosti in to po možnosti v eni številki. Takšno merjenje se lahko uporablja za primerjavo ravni finančne vključenosti v posameznih gospodarstvih in v vseh državah/regijah v določenem času. Prav tako se lahko uporablja za spremljanje napredka političnih pobud v določenem časovnem obdobju za finančno vključenost v državi. Dober merilec finančne vključenosti je treba graditi na podlagi naslednjih kriterijev: mora vsebovati čim več vidikov (mere) finančne vključenosti, kot je to mogoče, mora biti enostaven, preprost za izračun in mora biti primerljiv med državami. Predlagan je indeks IFI, ki izpolnjuje ta merila, ima vrednosti med 0 in 1, pri čemer nič označuje najnižjo finančno vključenost (popolna finančna izključenost) in 1 kaže na popolno finančno vključenost (Mandira, 2010).

Indeks IFI je definiran tako, da se lahko uporablja za merjenje finančne vključenosti v različnih časovnih točkah in na različnih ravneh gospodarskega združevanja (naselje, pokrajina, država, narod itd.). V predstavljenem indeksu IFI upoštevamo tri osnovne dimenzije vključujočega finančnega sistema: bančniško penetracijo/prodor bančništva (v nadaljevanju BP), dostopnost do bančnih storitev (v nadaljevanju BS) in uporaba bančnega sistema (v nadaljevanju BU) (Mandira, 2010).

Za prvo dimenzijo vključujočega finančnega sistema **BP** velja, da bi vključujoč finančni sistem moral imeti toliko uporabnikov, kolikor je mogoče in bi moral prodreti široko med svoje uporabnike. Velikost »bančne« populacije, to je delež ljudi, ki imajo bančni račun, je merilo prodora bančnega sistema. Torej, če ima vsaka oseba v gospodarstvu bančni račun, potem bi bila vrednost tega kazalca 1. Vendar pa teh podatkov o številu »bančne« populacije še ni na voljo, zato uporabljamo podatek število bančnih računov kot delež od celotne populacije odraslih za kazalnik te dimenzije. Tej dimenziji določimo utež 1, saj je prodor bančništva osnovni kazalnik finančne vključenosti (Mandira, 2010).

V drugi dimenziji vključujočega finančnega sistema **BS** velja, da bi naj bile v vključujočem finančnem sistemu bančne storitve zlahka dostopne uporabnikom. Kazalniki dostopnosti so bančni trgi (pisarne, podružnice, bančno osebje itd.). Tako lahko dostopnost do bančnih storitev označimo s številom bančnih poslovalnic (na 1.000 prebivalcev) in/ali s številom bančnih avtomatov (na 1.000 prebivalcev). Kot dodaten kazalnik se lahko uporablja tudi število bančnih delavcev na stranko. Nadalje, če pogledamo prehod na elektronsko bančništvo v mnogih državah, bi morali v tej dimenziji upoštevati tudi podatke o dostopnosti elektronskih/internetnih bančnih storitev. V tem kazalniku za merjenje dimenzije dostopa so v analizi uporabili podatke o številu bančnih poslovalnic in številu

bankomatov na 100.000 prebivalcev. Izračunana sta dva ločena indeksa za bančne poslovalnice in bankomate. Nato je tehtano povprečje teh dveh indeksov z uporabo uteži 2/3 za indeks bančnih poslovalnic in 1/3 za indeks bančnih bankomatov. Ker za veliko držav podatki o številu zaposlenih in internetu/elektronskem bančništvu niso na voljo, teh vidikov ne moremo vključiti (Mandira, 2010).

Tretja dimenzija vključujočega finančnega sistema **BU** je nastala z obstojem »ne-bančne« ali »zanemarjene bančne« populacije. Opazili so, da v nekaterih očitno zelo močnih bančnih državah veliko ljudi z bančnim računom, kljub temu da ga imajo, zelo malo uporabljajo storitve, ki so jim na voljo. Ti ljudje se imenujejo »ne-bančna« ali »zanemarjena bančna« populacija – odprt imajo le bančni račun, kar pa ni dovolj za vključujoč finančni sistem. Potrebno je tudi ustrezno izkoristiti bančne storitve. Pri vključevanju dimenzije uporabe v našem indeksu obravnavamo dve osnovni storitvi bančnega sistema – kreditne in depozitne. Skladno s tem uporabimo podatek obsega kreditov in depozitov kot delež državnega bruto domačega proizvoda (v nadaljevanju BDP) (Mandira, 2010).

Mandira (2010) poda indeks IFI, ki se za državo k meri z normalizirano inverzno Evklidsko razdaljo točke (p_k, a_k, u_k) od idealne točke $(1; 0,5; 0,5)$ po enačbi (1):

$$IFI = \frac{\sqrt{(1 - p_k)^2 + (0,5 - a_k)^2 + (0,5 - u_k)^2}}{1,5} \quad (1)$$

V indeksu IFI so določene naslednje uteži (Mandira, 2010):

- 1 za kazalnik prodora bančništva,
- 0,5 za kazalnik dostopnosti in
- 0,5 za kazalnik uporabe.

V indeksu so predstavljene tri dimenzije: prva dimenzija BP $(1 - p_k)$, druga dimenzija BS $(0,5 - a_k)$ in tretja dimezija BU $(0,5 - u_k)$. Glede na te uteži lahko predstavimo državo k s točko (p_k, a_k, u_k) v tridimenzionalnem Kartezijanskem prostoru, kot da je $0 \leq p_k \leq 1$, $0 \leq a_k \leq 0,5$, $0 \leq u_k \leq 0,5$, kjer so p_k , a_k in u_k kazalniki dimenzij za državo k izračuni z enačbo (1). V tridimenzionalnem Kartezijanskem prostoru točka $(0,0,0)$ kaže najslabšo situacijo (popolna finančna izključenost) in točka $(1,0,5,0,5)$ bo pokazala najboljše ali idealno stanje (popolno finančno vključenost) (Mandira, 2010).

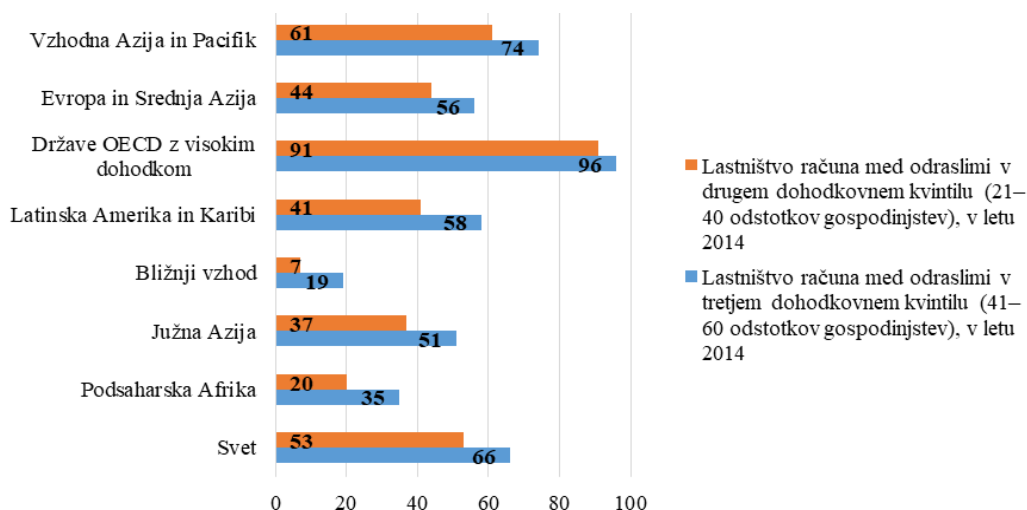
1.6.2 Vrzel finančne vključenosti

Poznamo različne vrzeli finančne vključenosti, kjer opazujemo razlike v lastništvu računa glede na individualne značilnosti prebivalstva (glede na dohodek, starost, prebivališče,

spol). Združevanje ljudi z enakimi značilnosti nam razkriva dohodkovne, starostne, podeželsko-urbane vrzeli in vrzeli med spoloma.

V **dohodkovni vrzeli** primerjamo razlike v lastništvu računa glede na dohodkovne kvintile (Slika 1) (kvintil je statistična vrednost podatkovnega niza, ki predstavlja 20 odstotkov dane populacije, tako da prvi kvintil predstavlja najnižjo petino podatkov (1–20 odstotkov); drugi kvintil predstavlja drugo petino (21–40 odstotkov) in tako naprej). Ni presenetljivo, da je za odrasle v drugem dohodkovnem kvintilu 21–40 odstotkov gospodinjstev (drugi kvintil) manj verjetno, da bodo imeli odprt račun, kakor pa v drugih. Lastništvo računa med odraslimi v drugem dohodkovnem kvintilu je na Bližnjem vzhodu in Podsaharski Afriki še posebej nizko, v državah članicah Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development*, v nadaljevanju OECD) z visokim dohodkom pa najvišje. Na Bližnjem vzhodu je lastništvo računa v gospodarstvih v tretjem dohodkovnem kvintilu (ki zajema 41–60 odstotkov gospodinjstev) v povprečju trikrat večje kot pa v drugem dohodkovnem kvintilu (ki zajema 21–40 odstotkov gospodinjstev). V Vzhodni Aziji in Pacifiku, v Evropi in Srednji Aziji, pa je obratno – lastništvo računov je v gospodarstvih v tretjem dohodkovnem kvintilu v povprečju le okoli 10 odstotkov višje kot pa v drugem dohodkovnem kvintilu (Demirgüç-Kunt et al., 2015).

Slika 1: Lastništvo računa med odraslimi v drugem in tretjem dohodkovnem kvintilu (v odstotkih), v letu 2014

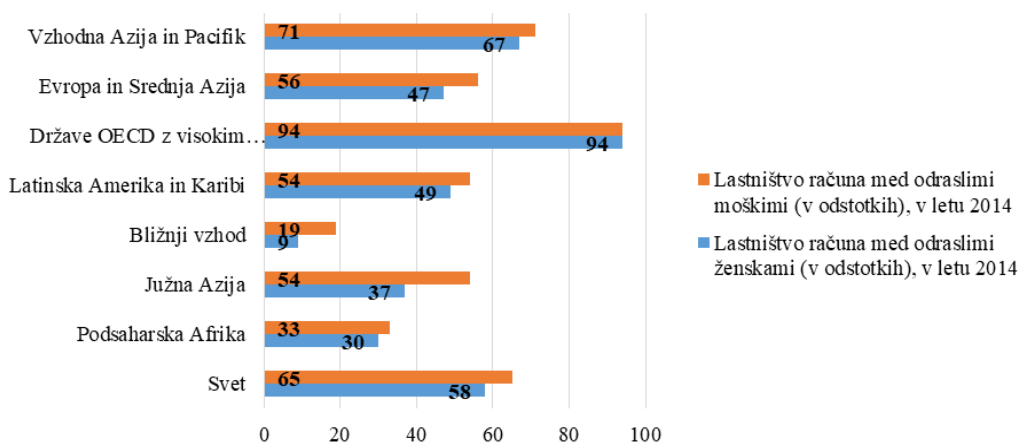

Povzeto in prirejeno po A. Demirgüç-Kunt et al., The Global Findex Database 2014: Measuring Financial Inclusion around the World, 2015, str. 14.

V **vrzeli med spoloma** primerjamo razlike v lastništvu računa glede na spol (Slika 2) in opazimo, da ima v svetovnem merilu v letu 2014 odprt račun 65 odstotkov moških ter na drugi strani samo 58 odstotkov žensk. V državah OECD z visokim dohodkom med spoloma skoraj ni razlike v lastništvu računa. Toda v gospodarstvih v razvoju, kjer se je

lastništvo računa za moške in ženske v letu 2014 glede na leto 2011 povečalo za 13 odstotnih točk, pa razlika med spoloma ostaja stalna in znaša 9 odstotnih točk (v letu 2014 ima 58 odstotkov moških in le 49 odstotkov žensk odprt račun). Med regijami v razvoju imajo na Bližnjem vzhodu še vedno relativno velike razlike med spoloma, saj je za ženske za polovico manj verjetno, da bodo imele odprt račun, kakor pa za moške. Južna Azija ima v povprečju in v absolutnem smislu največjo razliko med spoloma v lastništvu računa, saj ta znaša 17 odstotnih točk (Demirgüç-Kunt et al., 2015).

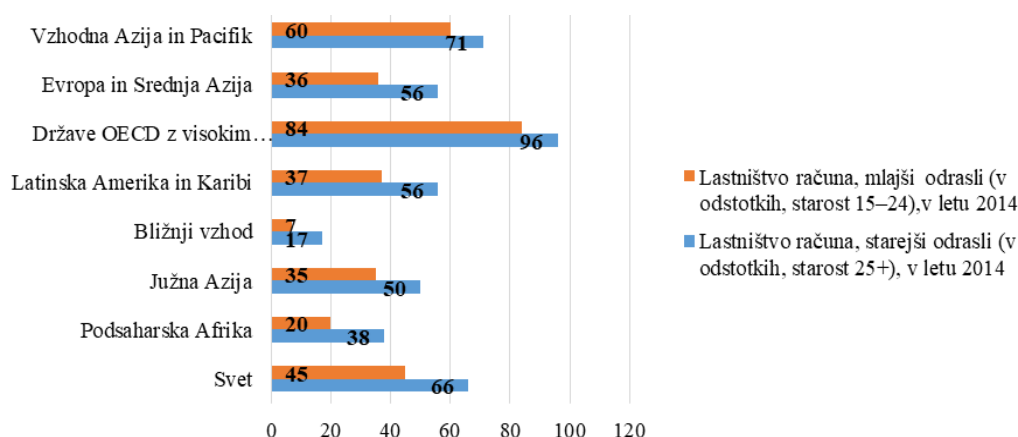
Slika 2: Lastništvo računa med odraslimi moškimi in ženskami (v odstotkih), v letu 2014

Povzeto in prirajeno po A. Demirgüç-Kunt et al., *The Global Findex Database 2014: Measuring Financial Inclusion around the World*, 2015, str. 16.

V **starostni vrzeli** primerjamo razlike v lastništvu računa med mlajšimi (stari 15–24 let) in starejšimi odraslimi (stari 25 let in več) (Slika 3). V vseh regijah je za mlajše odrasle manj verjetno kot pa za starejše odrasle, da bodo imeli odprt račun. Vrzel v lastništvu računa med tema dvema starostnima skupinama je v povprečju med 10 in 20 odstotnih točk. Relativna vrzel je najmanjša v državah OECD z visokim dohodkom, v Vzhodni Aziji in Pacifiku, kjer znaša manj kot 15 odstotkov, in največja na Bližnjem vzhodu, kjer je za mlajše odrasle manj kot za polovico verjetno kot pri starejših, da bodo imeli odprt račun. Na splošno je razlika v lastništvu računa med mlajšimi in starejšimi v letih 2011 in 2014 ostala nespremenjena. V gospodarstvih v razvoju pa se je v absolutnem smislu nekoliko povečala (v relativnem pa ostaja nespremenjena), saj je za starejše odrasle v Vzhodni Aziji in Pacifiku, Evropi in Srednji Aziji za okoli 5 odstotnih točk bolj verjetno, da odprejo račun, kakor pa mlajši odrasli. V državah OECD z visokim dohodkom pa se je ta razlika nekoliko zmanjšala, saj se je lastništvo računa med mlajšimi odraslimi povečalo, starejši odrasli pa imajo po večini že vsi bančni račun (Demirgüç-Kunt et al., 2015).

Slika 3: Lastništvo računa, mlajši odrasli (starost 15–24) in starejši odrasli (starost 25+) (v odstotkih), v letu 2014

Povzeto in prirajeno po A. Demirgüç-Kunt et al., *The Global Findex Database 2014: Measuring Financial Inclusion around the World*, 2015, str. 16.

Urbano-podeželska vrzel: razlika med mestom in podeželjem ni jasno opredeljena. Ali je potrebno razlikovati samo na temelju prebivalstva, na dostopnosti določenih storitev in infrastrukture ali na subjektivnih merilih anketarja ali anketiranca? Dodaten izziv predstavljajo pogosto nenatančne ocene lastništva računa za mestno prebivalstvo. V večini držav je v anketah zajet relativno majhen vzorec – približno 1.000 posameznikov in veliko je takih s pretežno podeželsko populacijo (vključene številne podsaharske afriške države), kar pogosto pomeni, da je v vzorcu število mestnih opazovanj zelo majhno, kar vodi do ocen z velikimi stopnjami napak. Poleg tega je od leta 2011 v številnih državah spremenjena metodologija z namenom izboljšanja geografske reprezentativnosti vzorcev posameznih državah. Zaradi vseh teh razlogov podatkovna baza Svetovnega Findexa v letu 2014 zagotavlja ocene lastništva računa med prebivalci podeželja, a ne tudi za mestno prebivalstvo in ne omogoča nobene primerjave podatkov o lastništvu računa na podeželju na svetovni ali regijski ravni med letoma 2011 in 2014 (Demirgüç-Kunt et al., 2015).

2 OPIS BAZE SVETOVNA BANKA

Baza podatkov svetovne finančne vključenosti zajema kazalnike finančne vključenosti za leto 2011 in 2014. Sledeče primerjave v naslednjih podpoglavjih med državami sveta, geografskimi skupinami, dohodkovnimi skupinami in Slovenijo so povzete iz interpretacije Prilog 1, 2, 3, podatkov iz baze svetovne finančne vključenosti in interpretacije, podane s strani avtorjev analize World Bank (2015). V Tabeli 3 je podan hiter pregled podatkov po geografskih skupinah držav za leto 2014.

Tabela 3: Podatki po geografskih skupinah držav

Leto 2014	Svet	Vzhodna Azija in Pacifik	Evropa in Srednja Azija	Države OECD z visokim dohodkom	Latinska Amerika in Karibi	Bližnji vzhod	Južna Azija	Podsaharska Afrika
Populacija, starost nad 15 let (v milijonih)	5.231,2	1.584,3	211,7	877,7	428,2	102,0	1.168,6	533,1
BND/PC (v USD)	10.683	5.536	7.114	44.479	9.542	3.894	1.483	1.686
Račun (v odstotkih, starost nad 15 let), vsi odrasli	61,5	69,0	51,4	94,0	51,4	14,2	46,4	34,2
Račun finančne institucije (v odstotkih, starost nad 15 let), vsi odrasli	60,7	68,8	51,4	94,0	51,1	14,0	45,5	28,9
Račun finančne institucije (v odstotkih, starost nad 15 let), vsi odrasli, v letu 2011	50,6	55,1	43,3	90,0	39,3	10,9	32,3	23,9
Račun mobilnega plačevanja (v odstotkih, starost nad 15 let), vsi odrasli	2,0	0,4	0,3	-	1,7	0,7	2,6	11,5
Varčevanje v preteklem letu v finančni instituciji (v odstotkih, starost nad 15 let)	27,4	36,5	8,4	51,6	13,5	4,0	12,7	15,9
Posojilo v preteklem letu pri finančni instituciji (v odstotkih, starost nad 15 let)	10,7	11,0	12,4	18,4	11,3	5,6	6,4	6,3
Posojilo v preteklem letu pri finančni instituciji (v odstotkih, starost nad 15 let), v letu 2011	9,1	8,6	7,8	14,2	7,9	4,4	8,7	4,8

Povzeto in prirejeno po World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15, 2015*, str. 2–9.

2.1 Primerjava med državami sveta

Baza podatkov svetovne finančne vključenosti kaže, da je med letoma 2011 in 2014 700 milijonov odraslih po vsem svetu postalo lastnik računa, število odraslih brez računa pa se je zmanjšalo za 20 odstotkov na 2 milijardi. V svetovnem merilu se je delež odraslih z računom povečal za 11 odstotnih točk, z 51 odstotkov v letu 2011 na 62 odstotkov v letu 2014. Delež odraslih z računom se je povečal skoraj v vsakem gospodarstvu, vendar se še vedno zelo razlikuje po vsem svetu, prav tako obstajajo ogromne razlike med geografskimi skupinami. Potrebno pa je opozoriti, da za lastništvo računa šteje, če ima posameznik odprt račun pri finančni instituciji ali pri ponudniku mobilnega bančništva. V svetovnem merilu so skoraj vsi odrasli, ki so poročali o lastništvu računa v letu 2014, dejali, da imajo račun pri finančni instituciji: 61 odstotkov odraslih je poročalo, da ima račun le na finančni instituciji, 1 odstotek, da imajo oba računa, na finančni instituciji in račun mobilnega bančništva, ter 1 odstotek odraslih ima samo račun mobilnega bančništva. Medtem ko ima na vsem svetu le 2 odstotka odraslih odprt račun mobilnega bančništva, ima v Podsaharski

Afriki 12 odstotkov odprt samo račun mobilnega bančništva, kar je polovica vseh računov. Obstoječa podatkovna baza je pokazala velik napredek pri širjenju finančne vključenosti po vsem svetu, toda še vedno obstajajo velike vrzeli (Demirgüç-Kunt et al., 2015).

Demirgüç-Kunt et al. (2015) so prav tako preučevali podatke varčevanja po vsem svetu v letu 2014, ki pokažejo, da je v zadnjih 12 mesecih varčevalo 57 odstotkov odraslih. Za odrasle v državah OECD z visokim dohodkom, v Vzhodni Aziji in Pacifiku je najbolj verjetno, da so varčevali (71 odstotkov odraslih), sledi Podsaharska Afrika (60 odstotkov odraslih). V drugih regijah pa je ta delež odraslih, ki je v zadnjih 12 mesecih varčeval, med 30 in 40 odstotki. Četrtnina odraslih ali skoraj polovica varčevalcev je poročala, da je varčevanje opravilo formalno, na banki ali drugi vrsti finančne institucije. V primerjavi z letom 2011 se je v letu 2014 delež odraslih, ki varčuje, formalno povečal v vseh regijah. To povečanje formalnega varčevanja je v skladu s povečanjem lastništva računa v istem obdobju, vendar nekoliko manjše. V raziskavi so Demirgüç-Kunt et al. (2015) izpostavili tri specifične razloge za varčevanje: za starost, za stroške izobraževanja in za zagon, delovanje ali razširitev podjetja. Po vsem svetu je skoraj 25 odstotkov odraslih, ki so v zadnjih 12 mesecih varčevali za starost, podoben delež odraslih je varčeval za stroške izobraževanja in 14 odstotkov za podjetje. Ljudje varčujejo denar na različne načine, uradno in neuradno. Poluradno varčevanje je še posebej pogosto v Podsaharski Afriki, kjer je 24 odstotkov odraslih uporabilo te storitve v zadnjih 12 mesecih, v ostalih regijah pa je manj razširjeno. To kaže, da poluradni varčevalni dogovori ponujajo produkte ali zagotavljajo določene prednosti, ki v finančnih institucijah niso na voljo. Drugi način varčevanja lahko vključuje gotovinsko varčevanje doma (»pod žimnico«) ali varčevanje v obliki nakita, živine ali nepremičnine. V državah OECD z visokim dohodkom pa lahko drug način varčevanja vključuje investicijske produkte s strani kapitala in drugih delniških trgov ali nakupe državnih vrednostnih papirjev. Nekateri ljudje raje varčujejo na drug način, če niti finančne institucije niti poluradni ponudniki ne ponujajo varčevalnih produktov, prilagojenih njihovim potrebam. Lahko pa tudi varčujejo zunaj formalnega finančnega sistema, ker nimajo zaupanja vanj, zaradi nevarnosti goljufije ali propada.

Na drugi strani pa si večina ljudi od časa do časa izposodi denar za nakup zemljišča ali nepremičnine, investicijo v izobrazbo ali podjetje ali pa potrebujejo denar za kritje stroškov izrednih zdravstvenih razmer. Ko v nekem trenutku nimajo dovolj denarja, se obrnejo na nekoga, ki jim ga bo posodil, na banko, prijatelja ali družinskega člana, neformalnega posojilodajalca. V nekaterih delih sveta pa se mnogi ljudje včasih zanašajo na kreditne kartice. Podatki zadolževanja po vsem svetu nam pokažejo, da si je v zadnjih 12 mesecih izposodilo denar 42 odstotkov odraslih. Skupni delež odraslih z novim posojilom (formalnim ali neformalnim) je med regijami in gospodarstvi dokaj usklajen – Latinska Amerika in Karibi najnižje s 33 odstotki in Podsaharska Afrika najvišje s 54 odstotki. Viri novih posojil pa se po regijah zelo razlikujejo. V državah OECD z visokim dohodkom je najpogostejši vir novih posojil finančna institucija, kjer je v zadnjih 12 mesecih vzelo posojilo 18 odstotkov odraslih. V vseh ostalih regijah so najpogostejši vir

novih posojil družina in prijatelji. V več regijah je več posameznikov, ki so uporabili zadolževanje v trgovini (z uporabo plačil na obroke ali nakupa na kredit), kakor pa pri finančni instituciji. Pri zasebnem neformalnem posojilodajalcu pa se je zadolžilo manj kot 5 odstotkov odraslih po vsem svetu. V letih 2011 in 2014 je delež odraslih z novim posojilom pri finančni instituciji ostal relativno stabilen po vsem svetu. Pogost razlog za zadolževanje je nakup zemljišča ali nepremičnine in predstavlja največji finančni vložek za veliko ljudi v njihovem življenju. V letu 2014 so v raziskavi vprašali po treh glavnih razlogih za zadolževanje: za zdravstvene ali medicinske namene, za izobraževanje ali šolnine ter za zagon, obratovanje ali razširitev podjetja. V gospodarstvih v razvoju si je v zadnjih 12 mesecih za zdravstvene ali medicinske namene izposodilo denar 14 odstotkov odraslih, 8 odstotkov za izobraževanje in 8 odstotkov za podjetja. V državah OECD z visokim dohodkom pa si je izposodilo denar približno 5 odstotkov odraslih ali manj za vsakega od teh treh razlogov (Demirgüç-Kunt et al., 2015).

V raziskavi svetovne finančne vključenosti v letu 2014 so prvič preučevali tudi temo finančne odpornosti. Finančna odpornost pomeni, da ljudje lažje obvladujejo tveganje, kadar imajo varen prostor za varčevanje denarja, kakor tudi dostop do posojil. Glavno vprašanje je bilo, kako bi se ljudje odzvali v primeru nepričakovanih stroškov v naslednjem mesecu in kdo bi bil njihov glavni vir sredstev. V svetovnem merilu je 76 odstotkov odraslih poročalo, da bi bilo mogoče priti do tega zneska, in na drugi strani 22 odstotkov odraslih, da to ne bi bilo mogoče (Demirgüç-Kunt et al., 2015).

2.2 Primerjava po geografskih skupinah držav

V Tabeli 4 je podana razporeditev držav po geografskih skupinah po zgledu podatkov, ki so podani s strani analize World Bank (2015).

Tabela 4: Razporeditev držav po geografskih skupinah

Geografske skupine	Države
Vzhodna Azija in Pacifik	Kambodža, Kitajska, Indonezija, Laoška ljudska demokratična republika, Malezija, Mongolija, Mjanmar, Filipini, Tajsko, Vietnam
Evropa in Srednja Azija	Albanija, Armenija, Azerbajdžan, Belorusija, Bosna in Hercegovina, Bolgarija, Gruzija, Madžarska, Kazahstan, Kosovo, Kirgiška republika, Makedonija, Moldavija, Črna gora, Romunija, Srbija, Tadžikistan, Turčija, Turkmenistan, Ukrajina, Uzbekistan
Države OECD z visokim dohodkom	Avstralija, Avstrija, Belgija, Kanada, Čile, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Irska, Izrael, Italija, Japonska, Republika Koreja, Luksemburg, Nizozemska, Nova Zelandija, Norveška, Poljska, Portugalska, Slovaška, Slovenija, Španija, Švedska, Švica, Velika Britanija, Združene države Amerike
Latinska Amerika in Karibi	Argentina, Belize, Bolivija, Brazilija, Kolumbija, Kostarika, Dominikanska Republika, Ekvador, El Salvador, Gvatemala, Haiti, Honduras, Jamajka, Mehika, Nikaragva, Panama, Peru, Venezuela

se nadaljuje

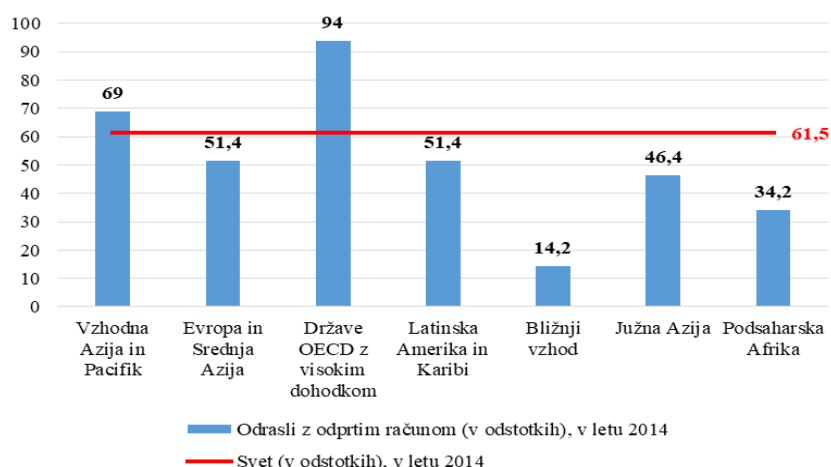
Tabela 4: Razporeditev držav po geografskih skupinah (nad.)

Geografske skupine	Države
Bližnji vzhod	Džibuti, Egipt, Irak, Jordanija, Libanon, Zahodni breg in Gaza, Jemen
Južna Azija	Afganistan, Bangladeš, Butan, Indija, Nepal, Pakistan, Šrilanka
Podsaharska Afrika	Angola, Benin, Bocvana, Burkina Faso, Burundi, Kamerun, Čad, Komori, Demokratična republika Kongo, Republika Kongo, Slonokoščena obala, Etiopija, Gabon, Gana, Gvineja, Kenija, Lesoto, Liberija, Madagaskar, Malavi, Mali, Mavretanija, Mauritius, Namibija, Niger, Nigerija, Ruanda, Senegal, Sierra Leone, Somalija, Južna Afrika, Sudan, Svazi, Tanzanija, Togo, Uganda, Zambija, Zimbabve

Povzeto in prirejeno po World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15, 2015, str. 1.*

Na Sliki 4 vidimo, da se lastništvo računa po vsem svetu močno razlikuje in da obstajajo med geografskimi skupinami ogromne razlike. V letu 2014 je bilo na eni strani največ odraslih z odprtim računom v državah OECD z visokim dohodkom (94 odstotkov odraslih) in na drugi strani najmanj na Bližnjem vzhodu (14 odstotkov odraslih).

Slika 4: Odrasli z odprtim računom, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letu 2014

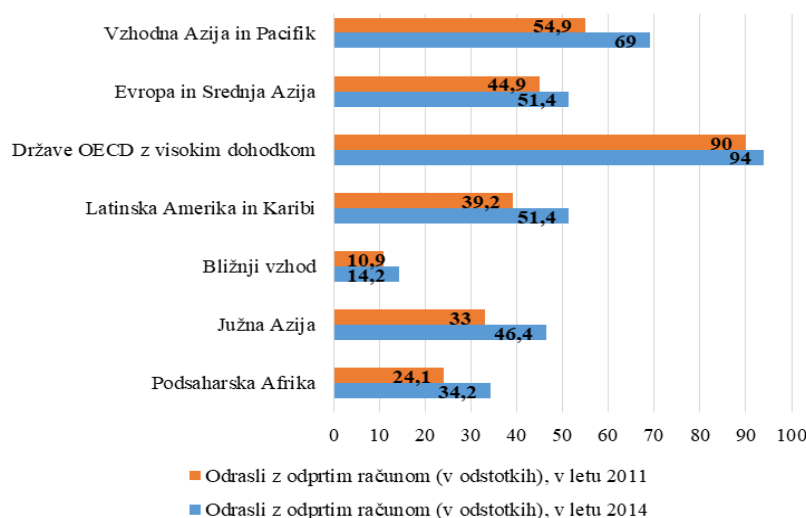

Povzeto in prirejeno po A. Demirgüç-Kunt et al., *The Global Findex Database 2014: Measuring Financial Inclusion around the World, 2015, str. 11.*

Pred naslednjo primerjavo odraslih z odprtim računom v letih 2011 in 2014 je potrebno opozorilo, saj se je zaradi razvoja finančnega sektorja spremenila opredelitev lastništva računa. V letu 2011 podatki o lastništvu računa zajemajo samo odrasle z odprtim računom pri finančni instituciji, podatki za leto 2014 pa tudi tiste z računom mobilnega plačevanja. Kljub temu pa je primerjava teh podatkov praktično identična, omogoča le definicijsko čistejšo primerjavo med računi v finančnih institucijah v letih 2011 in 2014 (Demirgüç-Kunt et al., 2015).

Na Sliki 5 primerjamo podatke odraslih z odprtim računom v letih 2011 in 2014. Lastništvo računov se je povečalo v vseh regijah, še posebej močna rast pa je bila v Vzhodni Aziji in na Pacifiku, Južni Aziji, Latinski Ameriki in na Karibih, kjer se je lastništvo računov v vsaki regiji povečalo za več kot 10 odstotnih točk. Povečanje je bilo povsod osredotočeno na račune v finančnih institucijah, razen v Podsaharski Afriki, kjer je glavna rast v računih mobilnega bančništva, vsi računi pa so se povečali s 24 odstotkov v letu 2011 na 34 odstotkov v letu 2014.

Slika 5: Odrasli z odprtim računom, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letih 2011 in 2014

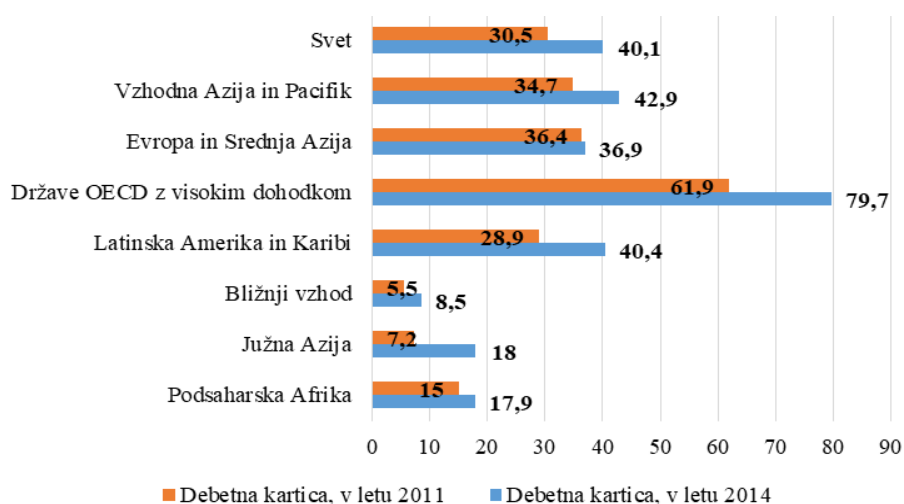

Povzeto in prirajeno po A. Demirgüç-Kunt et al., *The Global Findex Database 2014: Measuring Financial Inclusion around the World*, 2015, str. 13.

Na vsem svetu ima le 2 odstotka odraslih odprt račun mobilnega plačevanja, zato Podsaharska Afrika predstavlja odstopanje od te globalne slike. Tam ima 12 odstotkov vseh odraslih samo račun mobilnega plačevanja, kar je polovica vseh računov (29 odstotkov odprtih računov pri finančni instituciji). Računi mobilnega plačevanja so najbolj razširjeni v Vzhodni Afriki, saj se vseh 13 držav po vsem svetu, kjer je delež odraslih z odprtim računom mobilnega plačevanja 10 odstotkov ali več, nahaja v Podsaharski Afriki. Znotraj te skupine se delež odraslih z računom mobilnega plačevanja giblje od 10 odstotkov v Namibiji do 58 odstotkov v Keniji. V petih od teh 13 držav (Slonokoščena obala, Somalija, Tanzanija, Uganda in Zimbabve) imajo odrasli več odprtih računov mobilnega plačevanja kakor pa pri finančni instituciji. Izven Podsaharske Afrike pa je lastništvo računov mobilnega plačevanja še vedno omejeno. V Južni Aziji je delež odraslih z računom mobilnega bančništva le 3 odstotke, v Latinski Ameriki in na Karibih 2 odstotka ter v vseh drugih regijah manj kot 1 odstotek. Po vsem svetu je bila v zadnjih treh letih hitra rast ponudbe računov mobilnega plačevanja, vendar je večina teh ponudb še vedno razmeroma nova in še čaka na svoj vzlet (Demirgüç-Kunt et al., 2015).

Na Sliki 6 primerjamo število debetnih kartic (v odstotkih) med letoma 2011 in 2014. Že takoj opazimo, da je v vseh regijah število debetnih kartic naraslo. V letu 2014 je največ odraslih z debetno kartico v državah OECD z visokim dohodkom, in sicer 80 odstotkov odraslih, ter najmanj v regijah Podsaharska Afrika (18 odstotkov), Južna Azija (18 odstotkov) in Bližnji vzhod (9 odstotkov). V državah, kot so Nizozemska, Nova Zelandija in Norveška, ima debetno kartico več kot 97 odstotkov odraslih.

Slika 6: Število debetnih kartic, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letih 2011 in 2014

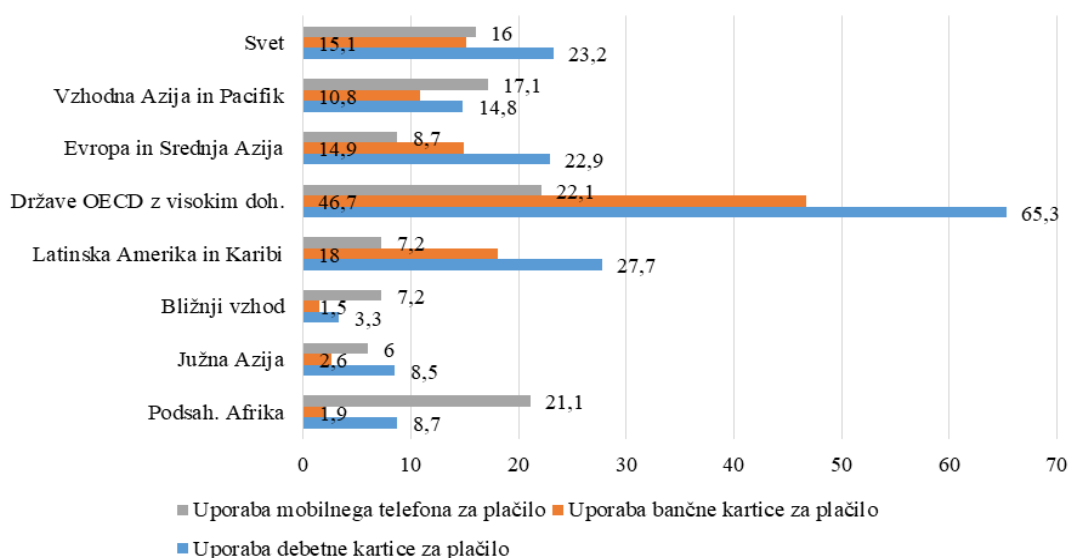

Povzeto in prirejeno po A. Demirgüç-Kunt et al., *The Global Findex Database 2014: Measuring Financial Inclusion around the World, 2015*, str. 20.

Na Sliki 7 želimo prikazati uporabo treh digitalnih plačil v letu 2014, kjer lastniki računov lahko opravijo direktna elektronska plačila s svojega računa pri finančni instituciji na več načinov (uporaba mobilnega telefona, bančne in debetne kartice). Opazimo, da ljudje za plačilo najpogosteje uporabljajo debetno kartico in manj preostali možnosti digitalnih plačil. Debetne ali bančne kartice so veliko bolj pogoste in bolj verjetno je, da jih bodo tisti, ki jih imajo, tudi uporabili. Izjemi sta Grčija in Japonska, kjer je manj kot polovica tistih, ki imajo debetno kartico, poročala, da jo uporablja za direktna plačila. Države OECD z visokim dohodkom imajo daleč največji delež odraslih, ki uporabljajo vsakega od teh treh plačilnih mehanizmov (debetna kartica 65 odstotkov odraslih, bančna kartica 47 odstotkov in mobilni telefon 21 odstotkov odraslih). Na drugi strani pa so najmanj uporabljali debetno kartico v regijah Podsaharska Afrika in Južna Azija (9 odstotkov), Bližnji vzhod (3 odstotke odraslih). Izjemi pri največji uporabi debetne kartice za plačilo predstavljata le regiji Podsaharska Afrika ter Vzhodna Azija in Pacifik, kjer prevladuje uporaba mobilnega telefona. V Latinski Ameriki in Karibih, Evropi in Srednji Aziji najpogosteje uporabljajo debetno kartico, sledi ji bančna kartica in mobilni telefon. Na Bližnjem vzhodu in v Južni Aziji pa v povprečju manj kot 12 odstotkov odraslih uporablja katerega koli od teh treh plačilnih mehanizmov. Pogost način za opravljanje transakcij pa

predstavlja tudi dostop do računa z mobilnim telefonom, največji delež odraslih, ki so uporabili svoj mobilni telefon za dostop do računa in opravljanje transakcij v zadnjih 12 mesecih, je v državah OECD z visokim dohodkom in Podsaharski Afriki in znaša v povprečju nekaj več kot 20 odstotkov. Sledita jim Vzhodna Azija in Pacifik s 17 odstotki, v vseh drugih regijah pa je bil povprečni delež manjši od 10 odstotkov Demirgüç-Kunt et al., 2015).

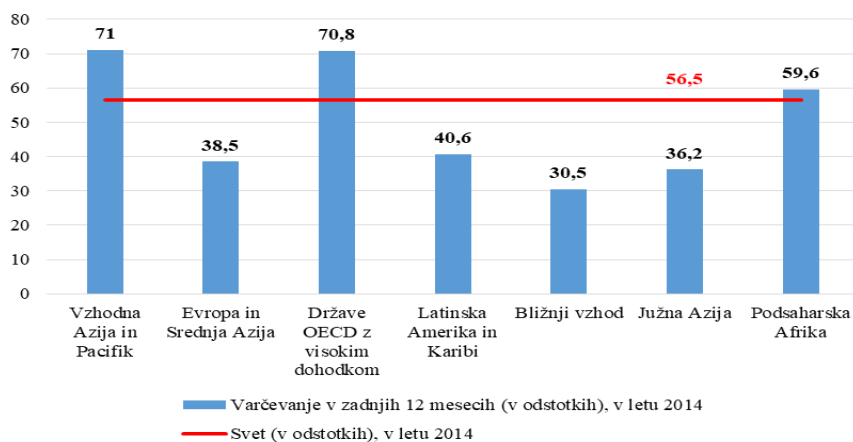
Slika 7: Uporaba treh digitalnih plačilnih mehanizmov za opravljanje direktnega elektronskega plačila v zadnjih 12 mesecih, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letu 2014

Povzeto in prirejeno po A. Demirgüç-Kunt et al., The Global Findex Database 2014: Measuring Financial Inclusion around the World, 2015, str. 21.

Varčevanje in zadolževanje sta univerzalni težnji, ljudje varčujejo ali si izposodijo denar za prihodnje stroške (večji nakup, investicije v izobraževanje ali podjetje, potrebe v starosti ali morebitne izredne razmere). Na Sliki 8 vidimo, da je bilo v letu 2014 po vsem svetu 56 odstotkov odraslih, ki so v zadnjih 12 mesecih varčevali ali dali na stran denar. V državah OECD z visokim dohodkom ter v Vzhodni Aziji in Pacifiku je varčevalo 71 odstotkov odraslih, sledijo jim v Podsaharski Afriki s 60 odstotki odraslih. V ostalih regijah pa je delež odraslih, ki so varčevali v zadnjih 12 mesecih, med 30 in 40 odstotki.

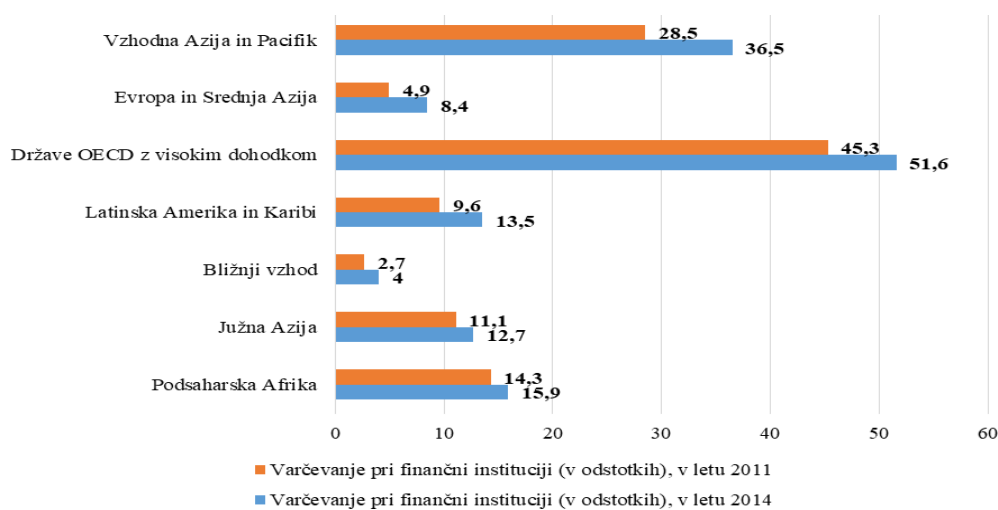
Slika 8: Delež odraslih, ki so varčevali v zadnjih 12 mesecih, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letu 2014

Povzeto in prirejeno po A. Demirgüç-Kunt et al., *The Global Findex Database 2014: Measuring Financial Inclusion around the World*, 2015, str. 44.

Na Sliki 9 opazimo, da se je delež odraslih, ki so uradno varčevali v zadnjih 12 mesecih, v vseh regijah v letih 2011 in 2014 povečal. Delež odraslih, ki varčujejo pri finančni instituciji, se je največ povečal v Vzhodni Aziji in Pacifiku za 8 odstotnih točk na 37 odstotkov, v državah OECD z visokim dohodkom pa se je povečal za 7 odstotnih točk na 52 odstotkov. V ostalih regijah pa se je povečal za 2 do 4 odstotne točke. Povečanje formalnega varčevanja je skladno s povečanjem lastništva računa v istem obdobju, vendar nekoliko manjše.

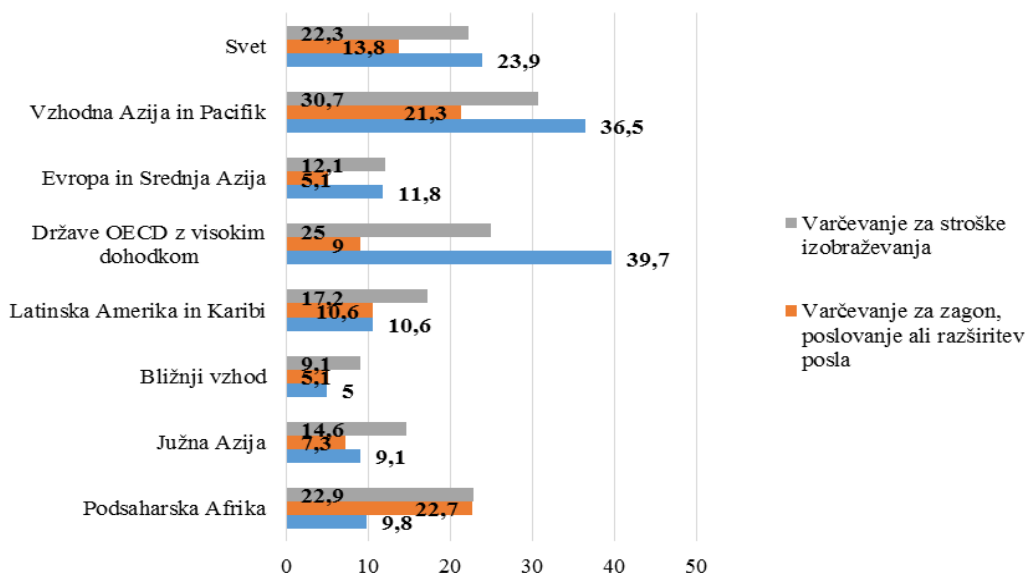
Slika 9: Delež odraslih, ki so uradno varčevali v zadnjih 12 mesecih pri finančni instituciji, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letih 2011 in 2014

Povzeto in prirejeno po A. Demirgüç-Kunt et al., *The Global Findex Database 2014: Measuring Financial Inclusion around the World*, 2015, str. 46.

Kaj so glavni razlogi za varčevanje? V raziskavi Demirgüç-Kunt et al. (2015) so se osredotočili na tri razloge za varčevanje: za starost, za stroške izobraževanja in za zagon, poslovanje ali razširitev posla. Na Sliki 10 vidimo, da je po vsem svetu v zadnjih 12 mesecih varčevalo 24 odstotkov odraslih za starost, 22 odstotkov odraslih je varčevalo za stroške izobraževanja ter 14 odstotkov odraslih za podjetje. Med regijami pa se pojavljajo velike razlike. Za prebivalce v državah OECD z visokim dohodkom, Vzhodni Aziji in Pacifiku je bolj verjetno, da varčujejo za starost kot za enega od preostalih dveh razlogov. Približno 40 odstotkov odraslih v teh dveh regijah varčuje za starost, kar je veliko večji delež kot v vseh drugih regijah, kjer je približno 10 odstotkov. V državah OECD z visokim dohodkom ta rezultat lahko delno odraža staranje prebivalstva, v Vzhodni Aziji in Pacifiku pa so lahko pomemben dejavnik na splošno višje stopnje varčevanja kot pa v ostalih regijah v razvoju. V Vzhodni Aziji in Pacifiku je za izobraževanje varčevalo več kot 30 odstotkov odraslih ter v državah OECD z visokim dohodkom in Podsaharski Afriki približno 20 odstotkov odraslih. V Latinski Ameriki in Karibih, na Bližnjem vzhodu ter v Južni Aziji predstavlja varčevanje za izobraževanje manjši delež odraslih kot pa v večini preostalih regij, vendar pa so več varčevali za izobraževanje kot pa za ostala dva razloga. V Vzhodni Aziji in Pacifiku ter Podsaharski Afriki je približno 20 odstotkov odraslih varčevalo za podjetje, kar je približno dvakrat večji delež kot pa v vseh drugih regijah.

Slika 10: Glavni razlogi za varčevanje v zadnjih 12 mesecih, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letu 2014

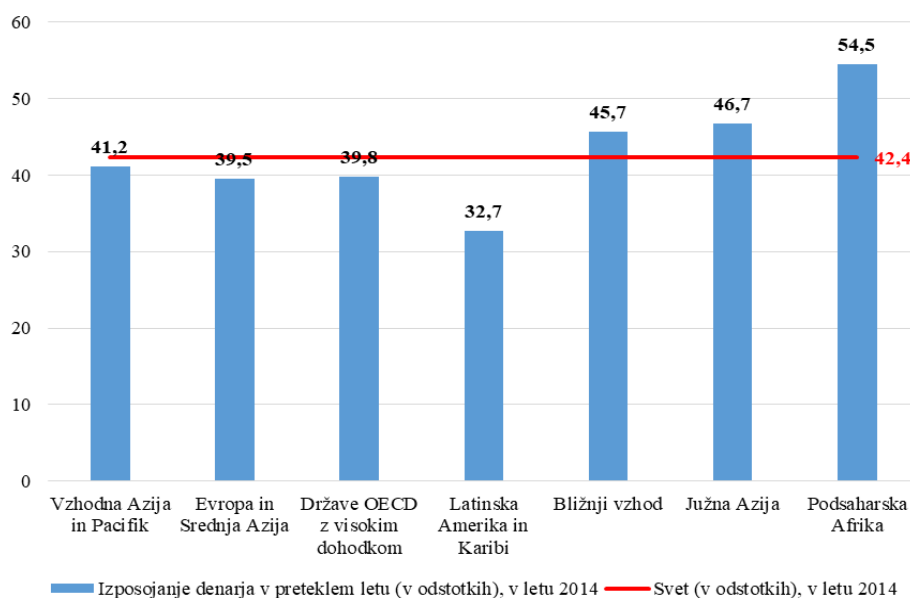

Povzeto in prirejeno po A. Demirgüç-Kunt et al., *The Global Findex Database 2014: Measuring Financial Inclusion around the World, 2015*, str. 47.

Ljudje si od časa do časa sposodijo denar. Na Sliki 11 vidimo, da si je v letu 2014 po vsem svetu v zadnjih 12 mesecih izposodilo denar (ni vključena uporaba kreditnih kartic) 42 odstotkov odraslih. Delež odraslih z novim posojilom (formalnim ali neformalnim) je med

regijami in gospodarstvu dokaj usklajen, kjer je regija Latinska Amerika in Karibi najnižje s 33 odstotki ter Podsaharska Afrika najvišje s 54 odstotki. Seveda pa se viri novih posojil med regijami zelo razlikujejo. Vpliv na porabo in uporabo kratkoročnih formalnih kreditov lahko predstavljajo kreditne kartice, ki so plačilni instrument in služijo tudi kot vir kratkoročnih kreditov, kadar lastniki kreditnih kartic ne poplačajo v celoti vseh mesečnih obveznosti.

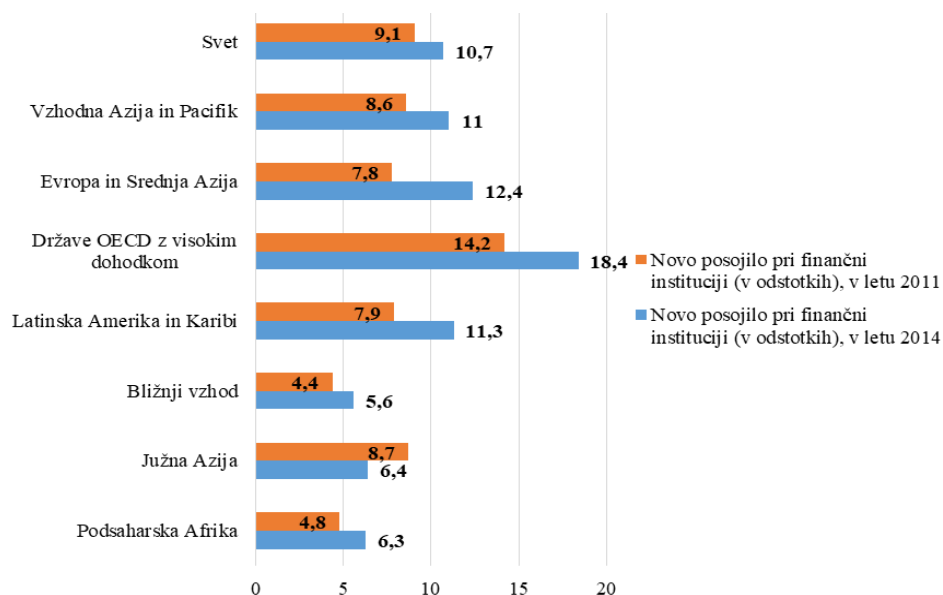
Slika 11: Delež odraslih, ki so si izposodili denar v zadnjih 12 mesecih, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letu 2014

Povzeto in prirejeno po A. Demirgüç-Kunt et al., *The Global Findex Database 2014: Measuring Financial Inclusion around the World, 2015*, str. 48.

Na Sliki 12 vidimo, da v letu 2014 glede na leto 2011 ni drastičnih sprememb v deležu odraslih z novim posojilom pri finančni instituciji. Delež odraslih z novim formalnim posojilom se je povečal skoraj v vseh regijah, v državah OECD z visokim dohodkom na 18 odstotkov odraslih, v Vzhodni Aziji in Pacifiku, Evropi in Srednji Aziji, Latinski Ameriki in Karibih v povprečju na 11 odstotkov odraslih ter Podsaharski Afriki na 6 odstotkov odraslih. Izjemo predstavlja Južna Azija, kjer se je delež odraslih z novim formalnim posojilom znižal za 3 odstotne točke na 6 odstotkov odraslih.

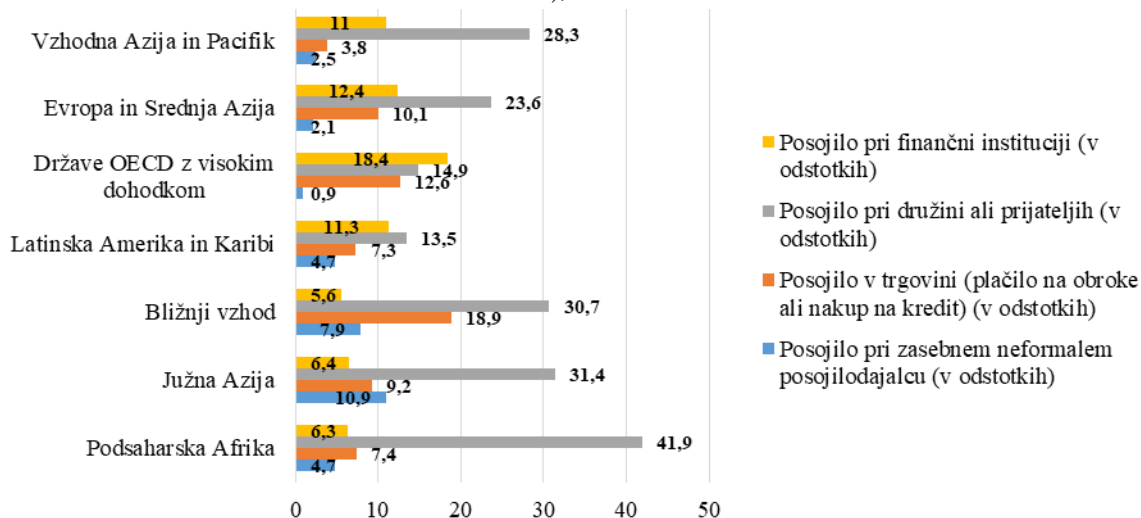
Slika 12: Delež odraslih, ki so si izposodili denar v zadnjih 12 mesecih pri finančni instituciji, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letih 2011 in 2014

Povzeto in prirejeno po A. Demirgüç-Kunt et al., The Global Findex Database 2014: Measuring Financial Inclusion around the World, 2015, str. 48.

Na Sliki 13 vidimo, da je v državah OECD z visokim dohodkom najbolj pogosti vir novih posojil finančna institucija, kjer je 18 odstotkov odraslih v zadnjih 12 mesecih vzelo posojilo. V vseh ostalih regijah pa je najpogostejši vir novih posojil družina in prijatelji, ta delež je še posebej visok v Podsaharski Afriki (42 odstotkov odraslih). V več regijah (Bližnji vzhod, Južna Azija, Podsaharska Afrika) se je več ljudi poslužilo zadolževanja v trgovini kot pa zadolževanja pri finančni instituciji. Ta praksa je zlasti pogosta na Bližnjem vzhodu, kjer se na ta način zadolžuje 19 odstotkov odraslih in je to njihov drugi najbolj pogosti vir novih posojil. Po vsem svetu je manj kot 5 odstotkov odraslih, ki so se zadolžili pri zasebnem neformalnem posojilodajalcu – razen v Južni Aziji, kjer so zasebni neformalni posojilodajalci drugi najpogostejši vir novih posojil, saj se na ta način zadolžuje 11 odstotkov odraslih. Ta rezultat je posledica Indije in Nepala, kjer se več kot 13 odstotkov odraslih zadolžuje pri zasebnem neformalnem posojilodajalcu. Od splošnega vzorca odstopa nekaj držav: Mjanmar, Panama, Filipini, Savdska Arabija in Južna Afrika, v katerih se več kot 10 odstotkov odraslih zadolžuje pri zasebnem neformalnem posojilodajalcu (Demirgüç-Kunt et al., 2015).

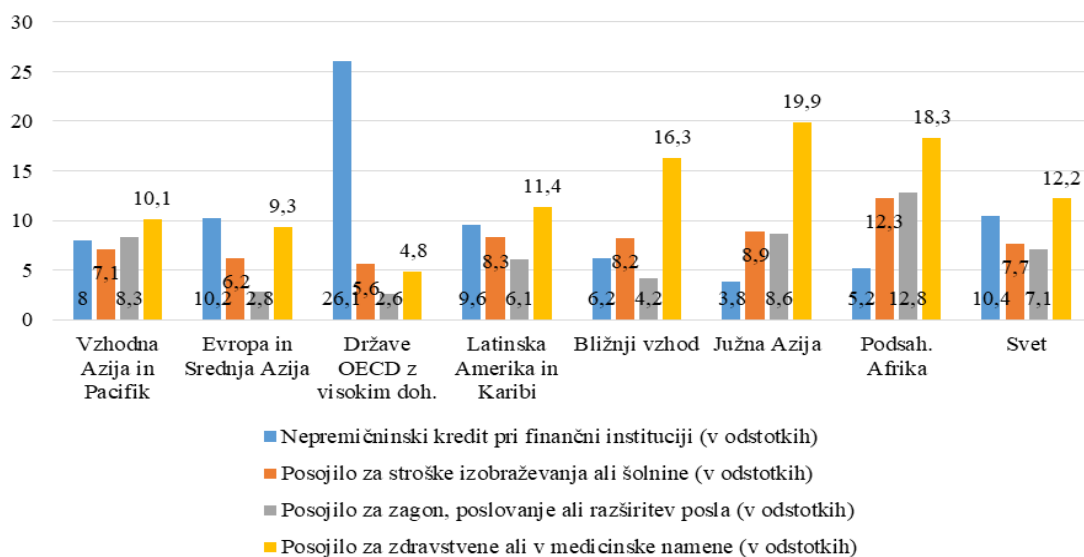
Slika 13: Viri novih posojil v zadnjih 12 mesecih, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letu 2014

Povzeto in prirejeno po A. Demirgüç-Kunt et al., *The Global Findex Database 2014: Measuring Financial Inclusion around the World, 2015*, str. 48.

Na Sliki 14 je razvidno, za katerega od razlogov: nakup zemljišča ali nepremičnine, za zdravstvene ali medicinske namene, za izobraževanje ali šolnine ter za zagon, poslovanje ali razširitev posla, so si odrasli v zadnjih 12 mesecih izposodili denar. V letu 2014 je bilo v državah OECD z visokim dohodkom 26 odstotkov odraslih, ki so se formalno zadolžili pri banki ali drugi finančni instituciji za nakup nepremičnine. Med državami OECD z visokim dohodkom so velike razlike v deležu odraslih z uradnim financiranjem pri finančni instituciji za nakup nepremičnine. Na Norveškem ima polovica odraslih zadolžitev za uradno financiranje pri finančni instituciji za nakup nepremičnine, medtem ko je na primer na drugi strani, v Italiji, Grčiji in na Poljskem, takšnih manj kot 15 odstotkov odraslih. Takšne razlike lahko deloma odražajo razlike v finančnih sistemih po gospodarstvih, vključno z razlikami v tipih posojilodajalcev, financiranja nakupa nepremičnin in stopnje vladnega sodelovanja, na nepremičninsko financiranje dokazano vplivajo tudi zavarovanja in stečajni zakoni, ki določajo zakonske pravice posojilojemalcev in posojilodajalcev. Za razvoj finančnega nepremičninskega trga je potrebno najprej urediti formalne lastninske pravice in učinkovit okvir evidenc lastništva nepremičnin. Zadolževanje za zdravstvene ali medicinske namene je bilo najpogostejše v Južni Aziji, kjer je takšnih 20 odstotkov odraslih, in v Podsaharski Afriki, kjer je ta delež 18 odstotkov. Podsaharska Afrika pa ima tudi največji delež odraslih, ki se zadolžujejo za izobraževanje in za podjetje – ta delež znaša okrog 12 odstotkov za vsakega. V državah OECD z visokim dohodkom je približno 5 odstotkov odraslih, ki so si v zadnjih 12 mesecih izposodili denar za zdravstvene namene, za izobraževanje 6 odstotkov ter za podjetje 3 odstotki odraslih (Demirgüç-Kunt et al., 2015).

Slika 14: Namen zadolžitve pri odraslih v zadnjih 12 mesecih, glede na geografske skupine (v odstotkih), v letu 2014

Povzeto in prirejeno po A. Demirgüç-Kunt et al., *The Global Findex Database 2014: Measuring Financial Inclusion around the World, 2015*, str. 52.

2.3 Primerjava po dohodkovnih skupinah držav

V Tabeli 5 so predstavljene dohodkovne skupine držav.

Tabela 5: Razporeditev držav po dohodkovnih skupinah

Dohodkovna skupina	Države
Gospodarstva z nizkimi dohodki	Gospodarstva z nizkimi dohodki so tista z BND/PC v višini 1.045 USD ali manj v letu 2013.
Gospodarstva s srednjimi dohodki	Gospodarstva s srednjimi dohodki so tista z BND/PC več kot 1.045 USD, vendar manj kot 12.746 USD.
Gospodarstva z nižjimi srednjimi dohodki in z višjimi srednjimi dohodki	Gospodarstva z nižjimi srednjimi dohodki in z višjimi srednjimi dohodki so ločena z BNP/PC 4.125 USD.
Gospodarstva z visokim dohodkom	Gospodarstva z visokim dohodkom , so tista z BND/PC v višini 12.746 USD ali več.
Evroobmočje (vključuje države članice Ekonomske in monetarne unije v Evropski uniji, ki so sprejele evro kot svojo valuto, ko so potekale raziskave)	Avstrija, Belgija, Ciper, Estonija, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Irska, Italija, Latvija, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Portugalska, Slovaška, Slovenija in Španija.

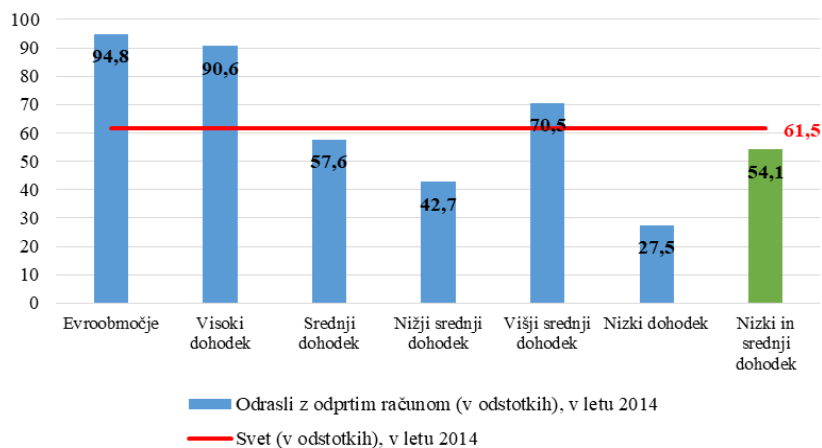
Povzeto in prirejeno po World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15, 2015*, str. 10.

Glavno merilo Svetovne banke za razvrščanje gospodarstev je bruto nacionalni dohodek na prebivalca (v nadaljevanju BND/PC). Vsako gospodarstvo je glede na podatke, ki so predstavljeni v tej knjigi, razvrščeno v nizek, srednji ali visoki dohodek, ki temelji na

podatkih, BND/PC v letu 2013. Gospodarstva z nizkimi in s srednjimi dohodki so lahko poimenovana tudi kot razvijajoča se gospodarstva (World Bank, 2015). Razvrstitev glede na dohodek ne odraža nujno stanje razvoja gospodarstva. Dohodkovna razvrstitev gospodarstev ostane fiksna v teku poslovnega leta Svetovne banke (ki se je končalo 30. junija) glede morebitnih popravkov med letom na njihov dohodek podatkov na prebivalca (World Bank, 2015).

Na Sliki 15 vidimo, da se lastništvo računa po vsem svetu močno razlikuje in da obstajajo med dohodkovnimi skupinami ogromne razlike. V letu 2014 je bilo na eni strani nad svetovnim povprečjem največ odprtih računov v Evroobmočju (95 odstotkov), gospodarstvih z visokimi dohodki 91 odstotkov in gospodarstvih z višjimi srednjimi dohodki 71 odstotkov odraslih z odprtim računom in pričakovano na drugi strani najmanj v gospodarstvih z nizkimi dohodki (28 odstotkov). Gospodarstva z nizkimi in s srednjimi dohodki so lahko poimenovana tudi kot gospodarstva v razvoju, kjer je imelo odprt račun 54 odstotkov odraslih.

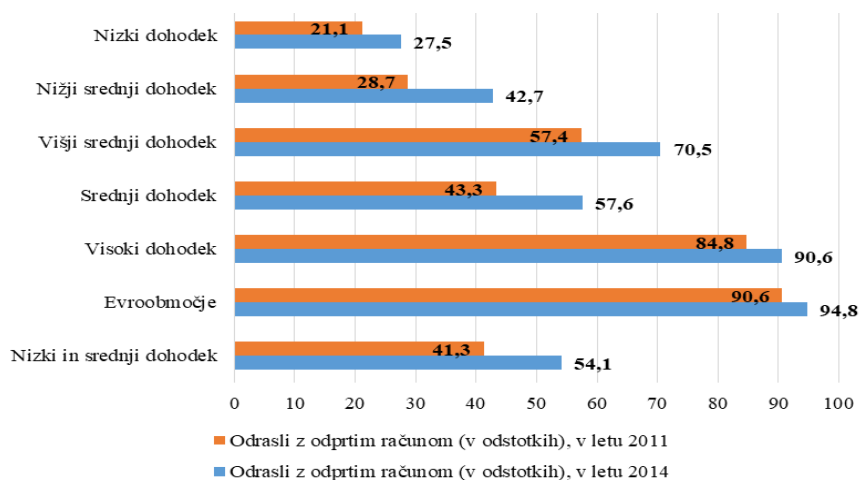
Slika 15: Odrasli z odprtim računom, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letu 2014

Vir: World Bank, The Little Data Book on Financial Inclusion 15, 2015.

Na Sliki 16 primerjamo podatke odraslih z odprtim računom v letih 2011 in 2014. Pri tem velja enako opozorilo glede opredelitve lastništva računa kakor pri geografskih skupinah. Lastništvo računov se je povečalo v vseh regijah, še posebej močna rast pa je bila v dohodkovnih skupinah: nižji srednji, višji srednji in srednji dohodek, kjer se je lastništvo računov v vsaki skupini povečalo v povprečju za 14 odstotnih točk. Na drugi strani pa se je v gospodarstvih z nizkim dohodkom in visokim dohodkom ta delež povečal za 6 odstotnih točk ter najmanj v Evroobmočju, za 4 odstotne točke. V gospodarstvih v razvoju pa je bila rast v številu odprtih računov 13 odstotnih točk.

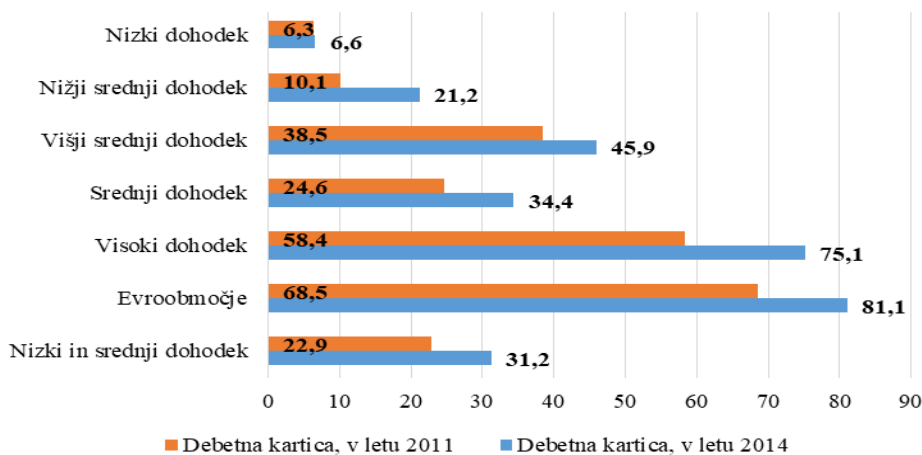
Slika 16: Odrasli z odprtim računom, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letih 2011 in 2014

Vir: World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15*, 2015.

Na Sliki 17 primerjamo število debetnih kartic (v odstotkih) v letih 2011 in 2014. Že takoj opazimo, da je v vseh dohodkovnih skupinah ta odstotek narasel. Največ odraslih z debetno kartico v letu 2014 je v Evroobmočju, in sicer 81 odstotkov odraslih, sledijo mu gospodarstva z visokim dohodkom s 75 odstotki ter najmanj v gospodarstvih z nizkimi dohodki, kjer ima debetno kartico 6,6 odstotkov odraslih. V gospodarstvih z nizkimi dohodki je najmanjša rast v številu debetnih kartic v letu 2014 glede na leto 2011, saj se je povečala za samo 0,3 odstotne točke. V vseh preostalih skupinah je bilo to povečanje v številu debetnih kartic od 7 do 17 odstotnih točk. Največje povečanje opazimo v gospodarstvih z visokimi dohodki (17 odstotnih točk) ter Evroobmočju (13 odstotnih točk). V gospodarstvih v razvoju pa je ta rast nekje na sredini z 8 odstotnimi točkami.

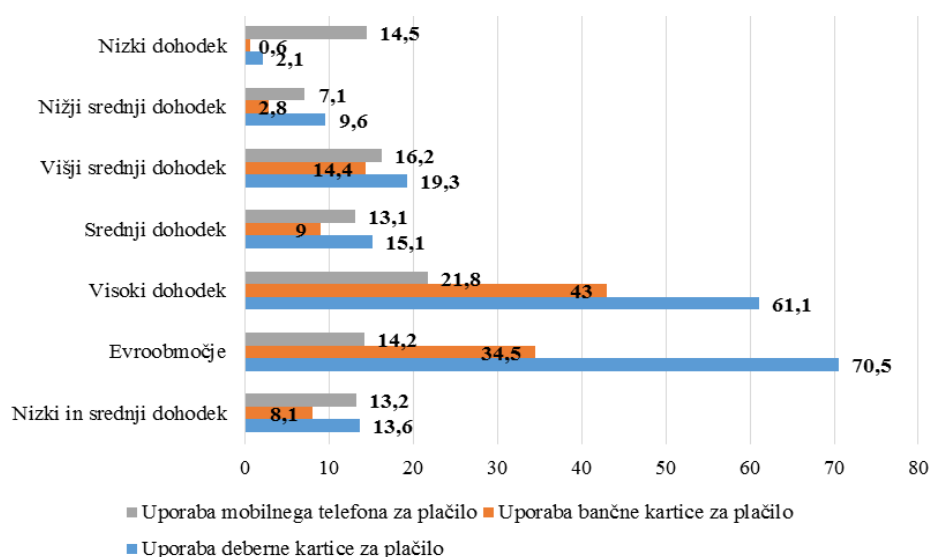
Slika 17: Število debetnih kartic, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letih 2011 in 2014

Vir: World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15*, 2015.

Na Sliki 18 želimo prikazati uporabo treh digitalnih plačil v dohodkovnih skupinah (uporaba mobilnega telefona, bančne in debetne kartice), kjer lastniki računov lahko opravijo direktna elektronska plačila s svojega računa pri finančni instituciji na te tri načine. Že takoj opazimo, da med dohodkovnimi skupinami obstajajo ogromne razlike. V osnovi za plačilo prevladuje uporaba debetne kartice, z izjemo gospodarstev z nizkimi dohodki, kjer je najpogostejša uporaba mobilnega telefona. Ta je zanje po vsej verjetnosti najbolj cenovno ugodna in dostopna. Na eni strani opazimo, da v gospodarstvih z nizkimi dohodki najpogosteje, v gospodarstvih z nižjimi in višjimi srednjimi ter srednjimi dohodki pa pogosto uporabljajo mobilni telefon za plačilo. Na drugi strani pa v gospodarstvih z visokimi dohodki in Evroobmočju najpogosteje uporabljajo tradicionalni metodi plačila, bančno in debetno kartico, kjer očitno prevladuje debetna kartica. V gospodarstvih v razvoju pa sta uporaba mobilnega telefona in debetne kartice skoraj izenačeni, z razliko 0,4 odstotnih točk, kjer prevladuje uporaba debetne kartice.

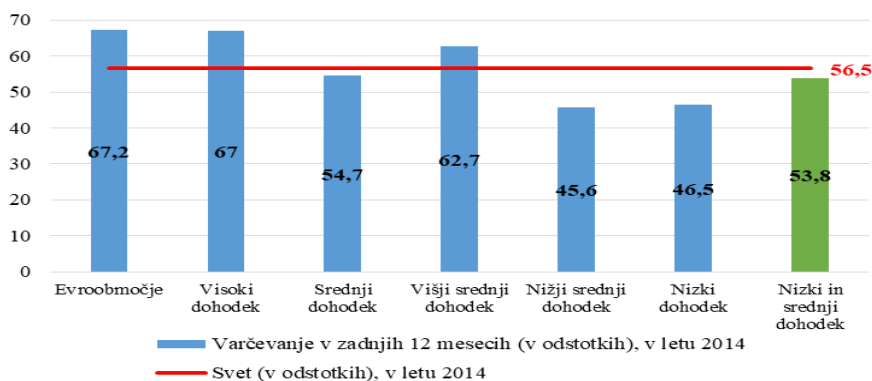
Slika 18: Uporaba treh digitalnih plačilnih mehanizmov za opravljanje direktnega elektronskega plačila v zadnjih 12 mesecih, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letu 2014

Vir: World Bank, The Little Data Book on Financial Inclusion 15, 2015.

Na Sliki 19 vidimo, da so ljudje v zadnjih 12 mesecih varčevali v vseh dohodkovnih skupinah, v svetovnem povprečju je ta odstotek znašal 57 odstotkov. Nad svetovnim povprečjem so varčevali v naslednjih dohodkovnih regijah: Evroobmočju, gospodarstvih z visokimi dohodki (67 odstotkov odraslih) ter v gospodarstvih z višjimi srednjimi dohodki (63 odstotkov), pod svetovnim povprečjem pa gospodarstva s srednjimi dohodki, nižjimi srednjimi dohodki in nizkimi dohodki ter v gospodarstvih v razvoju (54 odstotkov odraslih).

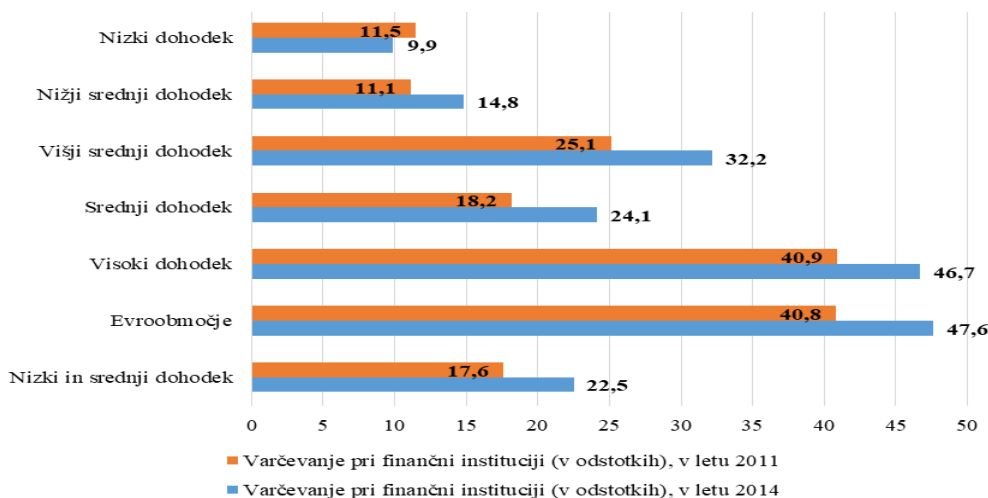
Slika 19: Delež odraslih, ki so varčevali v zadnjih 12 mesecih, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letu 2014

Vir: World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15*, 2015.

Na Sliki 20 opazimo, da se je delež odraslih, ki so uradno varčevali v zadnjih 12 mesecih v vseh dohodkovnih skupinah, v letih 2011 in 2014 povečal v povprečju od 4 do 7 odstotnih točk, razen v gospodarstvih z nizkimi dohodki, kjer se je zmanjšal za 1,5 odstotne točke. Ta podatek vodi do zaključka, da se je varčevanje povečalo, vendar ne z uporabo finančnih institucij, ampak ostalih poluradnih, niti uradnih niti poluradnih oblik varčevanja, kot so na primer različna gotovinska in negotovinska varčevanja. Delež odraslih, ki varčujejo pri finančni instituciji, se je najbolj povečal v gospodarstvih z višjimi srednjimi dohodki in Evroobmočju za 7 odstotnih točk, najmanj pa se je povečal v gospodarstvih z nižjimi srednjimi dohodki za 4 odstotne točke. V gospodarstvih v razvoju pa je bilo povečanje odraslih, ki so uradno varčevali v zadnjih 12 mesecih, za 5 odstotnih točk, na 23 odstotkov odraslih.

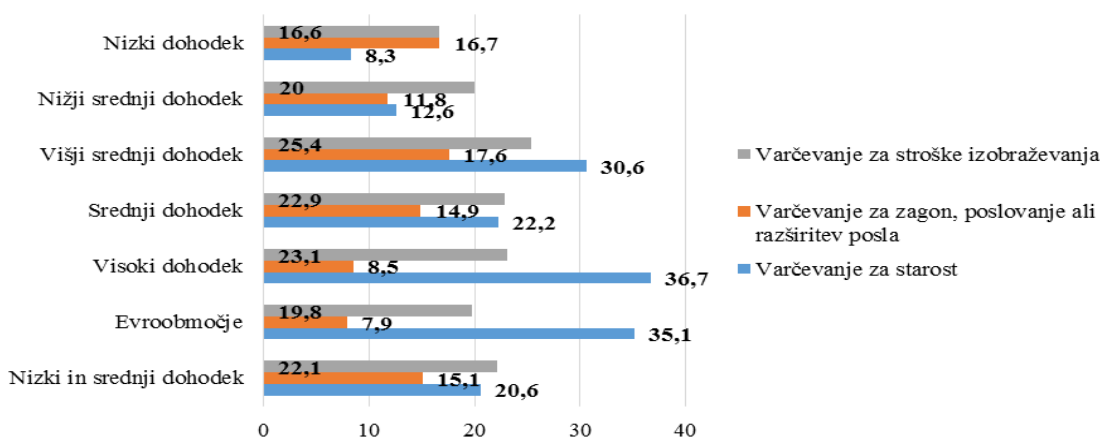
Slika 20: Delež odraslih, ki je uradno varčeval v zadnjih 12 mesecih pri finančni instituciji, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letih 2011 in 2014

Vir: World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15*, 2015.

Na Sliki 21 so prikazani trije razlogi za varčevanje: za starost, za stroške izobraževanja in za zagon, poslovanje ali razširitev posla. Vidimo, da so odrasli glede na dohodkovne skupine v zadnjih 12 mesecih najpogosteje varčevali za stroške izobraževanja in starost. Med dohodkovnimi skupinami v povprečju ni prevelikih razlik glede namena varčevanja, izstopata samo gospodarstvo z nizkimi dohodki in nižjimi srednjimi dohodki. V gospodarstvih z nizkimi dohodki najbolj varčujejo za stroške izobraževanja in za podjetje, za ta dva namena varčuje 17 odstotkov odraslih. V gospodarstvih z nižjimi srednjimi dohodki pa najbolj varčujejo za stroške izobraževanja (20 odstotkov odraslih) ter za preostala namena nekje 12 odstotkov odraslih. Povsem pričakovano pa v gospodarstvih z visokimi dohodki in Evroobmočju bolj varčujejo za starost (v povprečju 36 odstotkov odraslih) kot pa za enega od preostalih dveh razlogov. Ta rezultat delno odraža staranje prebivalstva. V gospodarstvih v razvoju so v zadnjih 12 mesecih najbolj varčevali za stroške izobraževanja (22 odstotkov), sledi varčevanje za starost (21 odstotkov) in najmanj za podjetje (15 odstotkov odraslih).

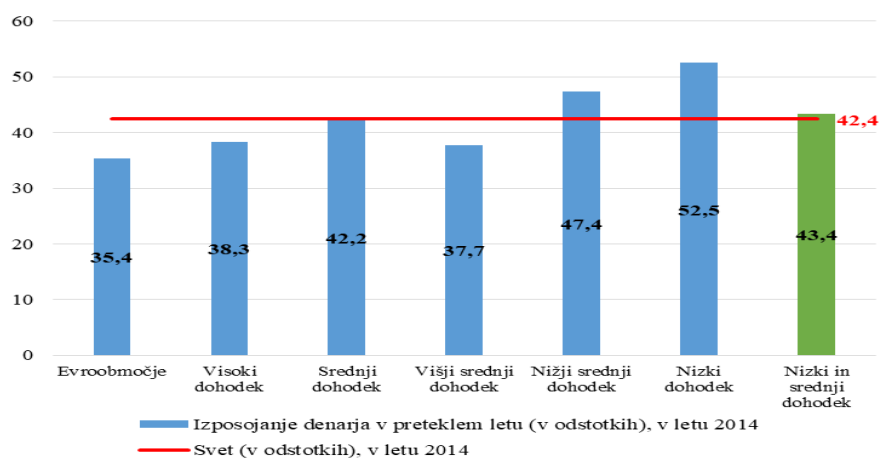
Slika 21: Glavni razlogi za varčevanje v zadnjih 12 mesecih, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letu 2014

Vir: World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15*, 2015.

Na Sliki 22 vidimo, da si je v letu 2014 po vsem svetu v zadnjih 12 mesecih izposodilo denar (ni vključena uporaba kreditnih kartic) 42 odstotkov odraslih. Delež posameznikov z novim posojilom (formalnim ali neformalnim) je med dohodkovnimi skupinami dokaj usklajen, kjer so najnižje Evroobmočje, gospodarstva z visokimi in višjimi srednjimi dohodki (v povprečju 37 odstotkov). Najvišje pa so gospodarstva z nizkimi dohodki s 53 odstotki. Celo v gospodarstvih v razvoju je ta delež višji kakor pa v najnižjih skupinah in predstavlja 43 odstotkov odraslih, ki so si izposodili denar.

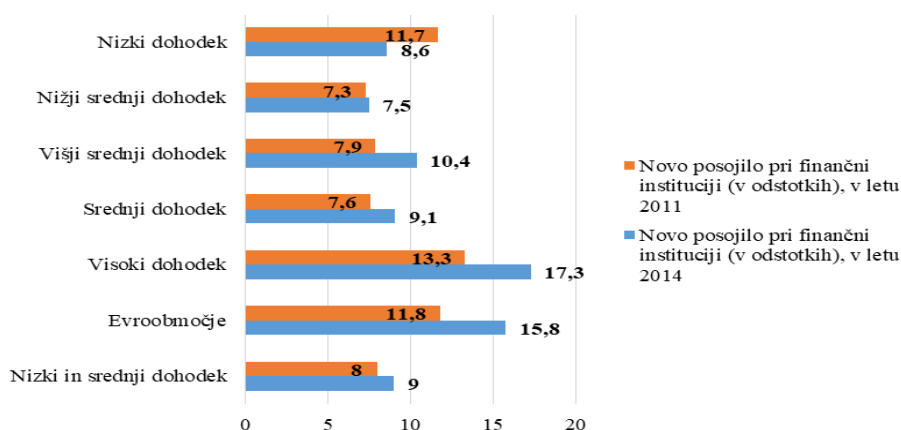
Slika 22: Delež odraslih, ki so si izposodili denar v zadnjih 12 mesecih, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letu 2014

Vir: World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15*, 2015.

Na Sliki 23 vidimo, da v letu 2014 glede na leto 2011 ni drastičnih sprememb v deležu odraslih z novim posojilom pri finančni instituciji. V vseh dohodkovnih skupinah je prišlo do manjšega povečanja deleža odraslih z novim posojilom pri finančni instituciji, razen v gospodarstvih z nizkimi dohodki, kjer se je v letu 2014 delež posojil glede na leto 2011 zmanjšal za 3 odstotne točke. V gospodarstvih s srednjimi dohodki so bila ta povečanja od 0,2 do 2,5 odstotne točke, najvišje je bilo v gospodarstvih z višjimi srednjimi dohodki. V gospodarstvih z visokimi dohodki in Evroobmočju pa je bilo to povečanje identično, 4 odstotne točke. Gospodarstva v razvoju pa so ta delež povečala le za 1 odstotno točko.

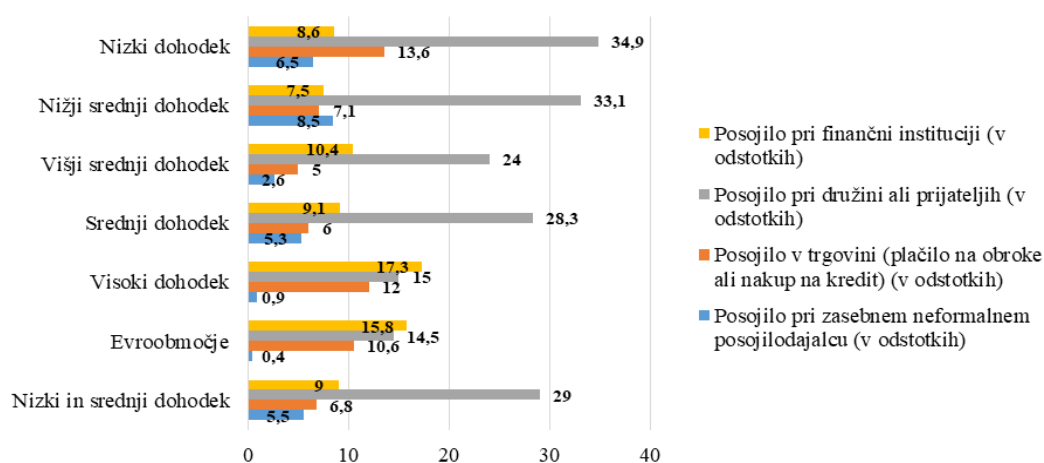
Slika 23: Delež odraslih, ki so si izposodil denar v zadnjih 12 mesecih pri finančni instituciji, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letih 2011 in 2014

Vir: World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15*, 2015.

Na Sliki 24 so prikazani viri novih posojil v zadnjih 12 mesecih, glede na dohodkovne skupine (posojilo pri finančni instituciji, družini ali prijateljih, v trgovini ter pri zasebnem neformalnem posojilodajalcu), kjer opazimo, da je najpogostejši vir novih posojil družina ali prijatelji. Izjemo predstavljajo gospodarstva z visokimi dohodki in Evroobmočje, kjer je najpogostejši vir novih posojil pri finančni instituciji, posojila pri družini ali prijateljih pa jim sledijo takoj z razliko 1 do 2 odstotka, na tretjem mestu je posojilo v trgovini ter na zadnjem z manj kot 1 odstotkom posojilo pri zasebnem neformalnem posojilodajalcu. V več dohodkovnih skupinah vidimo, da so se posamezniki poslužili tudi zadolževanja v trgovini, najbolj v gospodarstvih z nizkimi dohodki (14 odstotkov), gospodarstvih z visokimi dohodki (12 odstotkov) ter Evroobmočju (11 odstotkov odraslih). Pri vseh dohodkovnih skupinah pa je v povprečju manj kot 5 odstotkov odraslih, ki so se zadolžili pri zasebnem neformalnem posojilodajalcu. Ta praksa je pogosta v gospodarstvih z nizkimi dohodki (7 odstotkov odraslih) in nižjimi srednjimi dohodki (9 odstotkov odraslih). V gospodarstvih v razvoju je najpogostejši vir novih posojil družina ali prijatelji s 29 odstotki, sledi posojilo pri finančni instituciji z 9 odstotki, posojilo v trgovini s 7 odstotki ter na zadnjem mestu posojilo pri zasebnem neformalnem posojilodajalcu s 6 odstotki odraslih.

Slika 24: Viri novih posojil v zadnjih 12 mesecih, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letu 2014

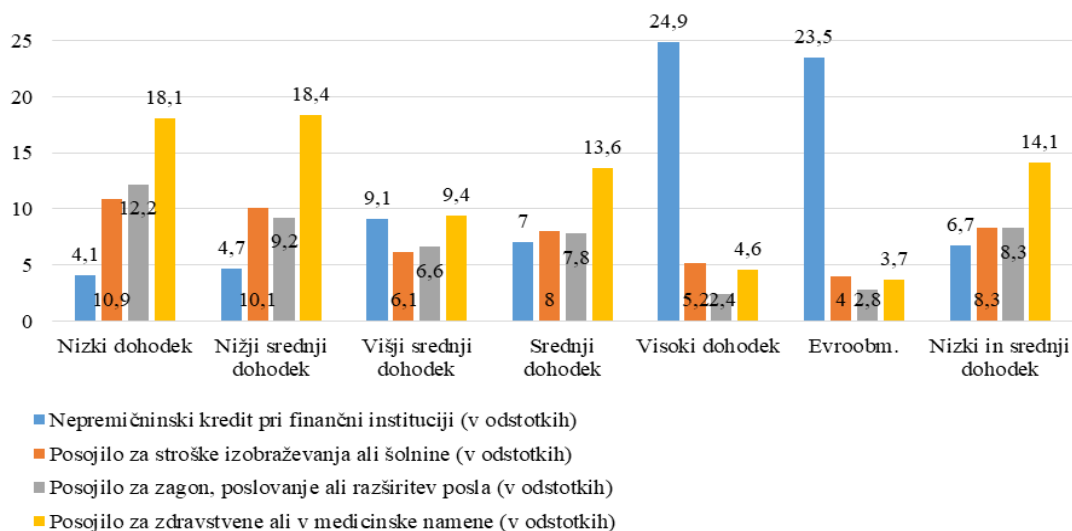

Vir: World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15*, 2015.

Na Sliki 25 vidimo, za kateri razlog so si odrasli glede na dohodkovne skupine v zadnjih 12 mesecih najpogosteje izposodili denar (za nakup zemljišča ali nepremičnine, za zdravstvene ali medicinske namene, za izobraževanje ali šolnine ter za zagon, poslovanje ali razširitev posla). Med dohodkovnimi skupinami so opazne razlike – na eni strani v gospodarstvih z visokimi dohodki in v Evroobmočju prevladuje zadolževanje pri finančni instituciji za nakup nepremičnine in na drugi strani v gospodarstvih z nizkimi, nižjimi srednjimi, višjimi srednjimi ter srednjimi dohodki zadolževanje za zdravstvene ali medicinske namene. Posojila za izobraževanje ali šolnine ter za podjetje pa so po vseh

skupinah usklajena in ponekod skoraj identična (od 3 do 12 odstotkov odraslih). V gospodarstvih v razvoju se najpogosteje zadolžujejo za zdravstvene ali medicinske namene (14 odstotkov odraslih), posojila za stroške izobraževanja ali šolnine ter za podjetje so identična s 8 odstotki odraslih, na zadnjem mestu pa je zadolževanje za nakup nepremičnine s 7 odstotki odraslih.

Slika 25: Namen zadolžitve pri odraslih v zadnjih 12 mesecih, glede na dohodkovne skupine (v odstotkih), v letu 2014

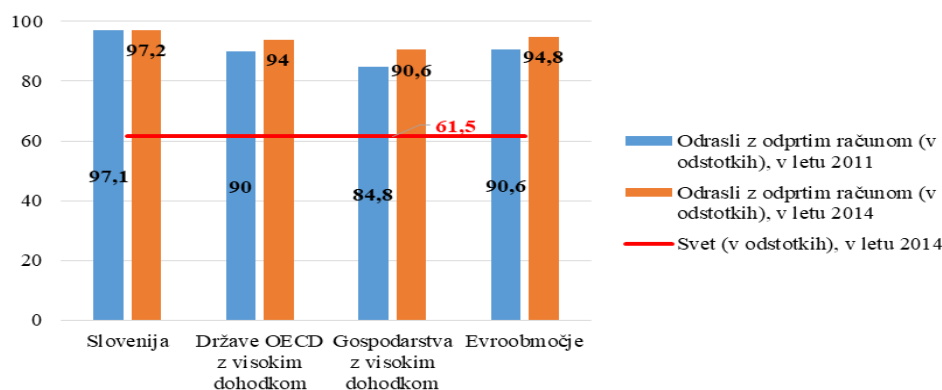

Vir: World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15*, 2015.

2.4 Slovenija

Če pogledamo Slovenijo in kazalnike finančne vključenosti, ta sodi glede na geografske skupine držav v države OECD z visokim dohodkom in glede na dohodkovne skupine v gospodarstva z visokimi dohodki ter Evroobmočje. Na Sliki 26 vidimo, da se lastništvo računa v Sloveniji ne razlikuje preveč od ostalih skupin, v katere sodi. V letu 2014 je imelo v Sloveniji odprte račune 97 odstotkov odraslih, kar je nad svetovnim povprečjem in nad povprečjem ostalih skupin. Nato pa še primerjamo podatke odraslih z odprtim računom v Sloveniji v letih 2011 in 2014. Pri tem velja enako opozorilo glede opredelitve lastništva računa kakor pri geografskih in dohodkovnih skupinah. V Sloveniji v letu 2014 glede na leto 2011 ni bilo opazne spremembe v lastništvu računa. V vseh ostalih skupinah pa je rast v številu odprtih računov znašala v povprečju 5 odstotnih točk.

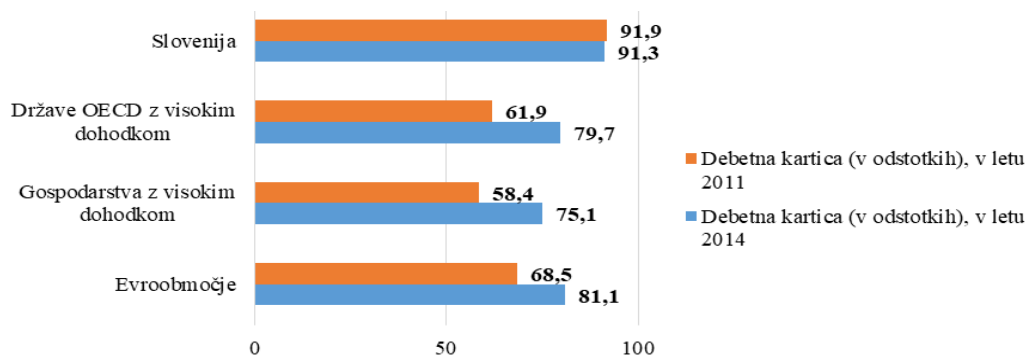
Slika 26: Odrasli z odprtim računom v Sloveniji (v odstotkih), v letih 2011 in 2014

Vir: World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15*, 2015.

Na Sliki 27 primerjamo število debetnih kartic v Sloveniji (v odstotkih) v letih 2011 in 2014 ter takoj opazimo rahlo zmanjšanje za 0,6 odstotnih točk v številu debetnih kartic. V vseh ostalih skupinah pa opazimo povečanje v številu debetnih kartic v povprečju za 16 odstotnih točk, največ v državah OECD z visokim dohodkom (za 18 odstotnih točk), sledijo jih gospodarstva z visokimi dohodki (za 17 odstotnih točk) in na zadnjem mestu z najmanjšim povečanjem Evroobmočje (za 13 odstotnih točk).

Slika 27: Število debetnih kartic v Sloveniji (v odstotkih), v letih 2011 in 2014

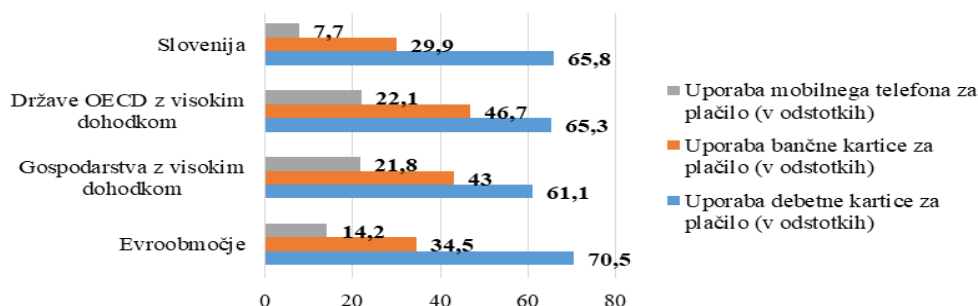

Vir: World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15*, 2015.

Na Sliki 28 želimo prikazati uporabo treh digitalnih plačil v Sloveniji in v ostalih skupinah, v katere sodi, kjer lahko lastniki računov opravijo direktna elektronska plačila s svojega računa pri finančni instituciji na več načinov. Opazimo, da je vrstni red uporabe digitalnih plačil pri vseh enak, prevladuje uporaba debetne kartice, sledijo ji bančne kartice in nazadnje uporaba mobilnega telefona. V Sloveniji in ostalih skupinah prevladujeta tradicionalni metodi plačila, ki sta že dobro ustaljeni. V Sloveniji uporablja za plačilo debetno kartico 66 odstotkov odraslih in bančno kartico 30 odstotkov odraslih. Na drugi

strani pa se uporaba mobilnega telefona prav tako počasi krepi, vendar je ta v Sloveniji najnižja z 8 odstotki odraslih.

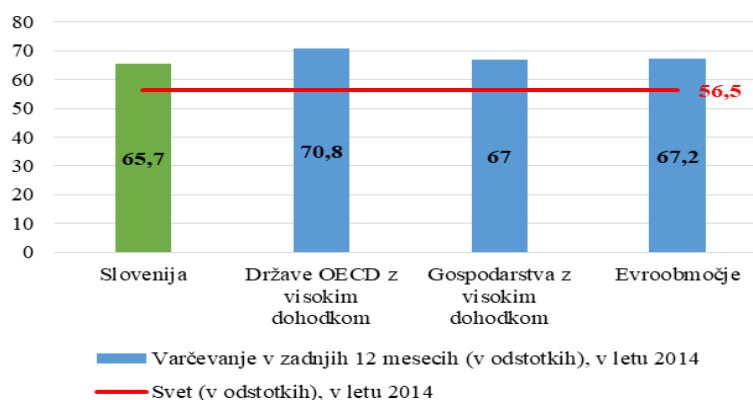
Slika 28: Uporaba treh digitalnih plačilnih mehanizmov za opravljanje direktnega elektronskega plačila v zadnjih 12 mesecih v Sloveniji (v odstotkih), v letu 2014

Vir: World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15*, 2015.

Na Sliki 29 se je izkazalo, da je varčevanje v Sloveniji okrepljeno, saj so odrasli v zadnjih 12 mesecih varčevali nad svetovnim povprečjem (57 odstotkov). V Sloveniji je v zadnjih 12 mesecih varčevalo 66 odstotkov odraslih.

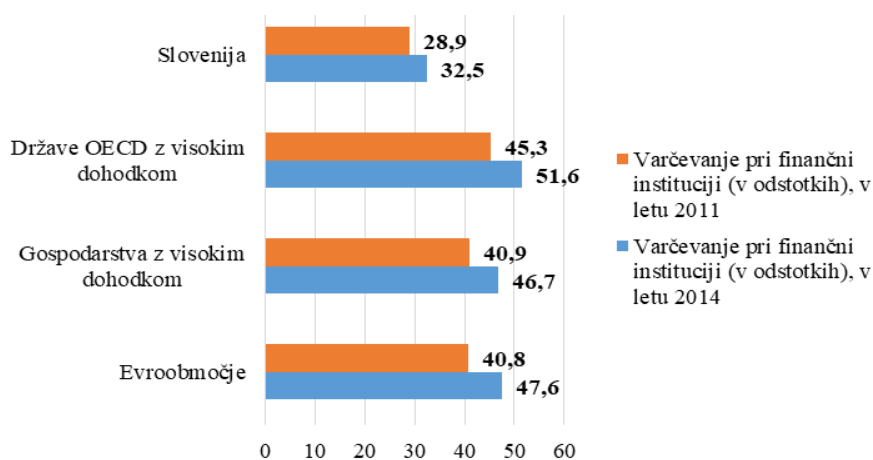
Slika 29: Delež odraslih, ki so varčevali v zadnjih 12 mesecih v Sloveniji (v odstotkih), v letu 2014

Vir: World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15*, 2015.

Na Sliki 30 opazimo, da se je delež odraslih, ki so uradno varčevali v zadnjih 12 mesecih v Sloveniji in vseh ostalih skupinah v letu 2014 glede na leto 2011 povečal za v povprečju od 4 do 7 odstotnih točk. Delež odraslih, ki varčuje pri finančni instituciji, se je najbolj povečal v Evroobmočju za 7 odstotnih točk, najmanj pa se je povečal v Sloveniji za 4 odstotne točke na 33 odstotkov odraslih.

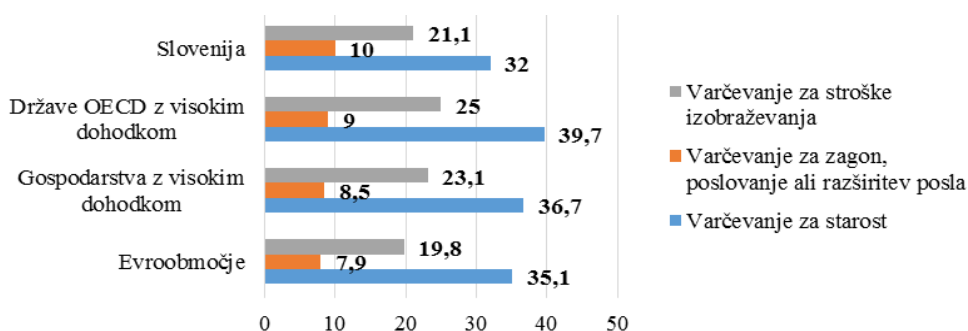
Slika 30: Delež odraslih, ki so uradno varčevali v zadnjih 12 mesecih pri finančni instituciji v Sloveniji (v odstotkih), v letih 2011 in 2014

Vir: World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15*, 2015.

Na Sliki 31 so prikazani trije razlogi za varčevanje: za starost, za stroške izobraževanja in za zagon, poslovanje ali razširitev posla. Odrasli v Sloveniji so v zadnjih 12 mesecih najpogosteje varčevali za starost in stroške izobraževanja ter najmanj za podjetje. Ta rezultat delno odraža staranje prebivalstva ter željo po boljši izobrazbi. V Sloveniji je za starost varčevalo 32 odstotkov odraslih, za stroške izobraževanja 21 odstotkov odraslih in za podjetje 10 odstotkov odraslih. Varčevanje za poslovne namene pa lahko kaže željo po manjšem izposojanju denarja pri finančnih institucijah in črpanju denarja iz lastnih sredstev.

Slika 31: Glavni razlogi za varčevanje v zadnjih 12 mesecih v Sloveniji (v odstotkih), v letu 2014

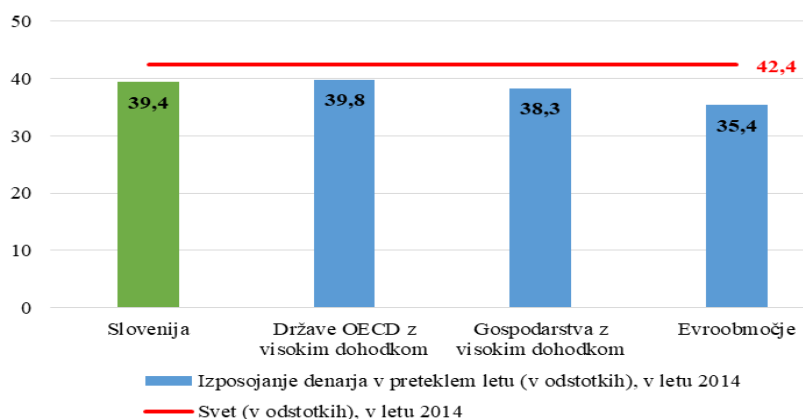

Vir: World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15*, 2015.

Na Sliki 32 vidimo, da so si v letu 2014 v Sloveniji in ostalih skupinah v zadnjih 12 mesecih izposodili denar (ni vključena uporaba kreditnih kartic) pod svetovnim povprečjem, ki znaša 42 odstotkov odraslih, torej imajo odrasli večinoma dovolj

privarčevanega denarja. Delež odraslih z novim posojilom (formalnim ali neformalnim) je v Sloveniji in v ostalih skupinah usklajen, skupno povprečje je 38 odstotkov. V Sloveniji si je v letu 2014 izposodilo denar 39 odstotkov odraslih.

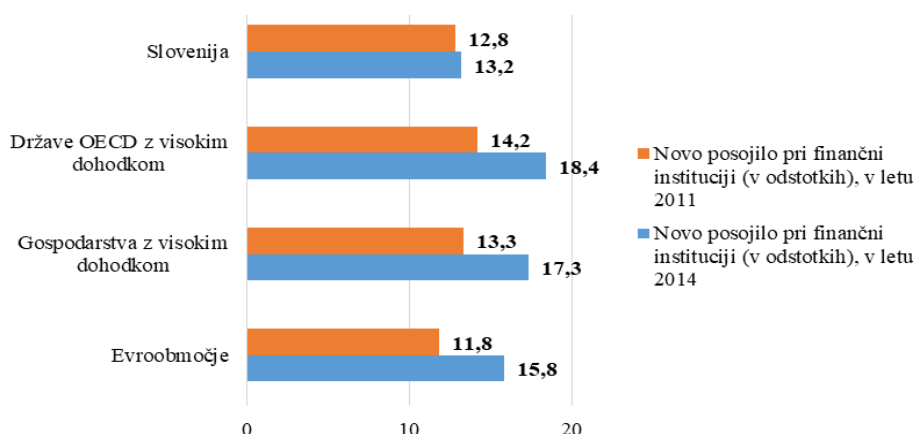
Slika 32: Delež odraslih, ki si je izposodil denar v zadnjih 12 mesecih v Sloveniji (v odstotkih), v letu 2014

Vir: World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15, 2015*.

Na Sliki 33 vidimo, da je v letu 2014 glede na leto 2011 v Sloveniji in vseh ostalih skupinah prišlo do povečanja deleža odraslih z novim posojilom pri finančni instituciji, ta povečanja so bila od 0,4 do 4 odstotne točke. V Sloveniji je bilo to povečanje najmanjše (0,4 odstotne točke, na 13 odstotkov odraslih) v letu 2014, v vseh ostalih skupinah pa je bilo povečanje identično (4 odstotne točke).

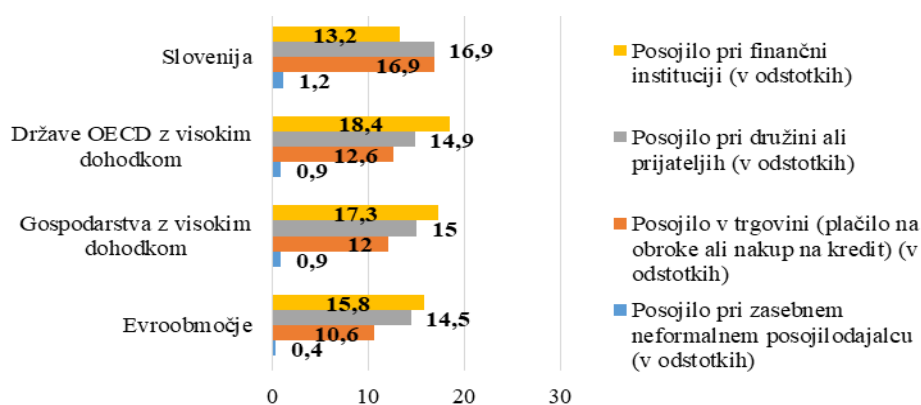
Slika 33: Delež odraslih, ki so si izposodil denar v zadnjih 12 mesecih pri finančni instituciji v Sloveniji (v odstotkih), v letih 2011 in 2014

Vir: World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15, 2015*.

Slika 34 nam pokaže, da v Sloveniji odraslim nov vir posojil najpogosteje predstavlja družina ali prijatelji ter trgovina, kjer je rezultat identičen, 17 odstotkov odraslih, sledi zadolževanje pri finančni instituciji s 13 odstotki ter na zadnjem mestu posojilo pri zasebnem neformalnem posojilodajalcu z 1 odstotkom odraslih. V vseh ostalih dohodkovnih skupinah pa je najpogostejši vir novih posojil finančna institucija, v povprečju 17 odstotkov odraslih, sledi zadolževanje v trgovini z 12 odstotki ter na zadnjem mestu zasebni neformalni posojilodajalec z manj kot 1 odstotkom.

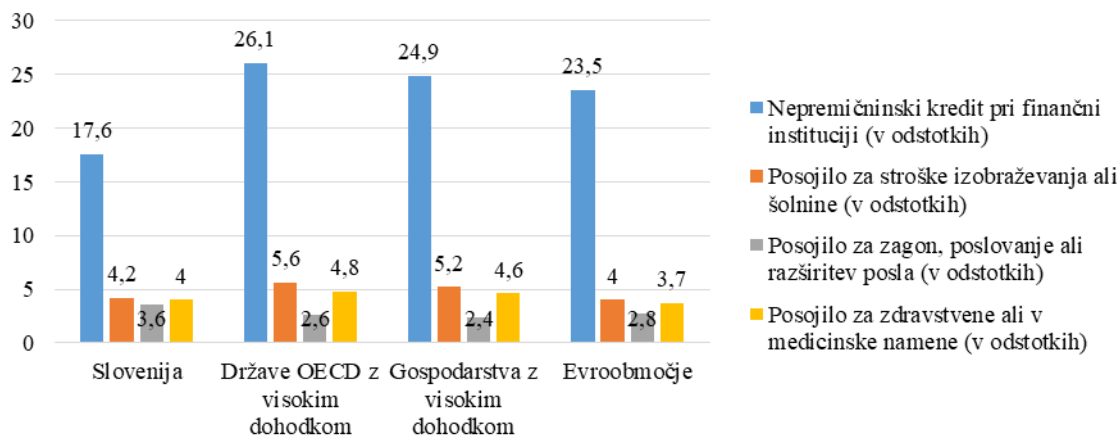
Slika 34: Viri novih posojil v zadnjih 12 mesecih v Sloveniji (v odstotkih), v letu 2014

Vir: World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15*, 2015.

Na Sliki 35 vidimo, za kateri razlog so si odrasli, glede na dohodkovne skupine v zadnjih 12 mesecih v Sloveniji in ostalih skupinah, najpogosteje izposodili denar (za nakup zemljišča ali nepremičnine, za zdravstvene ali medicinske namene, za izobraževanje ali šolnine ter za zagon, poslovanje ali razširitev posla). Opazimo, da povsod prevladuje zadolževanje za nakup nepremičnine, ostali razlogi zadolževanja pa so porazdeljeni od zadolževanja za izobraževanje, za zdravstvene namene ter za podjetje, v velikosti od 3 do 6 odstotkov. V Sloveniji delež zadolževanja za nakup nepremičnine znaša 18 odstotkov odraslih ter za vse preostale namene 4 odstotke odraslih.

Slika 35: Namen zadolžitve v zadnjih 12 mesecih pri odraslih v Sloveniji (v odstotkih), v letu 2014

Vir: World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15*, 2015.

Če povzamemo podatke za Slovenijo glede na kazalnike finančne vključenosti, vidimo, da je imelo v Sloveniji v letu 2014 odprte račune 97 odstotkov odraslih, kar je nad svetovnim povprečjem. Pri uporabi digitalnih plačil v Sloveniji prevladuje uporaba debetne kartice, sledijo ji bančne kartice in nazadnje uporaba mobilnega telefona. Opazimo, da prevladujeta tradicionalni metodi plačila, ki sta že dobro ustaljeni (debetna kartica 66 odstotkov odraslih in bančna kartica 30 odstotkov odraslih). Glede na podatke se izkaže, da je varčevanje v Sloveniji okrepljeno, saj so posamezniki v zadnjih 12 mesecih varčevali nad svetovnim povprečjem (57 odstotkov odraslih), tako je v Sloveniji v zadnjih 12 mesecih varčevalo 66 odstotkov odraslih (povečanje v letu 2014 glede na leto 2011 za v povprečju 3,6 odstotnih točk). Posamezniki v Sloveniji so v zadnjih 12 mesecih najpogosteje varčevali za starost in stroške izobraževanja ter najmanj za podjetje. Ta rezultat delno odraža staranje prebivalstva ter željo po boljši izobrazbi. V Sloveniji so si posamezniki v letu 2014 v zadnjih 12 mesecih izposodili denar pod svetovnim povprečjem, torej imajo odrasli večinoma dovolj privarčevanega denarja. V letu 2014 glede na leto 2011 je prišlo v Sloveniji do rahlega povečanja deleža odraslih z novim posojilom pri finančni instituciji (za 0,4 odstotne točke). V Sloveniji posameznikom nov vir posojil najpogosteje predstavlja družina ali prijatelji ter trgovina, kjer je rezultat identičen (17 odstotkov odraslih), sledi zadolževanje pri finančni instituciji (13 odstotkov odraslih) ter na zadnjem mestu posojilo pri zasebnem neformalnem posojilodajalcu (1 odstotek odraslih). V Sloveniji delež zadolževanja za nakup nepremičnine znaša 18 odstotkov odraslih ter za vse preostale namene (za zdravstvene ali medicinske namene, za izobraževanje ali šolnine ter za zagon, poslovanje ali razširitev posla) 4 odstotke odraslih.

3 EMPIRIČNA ANALIZA VPLIVA FINANČNE VKLJUČENOSTI NA GOSPODARSKO RAST

3.1 Dosedanje raziskave na tem področju

Preverila bom tudi dosedanjo raziskanost na tem področju v tujini, spodaj je opisanih več raziskav na temo finančne vključenosti. Sama bom raziskala vpliv kazalnikov finančne vključenosti, ki pokrivajo tri ključna področja finančne vključenosti (uporaba finančnih storitev, dostop do finančnih storitev in kvaliteta finančnih storitev), na rast gospodarstva.

Že zgodaj so začeli raziskovati povezavo med finančnim sektorjem in gospodarsko rastjo. Schumpeter (1912) trdi, da dobro delujoče banke spodbujajo tehnološke inovacije s prepoznavanjem in financiranjem podjetnikov za uspešno izvajanje inovativnih izdelkov in proizvodnih procesov. V nasprotju z njim pa Robinson (1952, str. 86) pravi, da »kadar podjetje vodi, finance sledijo.« V skladu s tem pogledom gospodarski razvoj ustvarja zahteve za posamezne vrste finančnih dogovorov in finančni sistem se na te zahteve samodejno odzove. V raziskavah pa prevladujejo teoretična razmišljanja in empirični dokazi za pozitivno razmerje med finančnim razvojem in gospodarsko rastjo. Vse več skeptikov se obrača proti prepričanju, da je razvoj finančnih trgov in institucij pomemben ter neločljiv del procesa rasti, in stran od razmišljanja, da je finančni sistem nepomemben in se le pasivno odziva na gospodarsko rast in industrializacijo.

King in Levine (1993) v svoji raziskavi ugotovita, da obstaja močna pozitivna povezava med razvojem finančnega sektorja in ekonomsko rastjo, saj sta empirično raziskovala korelacijo med finančnim razvojem in hitrejšo trenutno in prihodnjo stopnjo ekonomske rasti, kopičenjem fizičnega kapitala ter izboljšanjem gospodarske učinkovitosti. V analizi sta uporabila podatke za več kot 80 držav od leta 1960 do leta 1989. Močno povezavo med spremenljivkama ugotovita prav tako Beck et al. (2000) in Demirgüç-Kunt in Levine (2008). V novejšem obdobju začnejo v debatah uporabljati še termin finančna izključenost – kot oviro za gospodarski razvoj in potrebo po razvoju vključenih finančnih sistemov.

Poleg tega pa Josifidis, Allegret in Beker-Pucar (2011) ugotovijo, da so države v razvoju šle kasneje v recesijo z manjšimi predkriznimi ranljivostmi in izstopile iz nje že prej, tako da so utrpeli manjši proizvodni padec med krizo. Pri razvijajočih se državah z močnejšimi zunanji povezavami, tj. višjo odvisnostjo povpraševanja v razvitih gospodarstvih ali večji izpostavljenosti do tujih bančnih terjatev, pa doživijo višje prihodkovne izgube v obdobju krize. Razlog, da imajo bančne krize večji in bolj konstantni učinek v gospodarstvih v razvoju, je v tem, da so te države bolj dovzetne za dejavnike, ki običajno vodijo do bančnih pretresov ter povečajo njihov učinek. Ti dejavniki so: banke in zasebni zastopniki, izpostavljenost valutnim tveganjem in neusklajenosti zapadlosti, motnje na mednarodnih kapitalskih trgih, panika v bankah ter nenadna ustavitev kapitalskih prilivov.

Zadnji empirični podatki kažejo, da dostop do temeljnih finančnih storitev, kot so varčevanje, plačevanje, krediti, lahko vodi do pomembne pozitivne razlike v izboljšanju življenja revnih. Povečajo se potrošnja, produktivnost, dohodek in naložbe v preventivno zdravstveno stanje ter zmanjšajo dovzetnost za bolezni in druge nepričakovane dogodke (Caskey, Duran, & Solo, 2006; Dupas & Robinson, 2009, 2011; Ashraf, Aycinena, Martinez, & Yang, 2011, 2014). Za podjetja, še posebej mala in srednja, je dostop do financ pogosto glavna ovira pri rasti podjetja (Schiffer & Weder, 2001; Beck, Demirgüç-Kunt, Leaven, & Levine, 2006; Beck, Demirgüç-Kunt, & Peria, 2008). Beck, Demirgüç-Kunt, Leaven in Levine (2008) pa še dodatno analizirajo razvoj finančnega sistema v povezavi z velikostjo podjetja. Ugotovijo, da razvoj finančnega sistema nesorazmerno bolj pomaga manjšim kakor pa velikim podjetjem.

Demirgüç-Kunt in Klapper (2012) uporabijo novo bazo podatkov na individualni ravni. Unikatna individualna raven podatkov nam omogoča razčlenitev finančne vključenosti po ključnih karakteristikah anketirancev, kot so spol, starost, izobrazba, status zaposlitve in prihodek. Lahko raziskujemo, kako dejavniki in državni ukrepi, povezani s povečanjem finančne vključenosti, vplivajo na individualne značilnosti in kako se te spreminjajo.

3.2 Namen in cilji raziskave

Namen magistrske naloge je preveriti, povezavo med finančno vključenostjo po svetu in gospodarsko rastjo (v vzorcu bodo zajeti podatki 142 držav za leto 2014). To bomo storili s preverjanjem povezave med ključnimi spremenljivkami, ki so tesno povezane s finančno vključenostjo in za katere predpostavimo, da so povezane z rastjo bruto domačega proizvoda na prebivalca (v nadaljevanju BDP/PC) v izbranih državah.

Preverili bomo povezavo med finančno vključenostjo in gospodarsko rastjo glede na različne geografske skupine držav. Te skupine so: Vzhodna Azija in Pacifik, Evropa in Srednja Azija, države OECD z visokim dohodkom, Latinska Amerika in Karibi, Bližnji vzhod, Južna Azija, Podsaharska Afrika. Razdelitev držav po skupinah sledi zgledu World Bank (2015). Želim ugotoviti, ali ima finančna vključenost večjo pozitivno povezanost z gospodarsko rastjo v državah v razvoju kakor pa v razvitih državah.

Preveriti želim povezanost čim več dostopnih spremenljivk, po treh ključnih področjih finančne vključenosti (uporaba finančnih storitev, dostop do finančnih storitev in kvaliteta finančnih storitev) z BDP/PC držav preko finančne vključenosti. V Tabeli 6 so prikazani opisi posameznih spremenljivk ter predvideno povezanost le-teh z BDP/PC države. Hipotetično razmerje je označeno s »+« (pozitivna povezanost) ali »-« (negativna povezanost) ali »0« (ni vpliva). V empirični analizi je odvisna spremenljivka bruto domači proizvod na prebivalca v preučevanem letu 2014 (BDP/PC v letu 2014), neodvisne spremenljivke (za leto 2014) pa so razdeljene v tri skupine: skupina A (odprt bančni račun

oziroma uporaba finančnih storitev), skupina B (dostop do finančnih storitev) in skupina C (kvaliteta finančnih storitev). Opis neodvisnih spremenljivk je podan v Tabeli 6.

Tabela 6: Opis spremenljivk ter hipotetično razmerje do odvisne spremenljivke

#	Spremenljivke	Opis	Razmerje do rasti BDP-ja
ODVISNA			
1	Rast bruto domačega proizvoda	Bruto domači proizvod na prebivalca v preučevanem letu 2014 (BDP/PC v letu 2014)	0
NEODVISNE			
A	Odpri bančni račun	Račun pri finančni instituciji (v odstotkih, starost nad 15 let)	+
A	Odrasli s kreditom v regulirani instituciji	Posojilo pri finančni instituciji (v odstotkih, starost nad 15 let)	+
A	Negotovinske transakcije	Uporaba bančne kartice v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let) Uporaba debetne kartice v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let)	+
A	Transakcije z uporabo mobilnih telefonov	Delež odraslih, ki uporabljajo za plačilo svoje mobilne telefone	+
A	Visoka frekvenca uporabe računa	Dvigi v tipičnem mesecu: 3+ (3 dvigi ali več, v odstotkih, z odprtim računom, starost nad 15 let)	+
A	Nagnjenost k varčevanju	Varčevanje pri finančni instituciji (v odstotkih, starost nad 15 let)	+
A	Denarna nakazila	Prejeta domača nakazila v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let) Prejeti državni transferji v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let)	+
B	Dostopne točke finančnih storitev	Komercialne bančne poslovalnice (na 100.000 odraslih) Bankomati (na 100.000 odraslih)	+
B	Spletni računi	Račun mobilnega plačevanja (v odstotkih, starost nad 15 let) Opravljena transakcija z računa pri finančni instituciji z uporabo mobilnega telefona (v odstotkih, z odprtim računom, starost nad 15 let)	+
C	Finančno znanje	Indeks globine kreditnih informacij (0 = nizka do 8 = visoka)	+
C	Finančno obnašanje	Glavni vir sredstev za nujne primere: prihranki (v odstotkih, starost nad 15 let) Glavni vir sredstev za nujne primere: družina ali prijatelji (v odstotkih, starost nad 15 let) Glavni vir sredstev za nujne primere: finančna institucija ali kreditna kartica (v odstotkih, starost nad 15 let) Glavni vir sredstev za nujne primere: delo ali posojilo delodajalca (v odstotkih, starost nad 15 let) Glavni vir sredstev za nujne primere: zasebni neformalni posojilodajalec (v odstotkih, starost nad 15 let) Glavni vir sredstev za nujne primere: ostalo (v odstotkih, starost nad 15 let)	+
C	Stroški uporabe	Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	–
C	Kreditne ovire	Pridobivanje kredita: razdalja do meje rezultata (0 = najmanjša zmožljivost do 100 = največja)	–

Povzeto in prirejeno po GPMI – Global Partnership for Financial Inclusion, G20 Financial Inclusion Indicators, 2016 str. 4–7.

Iz analize so bili zaradi pomanjkanja oziroma nedostopnih podatkov izključeni naslednji finančni kazalniki: odrasli z zavarovanjem, formalno bančništvo v podjetjih, podjetja z

neporavnanimi posojili pri reguliranih institucijah, ki merijo dostop do finančnih storitev, medobratovalni vidik storitev, ki meri uporabo storitev, ter zahtevi po razkrivanju in reševanje sporov, ki merita kvaliteto storitev.

3.3 Opredelitev temeljne teze in hipotez

Glavni cilj te raziskave je ugotoviti povezavo in moč te povezanosti med razvojem finančnega sektorja in gospodarske rasti po državah sveta. Z rezultati analize želim preveriti (potrditi ali zavreči) naslednje hipoteze:

- hipoteza 1: Finančna vključenost ima večji pozitivni učinek na gospodarsko rast v državah v razvoju kakor pa v razvitih državah.
- hipoteza 2: Finančna vključenost ima večji pozitivni učinek na gospodarsko rast v skupinah držav z večjim dohodkom kakor pa v skupinah z nižjim dohodkom.
- hipoteza 3: Delež prebivalstva, ki ima odprt račun pri finančni inštituciji, pozitivno vpliva na BDP/PC v letu 2014. Pri tem pa na ta delež vplivajo parametri tehnološkega razvoja. Poleg tega se ta vpliv razlikuje glede na geografske skupine in glede na razvitost držav.
- hipoteza 4: Tradicionalne bančne storitve, kot sta posojilo in varčevanje, imajo pozitiven vpliv na gospodarski razvoj države v državah sveta.
- hipoteza 5: Negotovinske transakcije (kot so plačila s kreditnimi in debetnimi karticami) imajo pozitiven vpliv na gospodarski razvoj države v državah sveta.
- hipoteza 6: Uporaba mobilnih telefonov za izvedbo transakcij pozitivno vpliva na rast gospodarstva.
- hipoteza 7: Pogostost uporabe bančnih storitev pozitivno vpliva na rast gospodarstva.
- hipoteza 8: Kvaliteta bančnih storitev pozitivno vpliva na gospodarski razvoj države.
- hipoteza 9: Višji stroški uporabe bančnega računa negativno vplivajo na BDP/PC v letu 2014. Pri tem na stroške uporabe bančnega računa vpliva realna obrestna mera.
- hipoteza 10: Visoke kreditne ovire imajo negativen vpliv na gospodarsko rast države.

3.4 Zbiranje podatkov in opredelitev vzorca

V vzorcu je zajetih 142 držav in 13 osnovnih kazalnikov finančne vključenosti. Države so nato razdeljene še na geografske skupine, države v razvoju in razvite države. Raziskave se bomo lotili tako, da bomo uporabili sekundarne podatke iz baze Svetovne banke za eno leto 2014, enota opazovanja bodo države sveta (142 držav). Uporabljeni bodo tudi podatki, ki jih objavljajo Mednarodni denarni sklad, Svetovne banke, Evropske centralne banke, centralne banke držav za leto 2014 – analizirali jim bomo s pomočjo programa SPSS ter STATA, kjer bomo preverjali hipoteze in podali svoje ugotovitve in predloge. V empirični analizi bodo v multiplem modelu regresije uporabljeni podatki za eno leto 2014.

3.5 Metodologija raziskave

3.5.1 Multipla regresijska analiza

Empirični del magistrske naloge bo temeljil na raziskavi, kako temeljne spremenljivke finančne vključenosti vplivajo na velikost BDP/PC, ta bo opravljena s pomočjo multiple regresijske analize. Najprej bomo postavili teoretične predpostavke o odnosih oziroma povezanosti med izbranimi spremenljivkami. S pomočjo regresijske analize bomo nato ocenili parametre modela in statistični pomen modela. Odvisna spremenljivka bo BDP/PC v letu 2014, neodvisne pa bodo predstavljali temeljni kazalniki finančne vključenosti. Kasneje bomo k tem kazalnikom pri dveh hipotezah vključili še dodatne pojasnjevalne spremenljivke, ki se imenujejo inštrumentalne spremenljivke. Pri ocenjevanju ustreznosti spremenljivk si bomo pomagali z velikostjo standardne napake, velikostjo determinacijskega koeficienta, velikostjo F-statistike in statistično značilnostjo posameznih regresijskih koeficientov. Postavljenih je več hipotez, zato bo za testiranje le-teh oblikovano več multiplih regresijskih modelov, s katerimi bomo preverjali pojasnjevalno moč in korelacijsko povezanost med eno odvisno (BDP/PC v letu 2014) in neodvisno/neodvisnimi spremenljivkami (kazalniki finančne vključenosti). Regresijski in korelacijski koeficienti nam bodo pojasnili obstoj, smer oziroma povezanost (pozitivna/negativna) posameznega dejavnika iz posamezne hipoteze. T-test nam bo prikazal statistično značilnost posamezne pojasnjevalne spremenljivke, F-test pa statistično značilnost modela kot celote. Interpretirali bomo le modele, ki bodo statistično značilni in bodo imeli največjo pojasnjevalno moč.

3.5.2 Opis modela

Multipla linearna regresijska funkcija z neodvisnimi spremenljivkami za vzorčne podatke je v splošnem zapisana po enačbi (2):

$$y_i = b_0 + b_1 x_{1,i} + b_2 x_{2,i} + b_n x_{n,i} + e \quad (2)$$

V modelu je y odvisna spremenljivka, x so različne neodvisne spremenljivke, b so neznani koeficienti, e je napaka oziroma rezidual modela, b_n pa je parameter.

Z našo multiplo regresijsko funkcijo veljajo naslednje predpostavke (Pfajfar, 2006):

- **porazdelitev ostankov:** zahtevana je normalna porazdelitev, kar preverimo grafično na osnovi histograma.
- **homoskedastičnost:** pomeni, da ostanki niso odvisni od vrednosti neodvisne spremenljivke. Preverimo grafično z razsevnim grafikonom standardiziranih ostankov v odvisnosti od standardiziranih vrednosti neodvisne spremenljivke. Zaželeno je, da so točke čimbolj naključno porazdeljene po razsevnom grafikonu.

- **multikolinearnost:** je moteč pojav, ki se zgodi, če so neodvisne spremenljivke preveč močno korelirane (ena spremenljivka je enaka drugi ali linearni kombinaciji več drugih neodvisnih). Preverimo jo s pomočjo VIF statistike. Če je ta vrednost manjša od 10, smatramo, da multikolinearnost ni prisotna.

Multipla linearna regresijska funkcija za vzorčne podatke je z dodanimi instrumentalnimi spremenljivkami v splošnem zapisana po enačbi (3):

$$y = b_0 + b_1 x_1 + b_2 x_2 + \dots + b_k x_k + b_{k+1} w_1 + \dots + b_{k+t} w_r + e \quad (3)$$

V modelu za spremenljivki y in x velja enako z dodatkom, da je x povezan z napako modela e , w pa nima povezave z napako modela e , ima pa vpliv na neodvisno spremenljivko x .

Model bomo preverili z različnimi testi. Endogenost naše neodvisne spremenljivke bomo preverili z dvema testoma – Durbinovem hi-kvadrat testom in Wu-Hausmanovim F testom. S tako imenovanim testom »po prvi stopnji« bomo preverili, če so endogene spremenljivke dovolj močno povezane z inštrumentalnimi spremenljivkami. Zadnji test pa lahko opravimo z dvema testoma – Sarganov in Basmanov, kjer je ničelna hipoteza, da je model pravilno zastavljen (Yamano, b.l.).

4 ANALIZA REZULTATOV IN NJIHOVA INTERPRETACIJA

Glavni cilj te raziskave je ugotoviti povezavo in moč te povezanosti med kazalniki finančne vključenosti in BDP/PC v letu 2014 po državah sveta, glede na geografske skupine, države v razvoju in razvite države. Z rezultati analize želimo preveriti (potrditi ali zavreči) hipoteze, podane v naslednjih podpoglavjih.

4.1 Finančna vključenost in gospodarska rast v različno razvitih državah

V tem poglavju preverjamo naslednji hipotezi, hipoteza 1: Finančna vključenost ima večji pozitivni učinek na gospodarsko rast v državah v razvoju kakor pa v razvitih državah in hipoteza 2: Finančna vključenost ima večji pozitivni učinek na gospodarsko rast v skupinah držav z večjim dohodkom kakor pa v skupinah z nižjim dohodkom.

Hipotezi bomo preverili s pomočjo multiple linearne regresije. Zaradi lažje primerjave dveh različnih skupin držav bomo uporabili metodo ENTER, ki v analizi obdrži vse vključene spremenljivke. Najprej bomo komentirali vrednosti koeficientov za vzorčne podatke in preverili njihovo statistično značilnost za vsako skupino držav posebej, nato pa bomo rezultate med seboj primerjali. Preverjali bomo še nekatere predpostavke modela,

tudi te za vsako skupino držav posebej. Odvisno spremenljivko predstavlja BDP/PC v letu 2014.

Neodvisne spremenljivke pri preverjanju hipoteze 1 in hipoteze 2 predstavljajo:

- uporaba bančnih storitev: b_1 ,
 - predstavlja povprečje devetih spremenljivk, kjer vsaka posebej opisuje uporabo bančnih storitev z različnih vidikov,
- dostopnost bank: b_2 ,
 - predstavlja komercialne bančne poslovalnice (na 100.000 odraslih),
- dostopnost bankomatov: b_3 ,
 - predstavlja število bankomatov (na 100.000 odraslih),
- dostopnost do bančnih storitev preko interneta ali telefona: b_4 ,
 - predstavlja povprečje dveh spremenljivk: račun mobilnega plačevanja (v odstotkih, nad 15 let starosti) in opravljena transakcija z računa pri finančni instituciji z uporabo mobilnega telefona (v odstotkih, z odprtim računom, nad 15 let starosti),
- indeks globine kreditnih informacij: b_5 ,
- glavni vir sredstev za nujne primere: b_6 ,
 - povprečje šestih ustreznih spremenljivk,
- povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih): b_7 ,
- pridobivanje kredita (razdalja do meje rezultata): b_7 .

Tabela 7: Koeficienti vzorčnih podatkov za države v razvoju

b_0	b_1	b_2	b_3	b_4	b_5	b_6	b_7	b_8
9675,92	138,54	7,94	40,77	-81,49	-549,76	90,39	4,77	4,96
P = 0,25	P = 0,015	P = 0,41	P = 0,001	P = 0,039	P = 0,29	P = 0,47	P = 0,93	P = 0,86

Vir: Lasten izračun

V primeru **držav v razvoju** (Tabela 7) predstavljajo na podlagi vzorčnih podatkov statistično značilne koeficiente **b_1** , **b_3** , **b_4** . Kjer lahko pri **b_1** trdimo, da v povprečju vsaka dodatna odstotna točka uporabe bančnih storitev poveča BDP/PC v letu 2014 za 138,54 USD, saj je ta koeficient statistično značilen pri $P = 0,015$ in s tem lahko trdimo, da uporaba bančnih storitev vpliva na velikost BDP/PC v letu 2014. Pri **b_3** pa lahko trdimo, da vsak dodaten bankomat na 100.000 odraslih poveča BDP/PC v letu 2014 za 40,77 USD, saj je koeficient statistično značilen pri $P = 0,001$ in s tem potrdimo, da število bankomatov vpliva na BDP/PC v letu 2014. Pri **b_4** lahko trdimo, da se v primeru povečanja dostopnosti plačevanja z mobilnim telefonom za 1 odstotno točko, BDP/PC v letu 2014 zmanjša za 81,49 USD, koeficient je statistično značilen pri $P = 0,039$, zato lahko trdimo, da povečanje plačevanja z mobilnim telefonom zmanjšuje BDP/PC v letu 2014.

Koeficienti b_2 , b_5 , b_6 , b_7 , b_8 pa niso statistično značilni, zato ne moremo govoriti o vplivu dodatne komercialne bančne poslovalnice (na 100.000 odraslih), glavnih virov sredstev, globine kreditnih informacij, povprečnih stroškov nakazil ter zmogljivosti pridobivanja kredita na BDP/PC v letu 2014. V našem modelu se pokaže, da porazdelitev ostankov, homoskedastičnost in multikolinearnost ustrezajo.

Tabela 8: Koeficienti vzorčnih podatkov za razvite države

b_0	b_1	b_2	b_3	b_4	b_5	b_6	b_7	b_8
-239789,6	1284,78	297,4	-17,09	938,98	14083,41	-1553,3	-137,2	-84,05
P = 0,25	P = 0,045	P = 0,16	P = 0,796	P = 0,33	P = 0,26	P = 0,47	P = 0,94	P = 0,91

Vir: Lasten izračun

V primeru **razvitih držav** (Tabela 8) je na podlagi vzorčnih podatkov statistično značilni koeficient samo eden b_1 , kjer lahko trdimo, da v povprečju vsaka dodatna odstotna točka uporabe bančnih storitev poveča BDP/PC v letu 2014 za 1.284,78 USD, saj je ta koeficient statistično značilen pri $P = 0,045$ in s tem lahko trdimo, da uporaba bančnih storitev vpliva na velikost BDP/PC v letu 2014.

Vsi ostali koeficienti b_2 , b_3 , b_4 , b_5 , b_6 , b_7 , b_8 pa niso statistično značilni, zato ne moremo govoriti o vplivu dodatne komercialne bančne poslovalnice (na 100.000 odraslih), dodatnega bankomata (na 100.000 odraslih), dostopnosti plačevanja z mobilnim telefonom, glavnih virov sredstev, globine kreditnih informacij, povprečnih stroškov nakazil ter zmogljivosti pridobivanja kredita na BDP/PC v letu 2014. Tudi v tem modelu se pokaže, da porazdelitev ostankov, homoskedastičnost in multikolinearnost ustrezajo.

Pri primerjavi rezultatov med državami v razvoju in nerazvitimi državami so uporabljeni podatki iz Priloge 4. V primeru **držav v razvoju** imajo na podlagi vzorčnih podatkov vpliv na BDP/PC v letu 2014 uporaba bančnih storitev, število bankomatov (na 100.000 odraslih) in dostopnost plačevanja z mobilni telefonom. Največji vpliv na odvisno spremenljivko pa ima število bankomatov (največji standardizirani koeficient 0,37). V primeru **razvitih državah** pa na podlagi vzorčnih podatkov na odvisno spremenljivko vpliva le uporaba bančnih storitev. Ta vpliv pa je precej večji kot pri nerazvitih državah (1.284,77 USD/odstotek proti 138,54 USD/odstotek) kar je desetkrat več. Tudi standardizirani koeficient je pri razvitih državah večji (0,519 proti 0,291), kar je skoraj dvakrat več. Če povzamemo, hipoteze 1 ne moremo potrditi. Potrdimo lahko edino njeno nasprotje, torej hipotezo 2, da je vpliv dejavnikov finančne vključenosti večji pri razvitih kot pri državah v razvoju oz. vpliv dejavnikov finančne vključenosti je v državah z višjim dohodkom večji kakor v državah z nižjim dohodkom.

4.2 Finančna vključenost in gospodarska rast: analiza z neodvisno spremenljivko odprt račun pri finančni instituciji

V tem poglavju preverjamo hipotezo 3: Delež prebivalstva, ki ima odprt račun pri finančni instituciji, pozitivno vpliva na BDP/PC v letu 2014. Pri tem pa na ta delež vplivajo parametri tehnološkega razvoja. Poleg tega se ta vpliv razlikuje glede na geografske skupine in glede na razvitost držav.

Hipotezo 3 bomo poskušali potrditi s tako imenovano regresijo z instrumentalnimi spremenljivkami. O takšni regresiji govorimo takrat, kadar imamo eno odvisno spremenljivko, na katero vplivajo tako imenovane eksogene spremenljivke (poenostavljeno jim lahko rečemo tudi povsem neodvisne spremenljivke), endogene spremenljivke (spremenljivke, ki so matematično gledano korelirane z napako regresijskega modela; povezane naj bi bile z instrumentalnimi spremenljivkami). V modelu nastopajo tudi instrumentalne spremenljivke, vendar ne neposredno (torej niso vključene v enačbo modela), ampak posredno preko vpliva na endogene spremenljivke (Yamano, b.l.).

V našem primeru imamo model, kjer je odvisna spremenljivka BDP/PC v letu 2014, endogena spremenljivka je delež prebivalstva z računom pri finančni instituciji (nad 15 let starosti), instrumentalni spremenljivki sta število uporabnikov interneta (na 100 prebivalcev) in število mobilnih naročnin (na 100 prebivalcev). Eksogenih spremenljivk v našem modelu ni. Hipotezo bomo najprej poskušali potrditi za vse države sveta, nato pa še za vsako geografsko skupino posebej in še posebej za razvite in nerazvite države. Najprej se osredotočimo na vse države sveta. Rezultati regresijske analize hipoteze 3 so podani v Prilogi 5.

V primeru vključitve vseh držav v multiplo regresijsko analizo na podlagi vzorčnih podatkov regresijski koeficient znaša 559,32 in pomeni, če se delež prebivalstva z računom pri finančni instituciji poveča v povprečju za eno odstotno točko, se BDP/PC v letu 2014 zviša za 559,32 USD. Ta vpliv je statistično značilen ($P = 0,000$), kar pomeni, da smo vpliv omenjene spremenljivke dokazali za vse države sveta. Zdaj pa je potrebno še dokazati, da je model ustrezno sestavljen. Najprej bomo preverili, če je naša neodvisna spremenljivka sploh endogena. To lahko preverimo z dvema testoma, in sicer Durbinovem hi-kvadrat testom in Wu-Hausmanovim F testom. Pri obeh testih je ničelna hipoteza, da je naša neodvisna spremenljivka eksogena. Ker sta pri obeh testih vrednosti $P = 0,000$, lahko ničelno hipotezo zavrnilo in s tem potrdimo, da je spremenljivka endogena.

S tako imenovanim testom »po prvi stopnji« nato preverimo, če so endogene spremenljivke dovolj močno povezane z instrumentalnimi spremenljivkami. Determinacijski koeficient znaša 0,716, kar pomeni, da lahko 71,6 odstotkov variance neodvisne spremenljivke pojasnimo z variranjem obeh instrumentalnih spremenljivk, kar

nakazuje relativno visoko povezanost. Poleg tega je vrednost F statistike precej večja od vseh v izpisku navedenih kritičnih vrednosti, kar nakazuje, da je model instrumentov močan oziroma dobro zastavljen. Zadnji test bomo opravili s Sarganovim in Basmanovim testom, kjer je ničelna hipoteza, da je model pravilno zastavljen. Pri obeh sta P vrednosti približno 0,78, zaradi česar ne moremo zavrnila ničelne domneve, da je model dobro zastavljen, oziroma lahko rečemo, da nismo našli znakov, da bi bil model slabo zastavljen. Raziskovalno hipotezo lahko tako potrdimo.

Poglejmo še na podlagi vzorčnih podatkov rezultate posameznih geografskih skupin. V primeru **Južne Azije (skupina 1)** neodvisna spremenljivka vpliva na odvisno ($P = 0,000$). Vsaka dodatna odstotna točka v povečanju deleža prebivalstva z računom pri finančni instituciji v povprečju zviša BDP/PC v letu 2014 za dodatnih 45,6 USD. Modela instrumentalnih spremenljivk ne moremo statistično potrditi, ker ne moremo dokazati, da je neodvisna spremenljivka res endogena. V primeru **Evrope in Srednje Azije (skupina 2)** neodvisna spremenljivka vpliva na odvisno ($P = 0,000$). Vsaka dodatna odstotna točka v povečanju deleža prebivalstva z računom pri finančni instituciji v povprečju zviša BDP/PC v letu 2014 za dodatnih 186,69 USD. Modela instrumentalnih spremenljivk ne moremo statistično potrditi, ker ne moremo dokazati, da je neodvisna spremenljivka res endogena. V primeru **Podsaharske Afrike (skupina 3)** neodvisna spremenljivka vpliva na odvisno ($P = 0,000$). Vsaka dodatna odstotna točka v povečanju deleža prebivalstva z računom pri finančni instituciji v povprečju zviša BDP/PC v letu 2014 za dodatnih 112,70 USD. Modela instrumentalnih spremenljivk ne moremo statistično potrditi, ker ne moremo dokazati, da je neodvisna spremenljivka res endogena. V primeru **Latinske Amerike in Karibov (skupina 4)** vpliva neodvisne spremenljivke na odvisno ne moremo dokazati ($P = 0,088$), prav tako pa ne moremo potrditi modela instrumentalnih spremenljivk, ker ne moremo dokazati, da je neodvisna spremenljivka res endogena. V primeru **Bližnjega vzhoda (skupina 5)** neodvisna spremenljivka vpliva na odvisno ($P = 0,008$). Vsaka dodatna odstotna točka v povečanju deleža prebivalstva z računom pri finančni instituciji v povprečju zviša BDP/PC v letu 2014 za dodatnih 445,79 USD. Model instrumentalnih spremenljivk je ustrezno zastavljen. V primeru **Vzhodne Azije in Pacifika (skupina 6)** neodvisna spremenljivka vpliva na odvisno ($P = 0,005$). Vsaka dodatna odstotna točka v povečanju deleža prebivalstva z računom pri finančni instituciji v povprečju zviša BDP/PC v letu 2014 za dodatnih 679,83 USD. Model instrumentalnih spremenljivk je ustrezno zastavljen. V primeru **Držav OECD z visokim dohodkom (skupina 7)** neodvisna spremenljivka vpliva na odvisno ($P = 0,000$). Vsaka dodatna odstotna točka v povečanju deleža prebivalstva z računom pri finančni instituciji v povprečju zviša BDP/PC v letu 2014 za dodatnih 2.366,89 USD. Model instrumentalnih spremenljivk je ustrezno zastavljen.

V primeru **držav v razvoju** na podlagi vzorčnih podatkov neodvisna spremenljivka vpliva na odvisno ($P = 0,000$). Vsaka dodatna odstotna točka v povečanju deleža prebivalstva z računom pri finančni instituciji v povprečju zviša BDP/PC v letu 2014 za dodatnih 173,99

USD. Modela instrumentalnih spremenljivk ne moremo povsem statistično potrditi, ker Sarganov in Basmanov test kažeta, da model instrumentalnih spremenljivk ni dobro zastavljen. V primeru **razvitih držav** na podlagi vzorčnih podatkov neodvisna spremenljivka vpliva na odvisno ($P = 0,000$). Vsaka dodatna odstotna točka v povečanju deleža prebivalstva z računom pri finančni instituciji v povprečju zviša BDP/PC v letu 2014 za dodatnih 1.675,63 USD. Modela instrumentalnih spremenljivk ne moremo povsem statistično potrditi, ker Sarganov in Basmanov test kažeta, da model instrumentalnih spremenljivk ni dobro zastavljen.

Raziskovalno hipotezo 3 smo na nivoju vseh držav sveta uspešno potrdili. Če pa gledamo rezultate za vsako skupino posebej, opazimo, da je vpliv neodvisne spremenljivke na BDP/PC v letu 2014 večji v razvitih državah. V teh državah je BDP/PC v letu 2014 že sam po sebi višji, zato bi boljše primerjavo dobili s primerjanjem standardiziranih koeficientov, ki pa pri izračunu žal niso bili dostopni. Ker tudi model pri večini spremenljivk ni povsem ustrezen, lahko zaključimo, da nismo uspeli dokazati oziroma dovolj natančno interpretirati razlik med različnimi skupinami držav.

4.3 Finančna vključenost in gospodarska rast: analiza z neodvisnima spremenljivkama posojilo in varčevanje pri finančni instituciji

V tem poglavju preverjamo hipotezo 4: Tradicionalne bančne storitve, kot sta posojilo in varčevanje, imata pozitiven vpliv na gospodarski razvoj države v državah sveta.

Hipotezo 4 bomo preverili s pomočjo linearne regresije. Odvisna spremenljivka je ista kot pri vseh ostalih spremenljivkah, neodvisni pa sta dve, in sicer posojilo pri finančni instituciji (v odstotkih prebivalstva nad 15 let starosti) ter varčevanje pri finančni instituciji (v odstotkih prebivalstva nad 15 let starosti). Rezultati regresijske analize hipoteze 4 so podani v Prilogi 6.

Na vzorčnih podatkih analize vseh držav ugotovimo, da vsaka dodatna odstotna točka varčevanja pri finančni instituciji (nad 15 let starosti) poveča BDP/PC v letu 2014 v povprečju za 902,45 USD pri statistični značilnosti $P = 0,000$. Pri modelu ni opaziti multikolinearnosti, ostanki so približno normalno porazdeljeni, opazimo pa določene kršitve v smeri heteroskedastičnosti (v razsevnem diagramu je prisoten vzorec v obliki premice, kar pomeni, da so ostanki do neke mere odvisni od vrednosti neodvisne spremenljivke).

Na vzorčnih podatkih analize geografskih skupin ugotovimo, da prva spremenljivka posojilo pri finančni instituciji (v odstotkih prebivalstva nad 15 let starosti) pri nobeni geografski skupini nima statistično značilnega vpliva, druga varčevanje pri finančni instituciji (v odstotkih prebivalstva nad 15 let starosti) pa ima statistično značilen vpliv pri

geografskih skupinah Južna Azija, Evropa in Srednja Azija, Podsaharska Afrika, Vzhodna Azija in Pacifik, Države OECD z visokim dohodkom (Priloga 6, modeli 1,2,3,6,7). Najvišji koeficient je v geografski skupini Države OECD z visokim dohodkom (1.109 USD), najnižji pa v Južni Aziji (109,04). Če primerjamo standardizirane koeficiente, pa je najvišji v Južni Aziji (0,97 standardnega odklona), najnižji pa v Vzhodni Aziji in Pacifiku (0,65 standardnega odklona). Glede predpostavk modela v večini geografskih skupin opazimo določene kršitve v smeri heteroskedastičnosti.

Če si ogledamo še razvite in nerazvite države, pridemo do presenetljivega rezultata. V **državah v razvoju** ima na podlagi vzorčnih podatkov prva spremenljivka posojilo pri finančni instituciji (v odstotkih prebivalstva nad 15 let starosti) statistično značilen vpliv (vsaka dodatna odstotna točka v povprečju pomeni za 163,84 USD večji BDP/PC v letu 2014 pri $P = 0,003$), vpliv druge spremenljivke pa ni statistično značilen. Možna razlaga bi bila, da ima v državah v razvoju verjetno veliko večji pomen dobiti posojilo, kakor pa varčevati, saj marsikdo nima dovolj visokih dohodkov za varčevanje. V primeru **razvitih držav** pa je ravno obratno. Na vzorčnih podatkih analize ugotovimo, da prva spremenljivka ni statistično značilna, druga varčevanje pri finančni instituciji (v odstotkih prebivalstva nad 15 let starosti) pa je (vsaka dodatna odstotna točka pomeni 985,49 USD pri $P = 0,000$). S predpostavkami modela pa je podobno kot v ostalih primerih.

Raziskovalno hipotezo lahko na nivoju vseh držav potrdimo, ker smo dokazali vpliv ene od neodvisnih spremenljivk, kršitve predpostavk pa niso zelo izrazite. Lahko tudi vidimo, da obstajajo razlike med geografskimi skupinami, zelo velike razlike pa med razvitimi in nerazvitimi državami.

4.4 Finančna vključenost in gospodarska rast: analiza z neodvisnima spremenljivkama uporaba bančne kartice in uporaba debetne kartice

V tem poglavju preverjamo hipotezo 5: Negotovinske transakcije (kot so plačila s kreditnimi in debetnimi karticami) imajo pozitiven vpliv na gospodarski razvoj države v državah sveta.

Hipotezo 5 bomo preverili s pomočjo linearne regresije. Odvisna spremenljivka je ista kot pri vseh ostalih spremenljivkah, neodvisni pa sta dve, in sicer uporaba bančne kartice v preteklem letu (v odstotkih prebivalstva nad 15 let starosti) ter uporaba debetne kartice v preteklem letu (v odstotkih prebivalstva nad 15 let starosti). Rezultati regresijske analize hipoteze 5 so podani v Prilogi 7.

Rezultati analize vzorčnih podatkov vseh držav pokažejo, da je vpliv obeh spremenljivk statistično značilen. V primeru povečanja vrednosti prve spremenljivke za odstotno točko se BDP/PC v letu 2014 v povprečju poveča za 567,75 USD, če pa se vrednost druge

spremenljivke poveča za odstotno točko, se BDP/PC v letu 2014 v povprečju poveča za 302,21 USD. V modelu ni opaziti multikolinearnosti, ostanki so približno normalno porazdeljeni, opazimo pa določene kršitve pri heteroskedastičnosti (v razsevnem diagramu je prisoten vzorec v obliki premice, kar pomeni, da so ostanki do neke mere odvisni od vrednosti neodvisne spremenljivke).

Na vzorčnih podatkih analize geografskih skupin je opaziti precejšnje razlike. V 4. 6. in 7. skupini (Latinska Amerika in Karibi, Vzhodna Azija in Pacifik, Države OECD z visokim dohodkom) je vpliv obeh spremenljivk statistično značilen, v drugi skupini (Evropa in Srednja Azija) je statistično značilen vpliv druge, v tretji skupini (Podsaharska Afrika) pa vpliv prve spremenljivke. V prvi in peti skupini (Južna Azija, Bližnji vzhod) pa nobena spremenljivka nima statistično značilnega vpliva. V modelu se pokaže podoben rezultat kot pri vseh državah. V večini primerov opazimo določene kršitve v smeri heteroskedastičnosti.

Rezultati pri razvitih in nerazvitih državah pokažejo, da so razlike zopet velike. V primeru **držav v razvoju** na podlagi vzorčnih podatkov ima statistično značilen vpliv le prva spremenljivka, uporaba bančne kartice v preteklem letu (v odstotkih prebivalstva nad 15 let starosti), v primeru **razvitih držav** pa obe. Po tem lahko sklepamo, da je v državah v razvoju sistem debetnih kartic slabše razvit, je manj uporabnikov debetnih kartic. V ozadju je verjetno zopet vpliv manjšega dohodka v teh državah. Je pa vpliv prve spremenljivke v relativnem smislu večji pri državah v razvoju, ker je standardizirani koeficient večji (0,57 standardnega odklona proti 0,44 standardnega odklona). Skratka, glede na vse države sveta lahko hipotezo 5 potrdimo, prav tako pa lahko potrdimo, da so razlike med geografskimi skupinami in državami v razvoju ter razvitimi državami velike.

4.5 Finančna vključenost in gospodarska rast: analiza z neodvisno spremenljivko uporaba mobilnih telefonov za plačilo

V tem poglavju preverjamo hipotezo 6: Uporaba mobilnih telefonov za izvedbo transakcij pozitivno vpliva na rast gospodarstva.

Hipotezo 6 bomo prav tako preverili s pomočjo enostavne linearne regresije, kjer je neodvisna spremenljivka odrasli, ki za plačilo uporabljajo mobilni telefon (v odstotkih). Rezultati regresijske analize hipoteze 6 so podani v Prilogi 8. Na vzorčnih podatkih analize znaša regresijski koeficient pri vseh državah 679,63 USD, kar pomeni, da v povprečju vsaka dodatna odstotna točka uporabe mobilnih telefonov za plačevanje poveča BDP/PC v letu 2014 za 679,63 EUR, pri $P = 0,000$. V modelu so ostanki porazdeljeni približno normalno, opaziti pa je določene kršitve v smeri heteroskedastičnosti.

Če si ogledamo geografske skupine, lahko na podlagi vzorčnih podatkov statistično značilen vpliv spremenljivke dokažemo samo na Bližnjem vzhodu ($P = 0,000$) in pogojno v Državah OECD z visokim dohodkom ($P = 0,052$). Pri državah v razvoju in razvitih državah pa lahko na podlagi vzorčnih podatkov vpliv dokažemo samo pri razvitih državah ($P = 0,005$). Hipotezo 6 lahko ravni vseh držav potrdimo, prav tako pa lahko trdimo, da so precejšnje razlike med razvitimi in nerazvitimi državami, pri geografskih skupinah pa je pri vseh, razen Bližnjem vzhodu, podobno. Bližnji vzhod pa odstopa od vseh ostalih geografskih skupin, saj ima kot edina geografska skupina statistično značilno spremenljivko.

4.6 Finančna vključenost in gospodarska rast: analiza z neodvisno spremenljivko pogostost uporabe bančnih storitev

V tem poglavju preverjamo hipotezo 7: Pogostost uporabe bančnih storitev pozitivno vpliva na rast gospodarstva.

Hipotezo 7 bomo preverili s pomočjo enostavne linearne regresije, kjer je neodvisna spremenljivka osebe, starejše od 15 let, ki so vsaj trikrat mesečno dvignile denar z računa (v odstotkih). Rezultati regresijske analize hipoteze 7 so podani v Prilogi 9. Regresijski koeficient znaša 738,83 USD. Na podlagi vzorčnih podatkov lahko ocenimo, da vsaka dodatna odstotna točka uporabe mobilnih telefonov za plačevanje v povprečju poveča BDP/PC v letu 2014 za 738,83 EUR, pri $P = 0,000$. V modelu so ostanki porazdeljeni približno normalno, ni opaziti heteroskedastičnosti.

Če si ogledamo geografske skupine, lahko na podlagi vzorčnih podatkov dokažemo statistično značilen vpliv spremenljivke v 2, 3, 5, 6. in 7. skupini (Evropa in Srednja Azija, Podsaharska Afrika, Bližnji vzhod, Vzhodna Azija in Pacifik, Države OECD z visokim dohodkom). Največji vpliv lahko opazimo v Vzhodni Aziji in Pacifiku (0,80 standardnega odklona za vsako odstotno točko), najmanjši pa v Latinski Ameriki in Karibih (0,33 standardnega odklona za vsako odstotno točko). Prav tako imamo statistično značilen vpliv pri obeh skupinah, državah v razvoju in razvitih državah ($P = 0,000$). Če primerjamo države v razvoju in razvite države, je na podlagi vzorčnih podatkov relativen vpliv pri razvitih večji (0,64 standardnega odklona proti 0,39 standardnega odklona). Našo hipotezo lahko na ravni vseh držav sveta potrdimo. Razlike med geografskimi skupinami so, vendar ne tako izrazite kot pri nekaterih drugih hipotezah. So pa precej očitne med razvitimi in državami v razvoju.

4.7 Finančna vključenost in gospodarska rast: analiza z neodvisnimi spremenljivkami, ki predstavljajo kvaliteto bančnih storitev

V tem poglavju preverjamo hipotezo 8: Kvaliteta bančnih storitev pozitivno vpliva na gospodarski razvoj države.

Hipotezo 8 bomo preverili s pomočjo linearne regresije, katere rezultati so podani v Prilogi 10. Če si ogledamo vpliv spremenljivk, ki predstavljajo kvaliteto bančnih storitev, lahko na nivoju vseh držav opazimo, da imata samo dve spremenljivki statistično značilen vpliv, in sicer povprečni stroški nakazil (v odstotkih) in pridobivanje kredita (razdalja do meje rezultata). Na vzorčnih podatkih ocenimo, da vsaka dodatna odstotna točka stroškov nakazil v povprečju zmanjša BDP/PC v letu 2014 za 757,50 USD. Če se zmogljivost pridobivanja kredita poveča za eno točko na lestvici od 0 do 100, se BDP/PC v letu 2014 v povprečju poveča za 338,71 USD. V modelu je pri nekaterih spremenljivkah opaziti multikolinearnost (a ne pri zadnjih dveh, ki dejansko vplivata na BDP/PC v letu 2014), ostanki so približno normalno porazdeljeni, opazimo pa precej očitne kršitve v smeri heteroskedastičnosti.

Če pogledamo geografske skupine, so na podlagi vzorčnih podatkov spremenljivke v večini primerov statistično neznačilne (Južna Azija, Podsaharska Afrika, Latinska Amerika in Karibi, Bližnji vzhod). V primeru **Evrope in Srednje Azije** pa so značilne spremenljivke indeks globine kreditnih informacij, glavni vir sredstev za nujne primere: družina ali prijatelji (v odstotkih prebivalstva nad 15 let starosti), glavni vir sredstev za nujne primere: delo ali posojilo delodajalca (v odstotkih prebivalstva nad 15 let starosti), povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih), pridobivanje kredita (razdalja do meje rezultata). V primeru **Vzhodne Azije in Pacifika** pa je značilna spremenljivka povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih), v **Državah OECD z visokim dohodkom** pa indeks globine kreditnih informacij. Če primerjamo države v razvoju in razvite države, je vpliv vseh spremenljivk statistično neznačilen, razen pri državah v razvoju, kjer sta statistično značilni spremenljivki indeks globine kreditnih informacij, glavni vir sredstev za nujne primere: ostalo (v odstotkih prebivalstva nad 15 let starosti). Če povzamemo: na nivoju vseh držav lahko hipotezo potrdimo, ker za dve spremenljivki dokažemo statistično značilen vpliv. Primerjava med geografskimi skupinami, državami v razvoju in razvitimi državami pa ni možna, ker skoraj nobena spremenljivka nima statistično značilnega vpliva in zaradi previsoke multikolinearnosti.

4.8 Finančna vključenost in gospodarska rast: analiza z neodvisno spremenljivko stroški uporabe bančnega računa

V tem poglavju preverjamo hipotezo 9: Višji stroški uporabe bančnega računa negativno vplivajo na BDP/PC v letu 2014. Pri tem na stroške uporabe bančnega računa vpliva realna obrestna mera.

Hipotezo 9 bomo poskušali potrditi podobno kot hipotezo 3, z regresijo instrumentalnih spremenljivk, kjer je neodvisna endogena spremenljivka povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih), instrumentalna spremenljivka pa je realna obrestna mera. Če si ogledamo rezultate, podane v Prilogi 11, vidimo, da na podlagi vzorčnih podatkov dane hipoteze ne moremo potrditi. Pri preverjanju statistične značilnosti regresijskega koeficienta so tako pri vseh državah sveta ($P = 0,064$), kot tudi pri vseh geografskih skupinah in državah v razvoju ter razvitih državah statistično neznačilne, tako da ne moremo dokazati, da stroški uporabe bančnega računa sploh vplivajo na BDP/PC v letu 2014. Prav tako ne moremo potrditi ustreznosti modela instrumentalne spremenljivke, ker ne moremo dokazati, da je neodvisna spremenljivka endogena. Zato hipoteze 9 ne moremo potrditi.

4.9 Finančna vključenost in gospodarska rast: analiza z neodvisno spremenljivko visoke kreditne ovire

V tem poglavju preverjamo hipotezo 10: Visoke kreditne ovire imajo negativen vpliv na gospodarsko rast države.

Rezultati hipoteze 10 (Priloga 10) so se pokazali že pri analizi hipoteze 8, kjer je vidno, da je na podlagi vzorčnih podatkov spremenljivka pridobivanje kredita (razdalja do meje rezultata) kot ena izmed spremenljivk, ki predstavlja kvaliteto bančnih storitev. Na ravni vseh držav sveta opazimo, da ima neodvisna spremenljivka statistično značilen vpliv. Na vzorčnih podatkih ocenimo, če se zmožljivost pridobivanja kredita poveča za eno točko na lestvici od 0 do 100, se BDP/PC v letu 2014 v povprečju poveča za 338,71 USD pri $P = 0,004$. V modelu ni opaziti multikolinearnosti, ostanki so približno normalno porazdeljeni, opazimo pa precej očitne kršitve v smeri heteroskedastičnosti.

Če pogledamo geografske skupine je na podlagi vzorčnih podatkov ta spremenljivka v večini primerov statistično neznačilna, izjema je le pogojno Evropa in Srednja Azija ($P = 0,052$). V državah v razvoju in razvitih državah pa je vpliv te spremenljivke statistično neznačilen. Če povzamemo: na nivoju vseh držav lahko hipotezo potrdimo, ker ima spremenljivka pridobivanje kredita (razdalja do meje rezultata) statistično značilen vpliv. Primerjava med geografskimi, državami v razvoju in razvitimi državami pa ni možna, ker

skoraj nobena spremenljivka nima statistično značilnega vpliva ter zaradi previsoke multikolinearnosti.

V naši analizi vidimo, da je finančna vključenost res povezana z gospodarsko rastjo. V empiričnem delu magistrskega dela se izkaže, da ima finančna vključenost v razvitih državah večji vpliv na gospodarski razvoj kakor pa v državah v razvoju. Rezultat je logičen, saj so države v razvoju v večini primerjav kazalnikov finančne vključenosti pod svetovnim povprečjem. Pri najpomembnejšem finančnem kazalniku odprt bančni račun se prav tako izkaže, da razvite države vodijo (že sam BDP/PC v letu 2014 je višji v razvitih kakor pa v državah v razvoju). Varčevanje in posojilo prav tako predstavljata pomembnejše kazalnike finančne vključenosti. Izkaže se, da ima v državah v razvoju pomemben vpliv posojilo, saj prebivalstvo potrebuje posojilo kot zagon, da se postavijo na lastne noge ali pa celo za samo preživetje. Medtem ko pa na drugi strani spremenljivka varčevanja ni pomembna, kar kaže, da so dohodki po vsej verjetnosti prenizki, da bi lahko sploh varčevali. V razvitih državah pa se izkaže, da posojila niso pomembna, prebivalci imajo po vsej verjetnosti dovolj privarčevanega denarja in s svojim privarčevanim denarjem opravljajo željene investicije. Na drugi strani pa varčevanje predstavlja pomembno spremenljivko, višek denarja prebivalstvo v razvitih državah varčuje in ga kasneje uporabi oz. investira za željene potrebe. Analiza pokaže tudi večji pomen bančnih kartic v državah v razvoju ter pomen bančnih in debetnih v razvitih državah. Na podlagi teh podatkov lahko sklepamo, da sistem debetnih kartic še ni dovolj razvit v državah v razvoju ter da prebivalstvo raje uporablja bančne kartice. Na podlagi prebrane literature smo pričakovali večji vpliv uporabe mobilnih telefonov za izvedbo transakcij v državah v razvoju, izkaže se, da je ta v državah v razvoju skoraj identičen geografski skupini Podsaharska Afrika, kjer je tudi najbolj razvit sistem uporabe mobilnih telefonov v državah v razvoju. Žal pa je P koeficient previsok in posledično statistično neznačilen. Pogostost uporabe bančnih storitev ima glede na vse države pozitiven vpliv na gospodarsko rast, če pa primerjamo relativen vpliv pri razvitih in državah v razvoju, pa je ta večji v razvitih državah. Kvaliteto finančnih kazalnikov predstavljata dve spremenljivki povprečni stroški nakazil in pridobivanje kredita, kjer prva pokaže, da višji povprečni stroški nakazil zmanjšujejo BDP/PC v letu 2014, pridobivanje kredita pa povečujejo BDP/PC v letu 2014. Stroški uporabe bančnega računa pa nimajo vpliva na gospodarsko rast.

SKLEP

Na podlagi ključnih finančnih kazalnikov smo dokazali, da je finančna vključenost povezana z gospodarsko rastjo. Torej je smiselno, da sprejemamo državne ukrepe za spodbujanje finančne vključenosti in na ta način dosežemo rast gospodarstva. Vsi finančni kazalniki se izkažejo kot pomembni, razen kazalnikov, ki predstavljajo kvaliteto finančnih produktov in storitev. Sklepamo lahko, da sama kvaliteta bančnih storitev posameznikom trenutno še ni pomembna.

Vlada in regulatorji morajo prevzeti vodilno vlogo pri podpiranju izboljšav za dostop do finančnih storitev. Javni in zasebni sektor morata imeti skupne cilje za spodbujanje finančne vključenosti. Da bi bili obe skupini uspešni, pa so potrebni izboljšani podatki finančne vključenosti, da se lahko sprejmejo ustrezne in uspešne trajnostne rešitve za izboljšave in širitev dostopa do finančnih storitev.

Potrebno je delati na mobilnem bančništvu, saj je del naše prihodnosti. V državah (kot so Kenija, Filipini in Brazilija), kjer je vzcvetelo mobilno bančništvo, so skupne značilnosti povezav med regulatorji in ponudniki storitev (Douglas, 2011):

1. pripravljenost do preučitve netradicionalnih pristopov, opazovanje njihove učinkovitosti in po potrebi prilagoditev pravil,
2. stalni dialog med ponudniki storitev in regulatorji,
3. fleksibilni pristopi,
4. zakonski mehanizmi spremljanja in poročanja regulatorjem.

To kaže, da so na trgu finančnih storitev potrebni netradicionalen pristop, fleksibilnost, stalno prilagajanje ustrezni zakonski mehanizmi in nerigidnost (Douglas, 2011).

Na drugi strani pa ne smemo pozabiti na okrepitev varstva potrošnikov, saj lahko z zadovoljnimi in varnimi potrošniki povečamo dostop in ohranitev finančnih storitev. Pomembna je pravilna informiranost potrošnikov, saj v primeru informacijske asimetrije ta omejuje dostop do posojil in dviguje stroške ter tveganja v finančnem posredništvu, zato je potrebna ustrezna finančna infrastruktura, kjer potrošniki lahko dostopajo do vseh potrebnih informacij, pa naj bo to fizična ali mobilna infrastruktura. Marsikje se je kot pomemben kazalnik finančne vključenosti pokazala tudi finančna izobraženost. Veliko držav se že usmerja v to smer in uveljavljajo različne pristope, projekte za izboljšanje znanja prebivalstva glede finančnih produktov, ki postajajo vedno bolj zapleteni.

Zaključimo lahko, da je finančna vključenost pomembna, saj obstaja povezava z gospodarsko rastjo. Finančna vključenost ni problem samo na lokalni ravni, ampak tudi na nacionalni. Končen cilj finančne vključenosti je zagotoviti boljši dostop finančnih storitev, ko pa je dostop do finančnih storitev dosežen, je potrebno spodbujati tudi k uporabi finančnih storitev.

LITERATURA IN VIRI

1. Alliance for financial inclusion. (b.l.). *About Alliance for financial inclusion*. Najdeno 30. januarja 2015 na spletnem naslovu <https://www.afi-global.org/about-us>
2. Aga, G. A., & Martinez Peria, M. S. (2014). *International remittances and financial inclusion in Sub-Saharan Africa. Policy Research Working Paper No. 6991*. Washington, DC: The World Bank.
3. Allen, F., Carletti, E., Cull, R., Qian, J. Q., Senbet, L., & Valenzuela, P. (2014). The African financial development and financial inclusion gaps. *Journal of African Economies*, 23(5), 614–642.
4. Allen, F., Demirgüç-Kunt, A., Klapper, L. F., & Peria, M. S. M. (2012). *The foundations of financial inclusion: Understanding ownership and use of formal accounts. Policy Research Working Paper No. 6290*. Washington, DC: The World Bank.
5. Ashraf, N., Aycinena, D., Martinez, C., & Yang, D. (2011). *Remittances and the problem of control: A field experiment among migrants from El Salvador. Working Paper*. Najdeno 20. aprila 2015 na spletnem naslovu https://www.researchgate.net/profile/Nava_Ashraf/publication/43015234_Remittances_and_the_Problem_of_Control_A_Field_Experiment_Among_Migrants_from_El_Salvador/links/0f31753b338bd198f3000000.pdf
6. Ashraf, N., Aycinena, D., Martínez, C., & Yang, D. (2014). *Savings in transnational households: a field experiment among migrants from El Salvador. Policy research Paper No. w20024*. National Bureau of Economic Research. Najdeno 20. aprila 2015 na spletnem naslovu https://dash.harvard.edu/bitstream/handle/1/13348082/ashraf,aycinena,martinez-a,yang_savings-in-transnational-households.pdf?sequence=1
7. Band, G., Naidu, D. K., & Mehadia, M. T. (2012). Opportunities and Obstacles To Financial Inclusion. *Arth Praband: A Journal of Economics and Management*, 1(1), 60–73.
8. Beck, T., Demirgüç-Kunt, A., Laeven, L., & Levine, R. (2008). Finance, firm size, and growth. *Journal of Money, Credit and Banking*, 40(7), 1379–1405.
9. Beck, T., Demirgüç-Kunt, A., Laeven, L., & Maksimovic, V. (2006). The determinants of financing obstacles. *Journal of International Money and Finance*, 25(6), 932–952.
10. Beck, T., Demirgüç-Kunt, A., & Peria, M. S. M. (2008). Banking services for everyone? Barriers to bank access and use around the world. *The World Bank Economic Review*, 22(3), 397–430.
11. Beck, T., Levine, R., & Loayza, N. (2000). Finance and the Sources of Growth. *Journal of financial economics*, 58(1), 261–300.
12. Carbo, S., Gardner, E. P., & Molyneux, P. (2005). *Financial Exclusion*. New York: Palgrave MacMillan.

13. Caskey, J., Duran, C. R., & Solo, T. M. (2006). *The urban unbanked in Mexico and the United States. Policy Research Working Paper No. 3835*. Washington, DC: The World Bank.
14. CGAP (b.l.). *About CGAP*. Najdeno 30. avgusta 2017 na spletnem naslovu <http://www.cgap.org/about>
15. Clotteau, N., & Anson, J. (2011). *Role of Post Offices in remittances and financial inclusion. Policy Research Working Paper No. 10894*. Washington, DC: The World Bank.
16. Collins, D., Morduch, J., Rutherford, S., & Ruthven, O. (2009). *Portfolios of the poor: how the world's poor live on \$2 a day*. New Jersey: Princeton University Press.
17. Cull, R., Demirgüç-Kunt, A., & Lyman, T. (2012). *Financial Inclusion and Stability: What Does Research Show?. Policy Research Working Paper No. 9443*. Washington, DC: The World Bank.
18. Demirgüç-Kunt, A., & Klapper, L. F. (2012). *Measuring Financial Inclusion: The Global Findex Database. Policy Research Working Paper No. 6025*. Washington, DC: The World Bank.
19. Demirgüç-Kunt, A., & Klapper, L. F. (2012). *Financial inclusion in Africa: an overview. Policy Research Working Paper No. WPS6088*. Washington, DC: The World Bank.
20. Demirgüç-Kunt, A., Klapper, L. F., Singer, D., & van Oudheusden, P. (2015). *The Global Findex Database 2014: Measuring Financial Inclusion around the World. Policy Research Working Paper No. 7255*. Washington, DC: The World Bank.
21. Demirgüç-Kunt, A., & Levine, R. (2008). *Finance, financial sector policies, and long-run growth. Policy Research Working Paper No. 4469*. The World Bank Publications.
22. Douglas, P. (2011). *Financial inclusion in the Middle East and North Africa: analysis and roadmap recommendations. Policy Research Working Paper No. 5610*. Washington, DC: The World Bank.
23. Dupas, P., & Robinson, J. (2009). *Savings constraints and microenterprise development: Evidence from a field experiment in Kenya. NBER Working Paper No. W14693*. National Bureau of Economic Research.
24. Dupas, P., & Robinson, J. (2011). *Why don't the poor save more? Evidence from health savings experiments. NBER Working Paper No. W17255*. National Bureau of Economic Research.
25. El-Zoghbi, M., & Martinez, M. (2012). *Can Postal Networks Advance Financial Inclusion in the Arab World?. Policy Research Working Paper No. 9444*. Washington, DC: The World Bank.
26. European Commission. (b.l.). *Progress programme (2007–2013)*. Najdeno 30. januarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=327>
27. Evropski parlament in Svet. (2014). *Direktiva o primerljivosti nadomestil, povezanih s plačilnimi računi, zamenjavi plačilnih računov in dostopu do osnovnih plačilnih računov 2014/92/EU. Uradni list EU L 257/214, 214–246*. Najdeno 30. januarja 2016

- na spletnem naslovu <http://www.eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0092>
28. Farazi, S. (2014). *Informal firms and financial inclusion: status and determinants. Policy Research Working Paper No. 6778*. Washington, DC: The World Bank.
 29. GPFI – Global Partnership for Financial Inclusion. (2016). *G20 Financial Inclusion Indicators*. Najdeno 20. aprila 2015 na spletnem naslovu http://www.gpfi.org/sites/default/files/Indicators%20note_formatted.pdf
 30. GPFI – Global Partnership for Financial Inclusion. (b.l.a). *G20 Financial Inclusion Indicators*. Najdeno 12. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.gpfi.org/data/g20-financial-inclusion-indicators>
 31. Han, R., & Melecky, M. (2013). *Financial inclusion for financial stability: access to bank deposits and the growth of deposits in the global financial crisis. Policy Research Working Paper No. 6577*. Washington DC: The World Bank.
 32. International Finance Corporation. (b.l.). *About IFC*. Najdeno 30. avgusta 2017 na spletnem naslovu http://www.ifc.org/wps/wcm/connect/corp_ext_content/ifc_external_corporate_site/about+ifc_new
 33. Josifidis, K., Allegret, J., & Beker-Pucar, E. (2011). Exchange rate regimes during crisis: The case of emerging Europe. *In 15th International conference of macroeconomic analysis and international finance*. Greece: Rethymno, 26–28. May 2011.
 34. King, B., Lark, A., Lightman, A., & Rangaswami, J. P. (2016). *Augmented: Life in the smart lane*. Singapore: Marshall Cavendish International Asia Pte Ltd.
 35. King, R. G., & Levine, R. (1993). Finance and growth: Schumpeter might be right. *The quarterly journal of economics*, 108(3), 717–737.
 36. Klein, M. U., & Mayer, C. (2011). *Mobile banking and financial inclusion: The regulatory lessons. Policy Research Working Paper No. 5664*. Washington DC: The World Bank.
 37. Kumar, K., & Muhota, K. (2012). *Can Digital Footprints Lead to Greater Financial Inclusion? Policy Research Working Paper No. 9439*. Washington DC: The World Bank.
 38. Mandira, S. (2010). Index of Financial Inclusion. *Journal of International Development*, 23(5), 613–628.
 39. Mitton, L. (2008). *Financial inclusion in the UK: Review of policy and practice*. York: Joseph Rowntree Foundation.
 40. Pfajfar, L. (2006). *Ekonometrija*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
 41. Robinson, J. (1952). The generalisation of the general theory. *The rate of interest and other essays*, 2(2), 1–76.
 42. Schiffer, M., & Weder, B. (2001). *Firm size and the business environment: Worldwide survey results. International Finance Corporation discussion paper No. 43*. Washington, DC: The World Bank.

43. Schumpeter, J. A. (1912). *Theorie der wirtschaftlichen Entwicklung*. Leipzig: Duncker & Humblot.
44. Silver, H. (1994). Social exclusion and social solidarity: three paradigms. *International Labour Review*, 133(5–6), 531–578.
45. Sinclair, S. P. (2001). *Financial exclusion: An introductory survey*. Heriot Watt University, Scotland: Centre for Research into Socially Inclusive Services.
46. Sovdat P. (2015, 29. december). Adijo, banke, leta 2020 vas ne bomo več potrebovali. Saj veste to, ne?. *Finance*. Najdeno 10. januarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/8839902/Adijo-banke-leta-2020-vas-ne-bomo-ve%C4%8D-potrebovali-Saj-veste-to-ne?metered=yes&sid=432972628>
47. Yamano, T. (b.l.). *Lecture Notes on Advanced Econometrics. Lecture 8: Instrumental Variables Estimation*. Najdeno 20. januarja 2017 na spletnem naslovu <http://www3.grips.ac.jp/~yamanota/Lecture%20Note%20to%2010%20SLS%20&%20others.pdf>
48. World Bank. (2010). *Financial Access 2010: The State of Financial Inclusion Through the Crisis*. Washington, DC: The World Bank.
49. World Bank. (2013). *Financial inclusion in Brazil : building on success - technical note*. Financial Sector Assessment Program (FSAP). Washington, DC: The World Bank.
- World Bank. (2014). *Global Financial Development Report 2014: Financial Inclusion*. Washington, DC: The World Bank.
50. World Bank. (2015). *The Little Data Book on Financial Inclusion 15*. Washington, DC: The World Bank.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Podatki po geografskih skupinah držav	1
Priloga 2: Podatki po dohodkovnih skupinah držav	3
Priloga 3: Slovenija v podatkih.....	5
Priloga 4: Rezultati regresijske analize za hipotezi 1 in 2	6
Priloga 5: Rezultati regresijske analize hipoteze 3	10
Priloga 6: Rezultati regresijske analize hipoteze 4	13
Priloga 7: Rezultati regresijske analize hipoteze 5	15
Priloga 8: Rezultati regresijske analize hipoteze 6	17
Priloga 9: Rezultati regresijske analize hipoteze 7	19
Priloga 10: Rezultati regresijske analize za hipotezi 8 in 10.....	21
Priloga 11: Rezultati regresijske analize hipoteze 9.....	26

PRILOGA 1: Podatki po geografskih skupinah držav

Tabela 1: Podatki po geografskih skupinah držav

	Svet	Vzhodna Azija in Pacifik	Evropa in Srednja Azija	Države OECD z visokim dohodkom	Latinska Amerika in Karibi	Bližnji vzhod	Južna Azija	Podsaharska Afrika
Populacija, starost nad 15 let (v milijonih)	5.231,2	1.584,3	211,7	877,7	428,2	102,0	1.168,6	533,1
BND/PC (v USD)	10.683,0	5.536,0	7.114,0	44.479,0	9.542,0	3.894,0	1.483,0	1.686,0
Račun (v odstotkih, starost nad 15 let)								
Vsi odrasli	61,5	69,0	51,4	94,0	51,4	14,2	46,4	34,2
Mladi odrasli (v odstotkih, v starosti 15–24)	46,3	60,7	35,6	84,1	37,4	7,6	36,7	25,9
Račun finančne institucije (v odstotkih, starost 15+)								
Vsi odrasli	60,7	68,8	51,4	94,0	51,1	14,0	45,5	28,9
Vsi odrasli, 2011	50,6	55,1	43,3	90,0	39,3	10,9	32,3	23,9
Račun mobilnega plačevanja (v odstotkih, starost nad 15 let)								
Vsi odrasli	2,0	0,4	0,3	-	1,7	0,7	2,6	11,5
Dostop do računa finančne institucije (v odstotkih, starost nad 15 let)								
Ima debetno kartico	40,1	42,9	36,9	79,7	40,4	8,5	18,0	17,9
Ima debetno kartico, 2011	30,5	34,7	36,4	61,9	28,9	5,5	7,2	15,0
Bankomat je glavni način dviga (v odstotkih, z računom)	51,1	53,3	66,7	-	71,1	44,9	31,1	53,8
Bankomat je glavni način dviga (v odstotkih, z računom), 2011	48,3	37,0	72,5	68,5	57,0	42,4	16,9	51,7
Uporaba računa v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let)								
Uporaba računa za nakazilo plač	17,7	15,1	22,5	44,3	18,0	3,3	3,5	7,3
Uporaba računa za nakazilo državnih transferjev	8,2	8,1	7,3	17,2	9,0	0,9	3,1	3,8
Uporaba računa finančne institucije za plačilo položnic	16,7	11,8	12,5	61,1	6,3	0,2	2,7	2,8
Druga digitalna plačila v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let)								
Uporaba debetne kartice za plačilo	23,2	14,8	22,9	65,3	27,7	3,3	8,5	8,7
Uporaba bančne kartice za plačilo	15,1	10,8	14,9	46,7	18,0	1,5	2,6	1,9
Uporaba interneta za plačilo položnic ali nakup	16,6	15,6	11,9	54,1	6,9	2,1	1,2	2,4

se nadaljuje

Tabela 1: Podatki po geografskih skupinah držav (nad.)

	Svet	Vzhodna Azija in Pacifik	Evropa in Srednja Azija	Države OECD z visokim dohodkom	Latinska Amerika in Karibi	Bližnji vzhod	Južna Azija	Podsaharska Afrika
Domača nakazila v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let)								
Poslana nakazila	-	16,6	12,9	-	9,5	9,3	10,7	28,7
Pošiljanje nakazil preko finančne institucije (v odstotkih pošiljateljev)	-	36,9	31,5	-	-	-	20,1	31,0
Pošiljanje nakazil preko mobilnega telefona (v odstotkih pošiljateljev)	-	8,7	2,5	-	-	-	7,7	30,8
Pošiljanje nakazil preko operaterja za prenos denarja (v odstotkih pošiljateljev)	-	18,5	11,8	-	-	-	13,7	21,0
Domača nakazila v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let)								
Prejeta denarna nakazila	-	20,6	15,5	-	11,3	11,3	12,2	37,2
Prejeta nakazila preko finančne institucije (v odstotkih pošiljateljev)	-	29,0	22,1	-	34,2	9,8	15,8	26,6
Prejeta nakazila preko mobilnega telefona (v odstotkih pošiljateljev)	-	4,9	1,0	-	4,3	0,2	4,7	27,6
Prejeta nakazila preko operaterja za prenos denarja (v odstotkih pošiljateljev)	-	15,8	15,6	-	28,4	15,6	9,8	22,1
Varčevanje v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let)								
Varčevanje v finančni instituciji	27,4	36,5	8,4	51,6	13,5	4,0	12,7	15,9
Varčevanje v finančni instituciji, 2011	22,6	28,5	4,9	45,3	9,6	2,7	11,1	14,3
Varčevanje z varčevalnim klubom ali osebo zunaj družine	-	6,0	6,6	-	7,9	11,5	8,8	23,9
Varčevanje	56,5	71,0	38,5	70,8	40,6	30,5	36,2	59,6
Varčevanje za starost	23,9	36,5	11,8	39,7	10,6	5,0	9,1	9,8
Varčevanje za kmetijo ali podjetje	13,8	21,3	5,1	9,0	10,6	5,1	7,3	22,7
Varčevanje za izobraževanje ali šolnino	22,3	30,7	12,1	25,0	17,2	9,1	14,6	22,9
Posojilo v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let)								
Posojilo pri finančni instituciji	10,7	11,0	12,4	18,4	11,3	5,6	6,4	6,3
Posojilo pri finančni instituciji, 2011	9,1	8,6	7,8	14,2	7,9	4,4	8,7	4,8
Posojilo pri družini ali prijatelju	26,2	28,3	23,6	14,9	13,5	30,7	31,4	41,9
Posojilo pri zasebnem neformalnem posojilodajalcu	4,6	2,5	2,1	0,9	4,7	7,9	10,9	4,7
Posojilo	42,4	41,2	39,5	39,8	32,7	45,7	46,7	54,5
Posojilo za kmetijo ali posel	7,1	8,3	2,8	2,6	6,1	4,2	8,6	12,8
Posojilo za izobraževanje ali šolnine	7,7	7,1	6,2	5,6	8,3	8,2	8,9	12,3
Neporavnana hipoteka pri finančni instituciji	10,4	8,0	10,2	26,1	9,6	6,2	3,8	5,2

Povzeto in prirejeno po World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15, 2015*, str. 2–9.

PRILOGA 2: Podatki po dohodkovnih skupinah držav

Tabela 2: Podatki po dohodkovnih skupinah držav

	Gospodarstva z nizkimi dohodki	Gospodarstva s srednjimi dohodki	Gospodarstva z nižjimi srednjimi dohodki	Gospodarstva z višjimi srednjimi dohodki	Gospodarstva z visokim dohodkom	Evroobmočje
Populacija, starost nad 15 let (v milijonih)	516,2	3.650,4	1.759,1	1.891,3	1.064,6	285,6
BND/PC (v USD)	728,0	4.754,0	2.074,0	7.604,0	39.812,0	39.350,0
Račun (v odstotkih starost nad 15 let)						
Vsi odrasli	27,5	57,6	42,7	70,5	90,6	94,8
Mladi odrasli (v odstotkih, v starosti 15–24)	20,2	44,9	34,7	58,1	79,7	80,5
Račun finančne institucije (v odstotkih, starost nad 15 let)						
Vsi odrasli	22,3	57,1	41,8	70,4	90,6	94,8
Vsi odrasli, 2011	21,1	43,3	28,7	57,4	84,8	90,6
Račun mobilnega plačevanja (v odstotkih, starost nad 15 let)						
Vsi odrasli	10,0	1,5	2,5	0,7	-	-
Dostop do računa finančne institucije (v odstotkih, starost nad 15 let)						
Ima debetno kartico	6,6	34,4	21,2	45,9	75,1	81,1
Ima debetno kartico, 2011	6,3	24,6	10,1	38,5	58,4	68,5
Bankomat je glavni način dviga (v odstotkih, z računom)	20,2	51,2	42,4	55,7	-	-
Bankomat je glavni način dviga (v odstotkih, z računom), 2011	19,7	38,1	28,1	42,8	68,5	73,0
Uporaba računa v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let)						
Uporaba računa za nakazilo plač	3,2	12,2	5,6	18,1	43,2	43,5
Uporaba računa za nakazilo državnih transferjev	1,0	6,7	3,3	9,6	16,7	16,4
Uporaba računa finančne institucije za plačilo položnic	0,9	8,1	3,1	12,3	54,2	61,3
Druga digitalna plačila v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let)						
Uporaba debetne kartice za plačilo	2,1	15,1	9,6	19,3	61,1	70,5
Uporaba bančne kartice za plačilo	0,6	9,0	2,8	14,4	43,0	34,5
Uporaba interneta za plačilo položnic ali nakup	1,2	9,4	2,6	15,3	48,9	48,6
Domača nakazila v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let)						
Poslana nakazila	18,3	14,8	14,2	15,4	-	-
Pošiljanje nakazil preko finančne institucije (v odstotkih pošiljateljcev)	15,4	34,4	30,9	37,2	-	-
Pošiljanje nakazil preko mobilnega telefona (v odstotkih pošiljateljcev)	42,8	8,3	7,7	8,8	-	-
Pošiljanje nakazil preko operaterja za prenos denarja (v odstotkih pošiljateljcev)	14,1	19,0	18,3	19,7	-	-
Prejeta denarna nakazila	25,6	17,8	17,8	17,8	-	-

se nadaljuje

Tabela 2: Podatki po dohodkovnih skupinah držav (nad.)

	Gospodarstva z nizkimi dohodki	Gospodarstva s srednjimi dohodki	Gospodarstva z nižjimi srednjimi dohodki	Gospodarstva z višjimi srednjimi dohodki	Gospodarstva z visokim dohodkom	Evroobmočje
Domača nakazila v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let)						
Prejeta nakazila preko finančne institucije (v odstotkih pošiljateljev)	13,0	28,0	26,0	29,8	-	-
Prejeta nakazila preko mobilnega telefona (v odstotkih pošiljateljev)	33,8	5,7	5,7	5,6	-	-
Prejeta nakazila preko operaterja za prenos denarja (v odstotkih pošiljateljev)	14,8	17,3	16,6	17,9	-	-
Varčevanje v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let)						
Varčevanje v finančni instituciji	9,9	24,1	14,8	32,2	46,7	47,6
Varčevanje v finančni instituciji, 2011	11,5	18,2	11,1	25,1	40,9	40,8
Varčevanje z varčevalnim klubom ali osebo zunaj družine	16,3	8,4	12,4	4,9	-	-
Varčevanje	46,5	54,7	45,6	62,7	67,0	67,2
Varčevanje za starost	8,3	22,2	12,6	30,6	36,7	35,1
Varčevanje za kmetijo ali podjetje	16,7	14,9	11,8	17,6	8,5	7,9
Varčevanje za izobraževanje ali šolnino	16,6	22,9	20,0	25,4	23,1	19,8
Posojilo v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let)						
Posojilo pri finančni instituciji	8,6	9,1	7,5	10,4	17,3	15,8
Posojilo pri finančni instituciji, 2011	11,7	7,6	7,3	7,9	13,3	11,8
Posojilo pri družini ali prijatelju	34,9	28,3	33,1	24,0	15,0	14,5
Posojilo pri zasebnem neformalnem posojilodajalcu	6,5	5,3	8,5	2,6	0,9	0,4
Posojilo	52,5	42,2	47,4	37,7	38,3	35,4
Posojilo za kmetijo ali posel	12,2	7,8	9,2	6,6	2,4	2,8
Posojilo za izobraževanje ali šolnine	10,9	8,0	10,1	6,1	5,2	4,0
Neporavnana hipoteka pri finančni instituciji	4,1	7,0	4,7	9,1	24,9	23,5

Povzeto in prirejeno po World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15, 2015*, str. 11–17.

PRILOGA 3: Slovenija v podatkih

Tabela 3: Slovenija v podatkih

	Državni nivo	Države OECD z visokim dohodkom	Gospodarstva z visokim dohodkom	Evroobmočje
Populacija, starost nad 15 let (v milijonih)	1,8	877,7	1.064,6	285,6
BND/PC (v USD)	23.220,0	44.479,0	39.812,0	39.350,0
Račun (v odstotkih starost nad 15 let)				
Vsi odrasli	97,2	94,0	90,6	94,8
Mladi odrasli (v odstotkih, v starosti 15–24)	91,5	84,1	79,7	80,5
Račun finančne institucije (v odstotkih, starost nad 15 let)				
Vsi odrasli	97,2	94,0	90,6	94,8
Vsi odrasli, 2011	97,1	90,0	84,8	90,6
Račun mobilnega plačevanja (v odstotkih, starost nad 15 let)				
Vsi odrasli	-	-	-	-
Dostop do računa finančne institucije (v odstotkih, starost nad 15 let)				
Ima debetno kartico	91,3	79,7	75,1	81,1
Ima debetno kartico, 2011	91,9	61,9	58,4	68,5
Bankomat je glavni način dviga (v odstotkih, z računom)	-	-	-	-
Bankomat je glavni način dviga (v odstotkih, z računom), 2011	78,1	68,5	68,5	73,0
Uporaba računa v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let)				
Uporaba računa za nakazilo plač	46,1	44,3	43,2	43,5
Uporaba računa za nakazilo državnih transferjev	16,8	17,2	16,7	16,4
Uporaba računa finančne institucije za plačilo položnic	48,4	61,1	54,2	61,3
Druga digitalna plačila v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let)				
Uporaba debetne kartice za plačilo	65,8	65,3	61,1	70,5
Uporaba bančne kartice za plačilo	29,9	46,7	43,0	34,5
Uporaba interneta za plačilo položnic ali nakup	35,9	54,1	48,9	48,6
Varčevanje v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let)				
Varčevanje v finančni instituciji	32,5	51,6	46,7	47,6
Varčevanje v finančni instituciji, 2011	28,9	45,3	40,9	40,8
Varčevanje	65,7	70,8	67,0	67,2
Varčevanje za starost	32,0	39,7	36,7	35,1
Varčevanje za kmetijo ali podjetje	10,0	9,0	8,5	7,9
Varčevanje za izobraževanje ali šolnino	21,1	25,0	23,1	19,8
Posojilo v preteklem letu (v odstotkih, starost nad 15 let)				
Posojilo pri finančni instituciji	13,2	18,4	17,3	15,8
Posojilo pri finančni instituciji, 2011	12,8	14,2	13,3	11,8
Posojilo pri družini ali prijatelju	16,9	14,9	15,0	14,5
Posojilo pri zasebnem neformalnem posojilodajalcu	1,2	0,9	0,9	0,4
Posojilo	39,4	39,8	38,3	35,4
Posojilo za kmetijo ali posel	3,6	2,6	2,4	2,8
Posojilo za izobraževanje ali šolnino	4,2	5,6	5,2	4,0
Neporavnana hipoteka pri finančni instituciji	17,6	26,1	24,9	23,5

Povzeto in prirejeno po World Bank, *The Little Data Book on Financial Inclusion 15, 2015*, str. 134.

PRILOGA 4: Rezultati regresijske analize za hipotezi 1 in 2

V Prilogi 4 imamo dva izpisa iz programa SPSS. V prvem izpisu SPSS-a je podana regresija za skupino držav v razvoju s pripadajočimi analizami, v drugem izpisu SPSS-a je podana regresija za skupino razvitih držav s pripadajočimi analizami.

Slika 1: Izpis iz programa SPSS: regresija držav v razvoju

Model Summary ^b		
R ²	Adjusted R ²	Std. Error of the Estimate
,512	,467	2.627,964

a. Neodvisne spremenljivke: (Constant), Pridobivanje kredita: razdalja do meje rezultata (0 = najmanjša zmogljivost do 100 = največja), Glavni vir skupno, Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih), Komercialne bančne poslovalnice (na 100.000 odraslih), Dostopnost računi, Bankomati (na 100.000 odraslih), Indeks globine kreditnih informacij (0 = nizka do 8 = visoka), Uporaba bančnih storitev skupno

b. Odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD)

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	636.654.015,31	8	79.581.751,91	11,523	,000 ^b
	Residual	607.744.965,18	88	6.906.192,79		
	Total	1.244.398.980,49	96			

a. Odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD)

b. Neodvisne spremenljivke: (Constant), Pridobivanje kredita: razdalja do meje rezultata (0 = najmanjša zmogljivost do 100 = največja), Glavni vir skupno, Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih), Komercialne bančne poslovalnice (na 100.000 odraslih), Dostopnost računi, Bankomati (na 100.000 odraslih), Indeks globine kreditnih informacij (0 = nizka do 8 = visoka), Uporaba bančnih storitev skupno

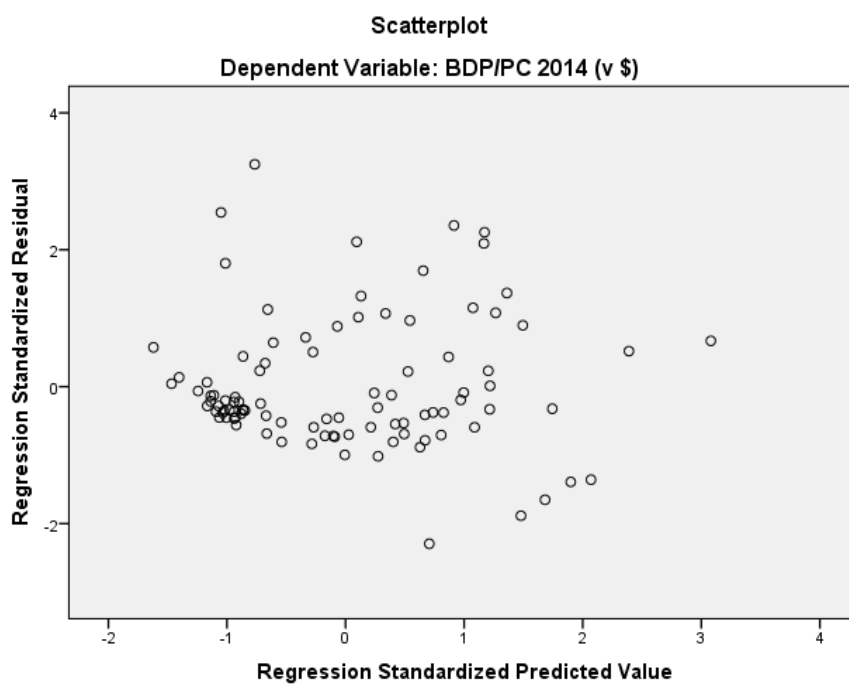
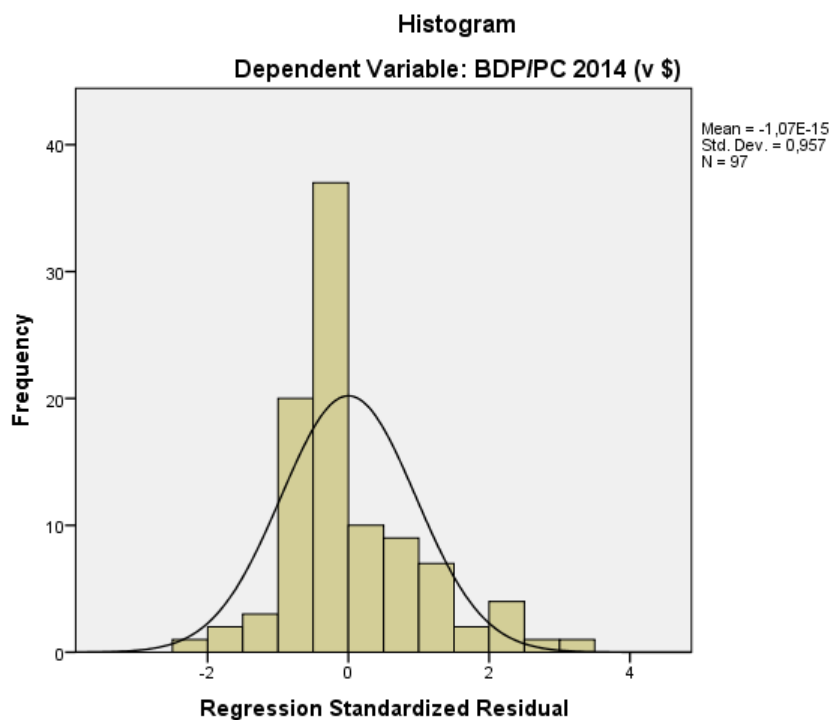
Coefficients ^a						
Model		Unstand. Coeff.		Stand. Coeff.	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	9.675,692	8.425,954		1,148	,254
	Uporaba bančnih storitev skupno	138,539	55,626	,291	2,491	,015
	Komercialne bančne poslovalnice (na 100.000 odraslih)	7,939	9,531	,068	,833	,407
	Bankomati (na 100.000 odraslih)	40,774	11,763	,370	3,466	,001
	Dostopnost računi	-81,488	38,922	-,206	-2,094	,039
	Glavni vir skupno	-549,763	514,760	-,083	-1,068	,288
	Indeks globine kreditnih informacij (0 = nizka do 8 = visoka)	90,386	125,413	,080	,721	,473
	Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	4,772	56,810	,007	,084	,933
	Pridobivanje kredita: razdalja do meje rezultata (0 = najmanjša zmogljivost do 100 = največja)	4,957	28,477	,019	,174	,862

a. Odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD)

Residuals Statistics^a

	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	37,714	12.143,607	4.209,830	2.575,231	97
Residual	-6.028,503	8.535,139	-,000	2.516,084	97
Std. Predicted Value	-1,620	3,081	,000	1,000	97
Std. Residual	-2,294	3,248	,000	,957	97

a. Odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD)

Slika 2: Izpis iz programa SPSS: regresija razvitih držav

Model Summary ^b				
Model	R	R ²	Adjusted R ²	Std. Error of the Estimate
1	,739 ^a	,546	,443	17.796,703

a. Neodvisne spremenljivke: (Constant), Pridobivanje kredita: razdalja do meje rezultata (0 = najmanjša zmogljivost do 100 = največja), Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih), Bankomati (na 100.000 odraslih), Indeks globine kreditnih informacij (0 = nizka do 8 = visoka), Glavni vir skupno, Komercialne bančne poslovalnice (na 100.000 odraslih), Dostopnost računi, Uporaba bančnih storitev skupno

b. Odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD)

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	13.350.760.190,888	8	1.668.845.023,861	5,269	,000 ^b
	Residual	11.085.292.113,217	35	316.722.631,806		
	Total	24.436.052.304,105	43			

a. Odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD)

b. Neodvisne spremenljivke: (Constant), Pridobivanje kredita: razdalja do meje rezultata (0 = najmanjša zmogljivost do 100 = največja), Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih), Bankomati (na 100.000 odraslih), Indeks globine kreditnih informacij (0 = nizka do 8 = visoka), Glavni vir skupno, Komercialne bančne poslovalnice (na 100.000 odraslih), Dostopnost računi, Uporaba bančnih storitev skupno

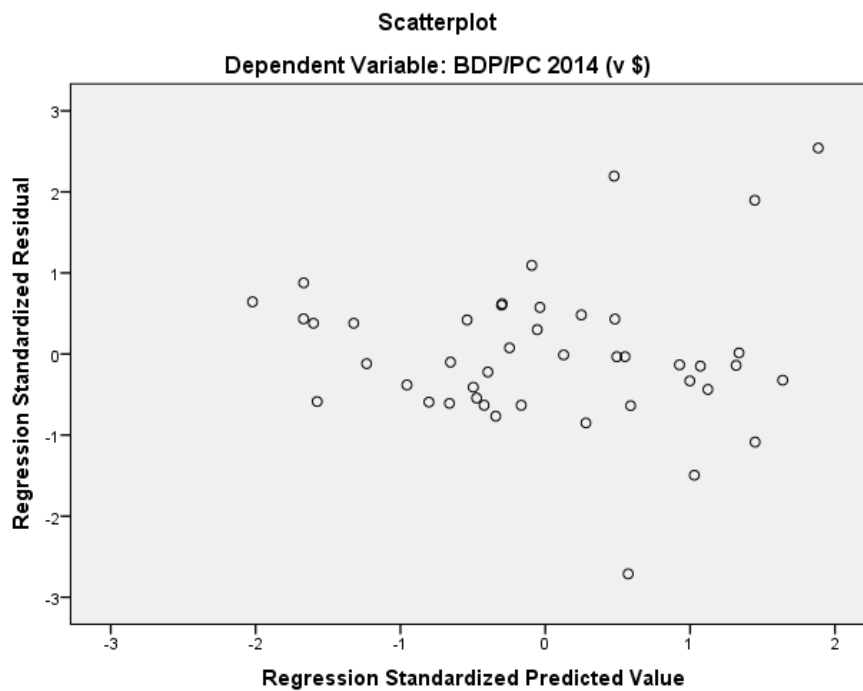
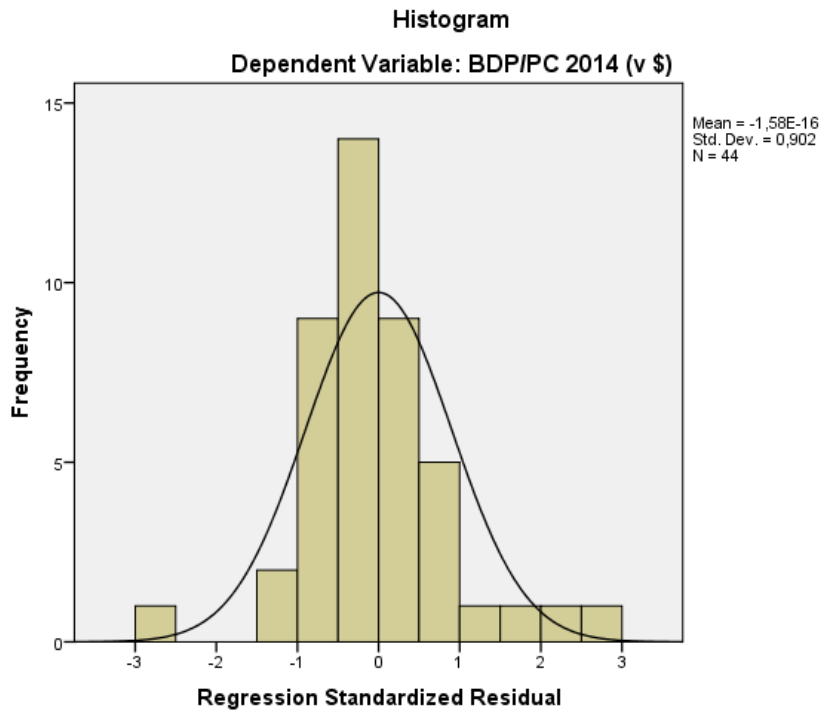
Coefficients ^a					
Model	Unstand. Coefficients		Stand. Coeff.	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	-239.789,593	206.514,551		-1,161	,253
Uporaba bančnih storitev skupno	1.284,775	617,584	,519	2,080	,045
Komercialne bančne poslovalnice (na 100.000 odraslih)	297,437	204,959	,219	1,451	,156
Bankomati (na 100.000 odraslih)	-17,093	65,925	-,035	-,259	,797
Dostopnost računi	938,984	946,466	,189	,992	,328
Glavni vir skupno	14.083,405	12.231,314	,167	1,151	,257
Indeks globine kreditnih informacij (0 = nizka do 8 = visoka)	-1.553,301	2.147,618	-,116	-,723	,474
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	-137,203	1.673,837	-,013	-,082	,935
Pridobivanje kredita: razdalja do meje rezultata (0 = najmanjša zmogljivost do 100 = največja)	-84,045	736,326	-,023	-,114	,910

a. Odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD)

Residuals Statistics^a

	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	2.559,262	71.391,883	38.181,224	17.620,522	44
Residual	-48.263,629	45.220,996	-,000	16.056,073	44
Std. Predicted Value	-2,022	1,885	,000	1,000	44
Std. Residual	-2,712	2,541	,000	,902	44

a. Odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD)

PRILOGA 5: Rezultati regresijske analize hipoteze 3

Rezultati regresijske analize so podani s koeficienti vzorčnih podatkov in testi o primernosti modela za vse države, geografske skupine držav ter države v razvoju in razvite države.

Tabela 4: Koeficienti vzorčnih podatkov za vse vključene države

Model	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	-14.955,68	2.775,79	-5,39	0,000
Račun pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	559,32	46,64	11,99	0,000

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. = 142

Tabela 5: Test endogenosti neodvisne spremenljivke za vse vključene države

Durbin (score) chi2 (1)	17,46	P = 0,000
Wu-Hausman F (1; 139)	19,49	P = 0,000

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD); neodvisna spremenljivka: Račun pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)

Tabela 6: Test po prvi stopnji za vse vključene države

Spremenljivka	R	R ²	Adjusted R ²	F(2, 139)	Prob > F
Račun pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	0,7198	0,7158	0,7198	178,55	0,000

Tabela 7: Test o pravilnosti zastavljenega modela za vse vključene države

Sargan (score) chi2 (1)	0,07638	P = 0,782
Basmann chi2 (1)	0,07481	P = 0,785

Tabela 8: Koeficienti vzorčnih podatkov za geografske skupine držav

Južna Azija				
Model 1	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	42,26	535,89	0,08	0,937
Račun pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	45,60	13,05	3,49	0,000
Evropa in Srednja Azija				
Model 2	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	-1.512,68	2.703,36	-0,56	0,576
Račun pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	186,69	48,57	3,84	0,000

se nadaljuje

Tabela 8: Koeficienti vzorčnih podatkov za geografske skupine držav (nad.)

Podsaharska Afrika				
Model 3	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	-559,71	595,46	-0,94	0,347
Račun pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	112,70	19,84	5,68	0,000
Latinska Amerika in Karibi				
Model 4	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	-1.179,98	4.562,23	-0,26	0,796
Račun pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	165,71	97,02	1,71	0,088
Bližnji vzhod				
Model 5	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	-9.043,97	9.340,02	-0,97	0,333
Račun pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	445,79	168,51	2,65	0,008
Vzhodna Azija in Pacifik				
Model 6	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	-27.938,00	15.353,77	-1,82	0,069
Račun pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	679,83	244,59	2,78	0,005
Države OECD z visokim dohodkom				
Model 7	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	-176.469,10	57.950,23	-3,05	0,002
Račun pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	2.366,87	618,622	3,83	0,000

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. (Južna Azija) = 7, Number of obs. (Evropa in Srednja Azija) = 26, Number of obs. (Podsaharska Afrika) = 35, Number of obs. (Latinska Amerika in Karibi) = 20, Number of obs. (Bližnji vzhod) = 13, Number of obs. (Vzhodna Azija in Pacifik) = 11, Number of obs. (Države OECD z visokim dohodkom) = 30

Tabela 9: Test endogenosti neodvisne spremenljivke za geografske skupine držav

Južna Azija			Evropa in Srednja Azija		
Durbin (score) chi2 (1)	2,25	P = 0,133	Durbin (score) chi2 (1)	0,63	P = 0,426
Wu-Hausman F (1; 4)	1,90	P = 0,240	Wu-Hausman F (1; 23)	0,57	P = 0,457
Podsaharska Afrika			Latinska Amerika in Karibi		
Durbin (score) chi2 (1)	0,95	P = 0,329	Durbin (score) chi2 (1)	2,87	P = 0,090
Wu-Hausman F (1; 32)	0,90	P = 0,351	Wu-Hausman F (1; 17)	2,85	P = 0,110
Bližnji vzhod			Vzhodna Azija in Pacifik		
Durbin (score) chi2(1)	4,12	P = 0,042	Durbin (score) chi2 (1)	4,83	P = 0,028
Wu-Hausman F (1; 10)	4,64	P = 0,057	Wu-Hausman F (1; 8)	6,27	P = 0,037
Države OECD z visokim dohodkom					
Durbin (score) chi2 (1)	4,07	P = 0,044			
Wu-Hausman F (1; 27)	4,24	P = 0,049			

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD); neodvisna spremenljivka: Račun pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)

Tabela 10: Test o pravilnosti zastavljenega modela za geografske skupine držav

Južna Azija			Evropa in Srednja Azija	
Sargan (score) chi2 (1)	0,92339	P = 0,337	0,93085	P = 0,335
Basmann chi2 (1)	0,60784	P = 0,436	0,85402	P = 0,355
Podsaharska Afrika			Latinska Amerika in Karibi	
Sargan (score) chi2 (1)	11,4651	P = 0,001	6,42613	P = 0,011
Basmann chi2 (1)	15,5889	P = 0,000	8,04813	P = 0,005
Bližnji vzhod			Vzhodna Azija in Pacifik	
Sargan (score) chi2 (1)	3,23738	P = 0,072	0,051091	P = 0,821
Basmann chi2 (1)	3,31610	P = 0,069	0,037330	P = 0,847
Države OECD z visokim dohodkom				
Sargan (score) chi2 (1)	2,10498	P = 0,147		
Basmann chi2 (1)	2,03744	P = 0,154		

Tabela 11: Koefficienti vzorčnih podatkov za države v razvoju in razvite države

Države v razvoju				
Model	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	-2.221,61	932,62	-2,38	0,017
Račun pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	173,99	23,57	7,38	0,000
Razvite države				
Model	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	-111.566,50	35.957,59	-3,10	0,002
Račun pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	1.675,63	400,76	4,18	0,000

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. (Države v razvoju) = 98, Number of obs. (Razvite države) = 44

Tabela 12: Test endogenosti neodvisne spremenljivke za države v razvoju in razvite države

Države v razvoju			Razvite države		
Durbin (score) chi2 (1)	28,55	P = 0,000	Durbin (score) chi2 (1)	4,84	P = 0,028
Wu-Hausman F (1; 95)	39,05	P = 0,000	Wu-Hausman F (1; 41)	5,07	P = 0,030

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD); neodvisna spremenljivka: Račun pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)

Tabela 13: Test o pravilnosti zastavljenega modela za države v razvoju in razvite države

Države v razvoju			Razvite države	
Sargan (score) chi2 (1)	4,9462	P = 0,026	5,4700	P = 0,019
Basmann chi2 (1)	5,0496	P = 0,025	5,8206	P = 0,016

PRILOGA 6: Rezultati regresijske analize hipoteze 4

Rezultati regresijske analize so podani s koeficienti vzorčnih podatkov za vse države, geografske skupine držav ter države v razvoju in razvite države.

Tabela 14: Koeficienti vzorčnih podatkov za vse vključene države

Model	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	-5.475,46	1.933,51		-2,83	,005
Posojilo pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	-8,03	162,30	0,00	-0,05	,961
Varčevanje pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	902,45	65,66	0,82	13,74	,000

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. = 142

Tabela 15: Koeficienti vzorčnih podatkov za geografske skupine držav

Južna Azija						Evropa in Srednja Azija					
Model 1	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Model 2	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	406,24	524,10		0,78	,482	(Constant)	2.129,00	2.023,56		1,05	,304
Posojilo pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	-33,57	73,47	-0,17	-0,46	,671	Posojilo pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	18,93	143,44	0,02	0,13	,896
Varčevanje pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	109,04	40,83	0,97	2,67	,056	Varčevanje pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	555,11	102,51	0,76	5,42	,000
Podsaharska Azija						Latinska Amerika in Karibi					
Model 3	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Model 4	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	145,11	614,69		0,24	,815	(Constant)	4.952,52	3.734,35		1,33	,202
Posojilo pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	-209,01	132,97	-0,32	-1,57	,126	Posojilo pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	373,14	226,24	0,36	1,65	,117
Varčevanje pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	260,60	59,01	0,90	4,42	,000	Varčevanje pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	-192,74	152,97	-0,28	-1,26	,225

se nadaljuje

Tabela 15: Koeficienti vzorčnih podatkov za geografske skupine držav (nad.)

Bližnji vzhod						Vzhodna Azija in Pacifik					
Model 5	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Model 6	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	2.659,79	7.828,66		0,34	,741	(Constant)	-4.947,20	16.805,14		-0,29	,776
Posojilo pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	151,29	622,79	0,08	0,24	,813	Posojilo pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	-272,54	610,02	-0,12	-0,45	,667
Varčevanje pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	527,44	377,53	0,46	1,40	,193	Varčevanje pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	762,52	320,43	0,64	2,38	,045
Države OECD z visokim dohodkom											
Model 7	B	Std. Error	Beta	t	Sig.						
(Constant)	-1.626,87	10.818,62		-0,15	,882						
Posojilo pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	-473,25	507,76	-0,15	-0,93	,360						
Varčevanje pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	1.109,03	223,67	0,78	4,96	,000						

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. (Južna Azija) = 7, Number of obs. (Evropa in Srednja Azija) = 26, Number of obs. (Podsaharska Afrika) = 35, Number of obs. (Latinska Amerika in Karibi) = 20, Number of obs. (Bližnji vzhod) = 13, Number of obs. (Vzhodna Azija in Pacifik) = 11, Number of obs. (Države OECD z visokim dohodkom) = 30

Tabela 16: Koeficienti vzorčnih podatkov za države v razvoju in razvite države

Države v razvoju					
Model	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	1.645,86	656,54		2,51	0,014
Posojilo pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	163,84	53,73	0,31	3,05	0,003
Varčevanje pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	67,20	37,97	0,18	1,77	0,080
Razvite države					
Model	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	-1.378,86	7.683,88		-0,18	,858
Posojilo pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	-171,10	418,60	-0,05	-0,41	,685
Varčevanje pri finančni instituciji (v odstotkih, starost 15+)	985,49	162,80	0,74	6,05	,000

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. (Države v razvoju) = 98, Number of obs. (Razvite države) = 44

PRILOGA 7: Rezultati regresijske analize hipoteze 5

Rezultati regresijske analize so podani s koeficienti vzorčnih podatkov za vse države, geografske skupine držav ter države v razvoju in razvite države.

Tabela 17: Koeficienti vzorčnih podatkov za vse vključene države

Model	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	-2.185,63	1.250,48		-1,75	,083
Uporaba bančne kartice, v preteklem letu (v odstotkih, starost 15+)	567,75	84,74	0,49	6,70	,000
Uporaba debetne kartice, v preteklem letu (v odstotkih, starost 15+)	302,21	52,34	0,42	5,77	,000

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. = 142

Tabela 18: Koeficienti vzorčnih podatkov za geografske skupine držav

Južna Azija						Evropa in Srednja Azija					
Model 1	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.	Model 2	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	679,19	534,49		1,27	,273	(Constant)	2.894,40	1.705,90		1,70	,103
Uporaba bančne kartice, v preteklem letu (v odstotkih, starost 15+)	-95,88	344,28	-0,12	-0,28	,794	Uporaba bančne kartice, v pretek. letu (v odstotkih, starost 15+)	132,13	140,01	0,19	0,94	,355
Uporaba debetne kartice, v preteklem letu (v odstotkih, starost 15+)	205,71	101,78	0,84	2,02	,113	Uporaba debetne kartice, v pretek. letu (v odstotkih, starost 15+)	159,75	61,69	0,51	2,59	,016
Podsaharska Afrika						Latinska Amerika in Karibi					
Model 3	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.	Model 4	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	748,87	303,92		2,46	,019	(Constant)	4.169,23	1.466,85		2,84	,011
Uporaba bančne kartice, v preteklem letu (v odstotkih, starost 15+)	927,28	205,04	1,06	4,52	,000	Uporaba bančne kartice, v pretek. letu (v odstotkih, starost 15+)	473,49	122,61	0,92	3,86	,001
Uporaba debetne kartice, v preteklem letu (v odstotkih, starost 15+)	-60,56	63,57	-0,22	-0,95	,348	Uporaba debetne kartice, v pretek. letu (v odstotkih, starost 15+)	-170,45	80,56	-0,50	-2,12	,049

se nadaljuje

Tabela 18: Koeficienti vzorčnih podatkov za geografske skupine držav (nad.)

Bližnji vzhod						Vzhodna Azija in Pacifik					
Model 5	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.	Model 6	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	2.931,49	5.587,00		0,52	,611	(Constant)	-2.466,23	2.400,97		-1,03	,334
Uporaba bančne kartice, v preteklem letu (v odstotkih, starost 15+)	388,36	673,57	0,31	0,58	,577	Uporaba bančne kartice, v preteklem letu (v odstotkih, starost 15+)	350,55	147,60	0,35	2,38	,045
Uporaba debetne kartice, v preteklem letu (v odstotkih, starost 15+)	205,85	321,89	0,34	0,64	,537	Uporaba debetne kartice, v preteklem letu (v odstotkih, starost 15+)	498,98	111,15	0,67	4,49	,002
Države OECD z visokim dohodkom											
Model 7	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.						
(Constant)	-11.002,78	12.291,88		-0,90	,379						
Uporaba bančne kartice, v preteklem letu (v odstotkih, starost 15+)	599,10	198,38	0,44	3,02	,005						
Uporaba debetne kartice, v preteklem letu (v odstotkih, starost 15+)	457,95	158,25	0,42	2,89	,007						

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. (Južna Azija) = 7, Number of obs. (Evropa in Srednja Azija) = 26, Number of obs. (Podsaharska Afrika) = 35, Number of obs. (Latinska Amerika in Karibi) = 20, Number of obs. (Bližnji vzhod) = 13, Number of obs. (Vzhodna Azija in Pacifik) = 11, Number of obs. (Države OECD z visokim dohodkom) = 30

Tabela 19: Koeficienti vzorčnih podatkov za države v razvoju in razvite države

Države v razvoju					
Model	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	1.841,83	367,98		5,01	,000
Uporaba bančne kartice, v pret. letu (v odstotkih, starost 15+)	323,51	60,60	0,57	5,34	,000
Uporaba debetne kartice, v pret. letu (v odstotkih, starost 15+)	46,81	30,50	0,16	1,53	,128
Razvite države					
Model	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	-12.657,11	8.831,03		-1,43	,159
Uporaba bančne kartice, v pret. letu (v odstotkih, starost 15+)	597,44	158,67	0,44	3,77	,001
Uporaba debetne kartice, v pret. letu (v odstotkih, starost 15+)	463,26	130,74	0,42	3,54	,001

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. (Države v razvoju) = 98, Number of obs. (Razvite države) = 44

PRILOGA 8: Rezultati regresijske analize hipoteze 6

Rezultati regresijske analize so podani s koeficienti vzorčnih podatkov za vse države, geografske skupine držav ter države v razvoju in razvite države.

Tabela 20: Koeficienti vzorčnih podatkov za vse vključene države

Model	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	6.165,91	2.509,81		2,46	,015
Odstotek odraslih, ki uporabljajo za plačilo svoje mobilne naprave	679,63	151,48	0,35	4,49	,000

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. = 142

Tabela 21: Koeficienti vzorčnih podatkov za geografske skupine držav

Južna Azija					
Model 1	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	1.596,40	698,16		2,29	,071
Odstotek odraslih, ki uporabljajo za plačilo svoje mobilne naprave	27,02	173,96	0,07	0,16	,883
Evropa in Srednja Azija					
Model 2	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	5.963,53	1.695,66		3,52	,002
Odstotek odraslih, ki uporabljajo za plačilo svoje mobilne naprave	347,23	185,83	0,36	1,87	,074
Podsaharska Afrika					
Model 3	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	1.916,11	725,91		2,64	,013
Odstotek odraslih, ki uporabljajo za plačilo svoje mobilne naprave	23,53	34,13	0,12	0,69	,495
Latinska Amerika in Karibi					
Model 4	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	8.552,45	1.640,36		5,21	,000
Odstotek odraslih, ki uporabljajo za plačilo svoje mobilne naprave	-237,27	141,66	-0,37	-1,67	,111
Bližnji vzhod					
Model 5	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	-3.249,76	4.144,30		-0,78	,450
Odstotek odraslih, ki uporabljajo za plačilo svoje mobilne naprave	1.669,89	333,50	0,83	5,01	,000
Vzhodna Azija in Pacifik					
Model 6	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	2.277,65	10.882,71		0,21	,839
Odstotek odraslih, ki uporabljajo za plačilo svoje mobilne naprave	833,09	777,10	0,34	1,07	,312

se nadaljuje

Tabela 21: Koeficienti vzorčnih podatkov za geografske skupine držav (nad.)

Države OECD z visokim dohodkom					
Model 7	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	28.842,20	8.896,40		3,24	,003
Odstotek odraslih, ki uporabljajo za plačilo svoje mobilne naprave	834,10	411,51	0,36	2,03	,052

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. (Južna Azija) = 7, Number of obs. (Evropa in Srednja Azija) = 26, Number of obs. (Podsaharska Afrika) = 35, Number of obs. (Latinska Amerika in Karibi) = 20, Number of obs. (Bližnji vzhod) = 13, Number of obs. (Vzhodna Azija in Pacifik) = 11, Number of obs. (Države OECD z visokim dohodkom) = 30

Tabela 22: Koeficienti vzorčnih podatkov za države v razvoju in razvite države

Države v razvoju					
Model	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	4.385,39	508,94		8,62	,000
Odstotek odraslih, ki uporabljajo za plačilo svoje mobilne naprave	-21,15	34,28	-0,06	-0,62	,539
Razvite države					
Model	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	19.721,07	7.040,60		2,80	,008
Odstotek odraslih, ki uporabljajo za plačilo svoje mobilne naprave	1051,97	354,24	0,42	2,97	,005

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. (Države v razvoju) = 98, Number of obs. (Razvite države) = 44

PRILOGA 9: Rezultati regresijske analize hipoteze 7

Rezultati regresijske analize so podani s koeficienti vzorčnih podatkov za vse države, geografske skupine držav ter države v razvoju in razvite države.

Tabela 23: Koeficienti vzorčnih podatkov za vse vključene države

Model	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	-6.048,42	1.578,99		-3,83	,000
Dvigi v tipičnem mesecu: 3+ (3 dvigi ali več, v odstotkih, z odprtim računom, starost 15+)	738,83	43,50	0,82	16,98	,000

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. = 142

Tabela 24: Koeficienti vzorčnih podatkov za geografske skupine držav

Južna Azija					
Model 1	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	822,96	655,37		1,26	,265
Dvigi v tipičnem mesecu: 3+ (3 dvigi ali več, v odstotkih, z odprtim računom, starost 15+)	135,73	84,03	0,59	1,62	,167
Evropa in Srednja Azija					
Model 2	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	3.695,30	1.846,24		2,00	,057
Dvigi v tipičnem mesecu: 3+ (3 dvigi ali več, v odstotkih, z odprtim računom, starost 15+)	220,84	73,12	0,52	3,02	,006
Podsaharska Afrika					
Model 3	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	899,13	770,89		1,17	,252
Dvigi v tipičnem mesecu: 3+ (3 dvigi ali več, v odstotkih, z odprtim računom, starost 15+)	105,25	47,60	0,36	2,21	,034
Latinska Amerika in Karibi					
Model 4	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	1.498,70	3.432,76		0,44	,668
Dvigi v tipičnem mesecu: 3+ (3 dvigi ali več, v odstotkih, z odprtim računom, starost 15+)	215,97	144,68	0,33	1,49	,153
Bližnji vzhod					
Model 5	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	-584,07	5.277,18		-0,11	,914
Dvigi v tipičnem mesecu: 3+ (3 dvigi ali več, v odstotkih, z odprtim računom, starost 15+)	571,36	172,63	0,71	3,31	,007
Vzhodna Azija in Pacifik					
Model 6	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	-6.459,44	5.910,12		-1,09	,303
Dvigi v tipičnem mesecu: 3+ (3 dvigi ali več, v odstotkih, z odprtim računom, starost 15+)	813,13	205,46	0,80	3,96	,003

se nadaljuje

Tabela 24: Koeficienti vzorčnih podatkov za geografske skupine držav (nad.)

Države OECD z visokim dohodkom					
Model 7	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	-9.839,43	16.354,10		-0,60	,552
Dvigi v tipičnem mesecu: 3+ (3 dvigi ali več, v odstotkih, z odprtim računom, starost 15+)	857,60	249,99	0,54	3,43	,002

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. (Južna Azija) = 7, Number of obs. (Evropa in Srednja Azija) = 26, Number of obs. (Podsaharska Afrika) = 35, Number of obs. (Latinska Amerika in Karibi) = 20, Number of obs. (Bližnji vzhod) = 13, Number of obs. (Vzhodna Azija in Pacifik) = 11, Number of obs. (Države OECD z visokim dohodkom) = 30

Tabela 25: Koeficienti vzorčnih podatkov za države v razvoju in razvite države

Države v razvoju					
Model	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	2.095,56	609,62		3,44	,001
Dvigi v tipičnem mesecu: 3+ (3 dvigi ali več, v odstotkih, z odprtim računom, starost 15+)	135,51	33,19	0,39	4,08	,000
Razvite države					
Model	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	-11.360,42	9.644,08		-1,18	,245
Dvigi v tipičnem mesecu: 3+ (3 dvigi ali več, v odstotkih, z odprtim računom, starost 15+)	875,06	163,01	0,64	5,37	,000

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. (Države v razvoju) = 98, Number of obs. (Razvite države) = 44

PRILOGA 10: Rezultati regresijske analize za hipotezi 8 in 10

Rezultati regresijske analize so podani s koeficienti vzorčnih podatkov za vse države, geografske skupine držav ter države v razvoju in razvite države.

Tabela 26: Koeficienti vzorčnih podatkov za vse vključene države

Model	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	-19.500,44	37.292,36		-0,52	,602
Indeks globine kreditnih informacij (0 = nizka do 8 = visoka)	-295,84	508,70	-0,04	-0,58	,562
Glavni vir sredstev za nujne primere: prihranki (v odstotkih, starost 15+)	598,02	375,33	0,48	1,59	,113
Glavni vir sredstev za nujne primere: družina ali prijatelji (v odstotkih, starost 15+)	-128,65	381,68	-0,10	-0,34	,737
Glavni vir sredstev za nujne primere: finančna institucija ali kreditna kartica (v odstotkih, starost 15+)	788,59	551,37	0,12	1,43	,155
Glavni vir sredstev za nujne primere: delo ali posojilo delodajalca (v odstotkih, starost 15+)	80,88	372,19	0,04	0,22	,828
Glavni vir sredstev za nujne primere: zasebni neformalni posojilodajalec (v odstotkih, starost 15+)	-160,51	769,90	-0,01	-0,21	,835
Glavni vir sredstev za nujne primere: ostalo (v odstotkih, starost 15+)	183,37	508,10	0,03	0,36	,719
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	-757,50	223,93	-0,18	-3,38	,001
Pridobivanje kredita: razdalja do meje rezultata (0 = najmanjša zmožljivost do 100 = največja)	338,71	114,62	0,24	2,95	,004

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. = 142

Tabela 27: Koeficienti vzorčnih podatkov za geografske skupine držav, Južna Azija

Južna Azija					
Model 1	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	-7.356,88	0,00			
Indeks globine kreditnih informacij (0 = nizka do 8 = visoka)	457,04	0,00	1,26		
Glavni vir sredstev za nujne primere: družina ali prijatelji (v odstotkih, starost 15+)	137,83	0,00	0,99		
Glavni vir sredstev za nujne primere: finančna institucija ali kreditna kartica (v odstotkih, starost 15+)	212,94	0,00	0,67		
Glavni vir sredstev za nujne primere: zasebni neformalni posojilodajalec (v odstotkih, starost 15+)	336,56	0,00	0,63		
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	-118,18	0,00	-0,31		
Pridobivanje kredita: razdalja do meje rezultata (0 = najmanjša zmožljivost do 100 = največja)	-12,63	0,00	-0,10		

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. (Južna Azija) = 7

Tabela 28: Koeficienti vzorčnih podatkov za geografske skupine držav, Evropa in Srednja Azija ter Podsaharska Afrika

Evropa in Srednja Azija					
Model 2	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	65.439,54	30.462,42		2,15	,047
Indeks globine kreditnih informacij (0 = nizka do 8 = visoka)	-1.892,54	802,80	-0,50	-2,36	,031
Glavni vir sredstev za nujne primere: prihranki (v odstotkih, starost 15+)	-340,56	308,15	-0,54	-1,11	,285
Glavni vir sredstev za nujne primere: družina ali prijatelji (v odstotkih, starost 15+)	-710,90	313,71	-1,20	-2,27	,038
Glavni vir sredstev za nujne primere: finančna institucija ali kreditna kartica (v odstotkih, starost 15+)	-88,58	463,93	-0,04	-0,19	,851
Glavni vir sredstev za nujne primere: delo ali posojilo delodajalca (v odstotkih, starost 15+)	-659,40	290,24	-0,75	-2,27	,037
Glavni vir sredstev za nujne primere: zasebni neformalni posojilodajalec (v odstotkih, starost 15+)	-2.254,57	1.567,37	-0,24	-1,44	,170
Glavni vir sredstev za nujne primere: ostalo (v odstotkih, starost 15+)	507,90	712,66	0,14	0,71	,486
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	-464,28	201,39	-0,31	-2,31	,035
Pridobivanje kredita: razdalja do meje rezultata (0 = najmanjša zmogljivost do 100 = največja)	181,38	86,56	0,45	2,10	,052
Podsaharska Afrika					
Model 3	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	1.560,89	10.182,69		0,15	,879
Indeks globine kreditnih informacij (0 = nizka do 8 = visoka)	414,52	250,88	0,41	1,65	,111
Glavni vir sredstev za nujne primere: prihranki (v odstotkih, starost 15+)	10,65	118,20	0,03	0,09	,929
Glavni vir sredstev za nujne primere: družina ali prijatelji (v odstotkih, starost 15+)	4,35	112,24	0,01	0,04	,969
Glavni vir sredstev za nujne primere: finančna institucija ali kreditna kartica (v odstotkih, starost 15+)	48,32	413,02	0,02	0,12	,908
Glavni vir sredstev za nujne primere: delo ali posojilo delodajalca (v odstotkih, starost 15+)	-22,61	113,79	-0,07	-0,20	,844
Glavni vir sredstev za nujne primere: zasebni neformalni posojilodajalec (v %, starost 15+)	110,73	542,41	0,04	0,20	,840
Glavni vir sredstev za nujne primere: ostalo (v odstotkih, starost 15+)	-132,00	141,58	-0,26	-0,93	,360
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	-13,15	78,34	-0,03	-0,17	,868
Pridobivanje kredita: razdalja do meje rezultata (0 = najmanjša zmogljivost do 100 = največja)	14,03	50,87	0,06	0,28	,785

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. (Evropa in Srednja Azija) = 26, Number of obs. (Podsaharska Afrika) = 35

Tabela 29: Koeficienti vzorčnih podatkov za geografske skupine držav, Latinska Amerika in Karibi ter Bližnji vzhod

Latinska Amerika in Karibi					
Model 4	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	-32.056,08	74.232,58		-0,43	,675
Indeks globine kreditnih informacij (0 = nizka do 8 = visoka)	-49,23	574,81	-0,02	-0,09	,933
Glavni vir sredstev za nujne primere: prihranki (v odstotkih, starost 15+)	254,88	840,47	0,33	0,30	,768
Glavni vir sredstev za nujne primere: družina ali prijatelji (v odstotkih, starost 15+)	300,75	732,01	0,52	0,41	,690
Glavni vir sredstev za nujne primere: finančna institucija ali kreditna kartica (v odstotkih, starost 15+)	1.184,87	852,23	0,87	1,39	,195
Glavni vir sredstev za nujne primere: delo ali posojilo delodajalca (v odstotkih, starost 15+)	323,54	713,12	0,50	0,45	,660
Glavni vir sredstev za nujne primere: zasebni neformalni posojilodajalec (v odstotkih, starost 15+)	811,82	1.127,99	0,45	0,72	,488
Glavni vir sredstev za nujne primere: ostalo (v odstotkih, starost 15+)	263,88	1.207,29	0,14	0,22	,831
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	-251,81	384,54	-0,18	-0,65	,527
Pridobivanje kredita: razdalja do meje rezultata (0 = najmanjša zmogljivost do 100 = največja)	106,31	122,03	0,21	0,87	,404
Bližnji vzhod					
Model 5	B	Std. Err.	Beta	t	Sig.
(Constant)	-1.102.080,91	721.897,16		-1,53	,224
Indeks globine kreditnih informacij (0 = nizka do 8 = visoka)	719,83	1.699,90	0,15	0,42	,700
Glavni vir sredstev za nujne primere: prihranki (v odstotkih, starost 15+)	9.511,68	7.195,63	8,77	1,32	,278
Glavni vir sredstev za nujne primere: družina ali prijatelji (v odstotkih, starost 15+)	9.934,11	7.011,50	11,76	1,42	,252
Glavni vir sredstev za nujne primere: finančna institucija ali kreditna kartica (v odstotkih, starost 15+)	13.290,11	7.984,53	1,44	1,66	,195
Glavni vir sredstev za nujne primere: delo ali posojilo delodajalca (v odstotkih, starost 15+)	10.826,48	7.295,22	8,91	1,48	,234
Glavni vir sredstev za nujne primere: zasebni neformalni posojilodajalec (v odstotkih, starost 15+)	11.230,22	9.106,73	1,03	1,23	,305
Glavni vir sredstev za nujne primere: ostalo (v odstotkih, starost 15+)	12.323,88	7.709,77	2,04	1,60	,208
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	431,32	1.080,28	0,13	0,40	,716
Pridobivanje kredita: razdalja do meje rezultata (0 = najmanjša zmogljivost do 100 = največja)	1.706,27	838,03	0,88	2,04	,135

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. (Latinska Amerika in Karibi) = 20, Number of obs. (Bližnji vzhod) = 13

Tabela 30: Koeficienti vzorčnih podatkov za geografske skupine držav, Vzhodna Azija in Pacifik ter države OECD z visokim dohodkom

Vzhodna Azija in Pacifik					
Model 6	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	961.742,02	114.622,28		8,39	,076
Indeks globine kreditnih informacij (0 = nizka do 8 = visoka)	5.346,17	1.186,67	0,58	4,51	,139
Glavni vir sredstev za nujne primere: prihranki (v odstotkih, starost 15+)	-8.984,56	1.075,36	-10,26	-8,35	,076
Glavni vir sredstev za nujne primere: družina ali prijatelji (v odstotkih, starost 15+)	-9.365,91	1.085,22	-6,09	-8,63	,073
Glavni vir sredstev za nujne primere: finančna institucija ali kreditna kartica (v odstotkih, starost 15+)	-14.339,20	1.355,62	-0,58	-10,58	,060
Glavni vir sredstev za nujne primere: delo ali posojilo delodajalca (v odstotkih, starost 15+)	-9.496,29	1.087,92	-7,59	-8,73	,073
Glavni vir sredstev za nujne primere: zasebni neformalni posojilodajalec (v odstotkih, starost 15+)	-8.912,04	1.284,75	-1,33	-6,94	,091
Glavni vir sredstev za nujne primere: ostalo (v odstotkih, starost 15+)	-13.448,71	1.532,58	-1,66	-8,78	,072
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	-2.565,02	202,74	-0,62	-12,65	,050
Pridobivanje kredita: razdalja do meje rezultata (0 = najmanjša zmogljivost do 100 = največja)	-548,90	188,01	-0,42	-2,92	,210
Države OECD z visokim dohodkom					
Model 7	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	-416.876,94	302.668,02		-1,38	,184
Indeks globine kreditnih informacij (0 = nizka do 8 = visoka)	-6.918,31	2.415,19	-0,46	-2,86	,010
Glavni vir sredstev za nujne primere: prihranki (v odstotkih, starost 15+)	4.902,82	2.832,96	2,82	1,73	,099
Glavni vir sredstev za nujne primere: družina ali prijatelji (v odstotkih, starost 15+)	4.108,90	2.879,71	2,06	1,43	,169
Glavni vir sredstev za nujne primere: finančna institucija ali kreditna kartica (v odstotkih, starost 15+)	5.022,23	2.682,21	0,64	1,87	,076
Glavni vir sredstev za nujne primere: delo ali posojilo delodajalca (v odstotkih, starost 15+)	3.842,49	3.057,42	0,90	1,26	,223
Glavni vir sredstev za nujne primere: zasebni neformalni posojilodajalec (v odstotkih, starost 15+)	-17.493,03	10.458,83	-0,22	-1,67	,110
Glavni vir sredstev za nujne primere: ostalo (v odstotkih, starost 15+)	6.393,93	3.341,54	0,42	1,91	,070
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	1.193,38	2.327,33	0,07	0,51	,614
Pridobivanje kredita: razdalja do meje rezultata (0 = najmanjša zmogljivost do 100 = največja)	735,47	981,92	0,15	0,75	,463

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. (Vzhodna Azija in Pacifik) = 11, Number of obs. (Države OECD z visokim dohodkom) = 30

Tabela 31: Koeficienti vzorčnih podatkov za države v razvoju in razvite države

Države v razvoju					
Model	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	11.613,35	9.222,38		1,26	,211
Indeks globine kreditnih informacij (0 = nizka do 8 = visoka)	265,65	132,30	0,24	2,01	,048
Glavni vir sredstev za nujne primere: prihranki (v odstotkih, starost 15+)	-84,50	95,45	-0,22	-0,89	,378
Glavni vir sredstev za nujne primere: družina ali prijatelji (v odstotkih, starost 15+)	-121,82	94,76	-0,40	-1,29	,202
Glavni vir sredstev za nujne primere: finančna institucija ali kreditna kartica (v odstotkih, starost 15+)	289,40	183,82	0,17	1,57	,119
Glavni vir sredstev za nujne primere: delo ali posojilo delodajalca (v odstotkih, starost 15+)	-126,54	93,46	-0,34	-1,35	,179
Glavni vir sredstev za nujne primere: zasebni neformalni posojilodajalec (v odstotkih, starost 15+)	-114,86	188,15	-0,06	-0,61	,543
Glavni vir sredstev za nujne primere: ostalo (v odstotkih, starost 15+)	-307,28	127,29	-0,35	-2,41	,018
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	-18,71	59,92	-0,03	-0,31	,756
Pridobivanje kredita: razdalja do meje rezultata (0 = najmanjša zmožljivost do 100 = največja)	46,05	30,08	0,17	1,53	,129
Razvite države					
Model	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	-193.734,64	231.540,85		-0,84	,409
Indeks globine kreditnih informacij (0 = nizka do 8 = visoka)	-2.405,86	2.106,99	-0,18	-1,14	,261
Glavni vir sredstev za nujne primere: prihranki (v odstotkih, starost 15+)	2.241,58	2.214,73	1,63	1,01	,319
Glavni vir sredstev za nujne primere: družina ali prijatelji (v odstotkih, starost 15+)	1.463,76	2.286,84	0,79	0,64	,526
Glavni vir sredstev za nujne primere: finančna institucija ali kreditna kartica (v odstotkih, starost 15+)	1.750,09	2.272,95	0,25	0,77	,447
Glavni vir sredstev za nujne primere: delo ali posojilo delodajalca (v odstotkih, starost 15+)	1.921,28	2.214,60	0,64	0,87	,392
Glavni vir sredstev za nujne primere: zasebni neformalni posojilodajalec (v odstotkih, starost 15+)	2.426,06	5.707,05	0,08	0,43	,673
Glavni vir sredstev za nujne primere: ostalo (v odstotkih, starost 15+)	3.645,43	3.073,20	0,25	1,19	,244
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	-975,28	1.761,70	-0,09	-0,55	,583
Pridobivanje kredita: razdalja do meje rezultata (0 = najmanjša zmožljivost do 100 = največja)	708,54	720,25	0,20	0,98	,332

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. (Države v razvoju) = 98, Number of obs. (Razvite države) = 44

PRILOGA 11: Rezultati regresijske analize hipoteze 9

Rezultati regresijske analize so podani s koeficienti vzorčnih podatkov in testi o primernosti modela za vse države, geografske skupine držav ter države v razvoju in razvite države.

Tabela 32: Koeficienti vzorčnih podatkov za vse vključene države

Model	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	43.048,79	15.535,52	2,77	0,006
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	-7083,98	3.820,32	-1,85	0,064

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. = 142

Tabela 33: Test endogenosti neodvisne spremenljivke za vse vključene države

Durbin (score) chi2 (1)	6,30	P = 0,012
Wu-Hausman F (1; 139)	6,46	P = 0,012

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD); neodvisna spremenljivka: Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)

Tabela 34: Koeficienti vzorčnih podatkov za geografske skupine držav

Južna Azija				
Model 1	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	1.351,03	1.192,28	1,13	0,257
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	79,40	274,23	0,29	0,772
Evropa in Srednja Azija				
Model 2	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	-33.801,82	103.794,70	-0,33	0,745
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	9.852,21	24.198,67	0,41	0,684
Podsaharska Afrika				
Model 3	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	19.213,63	104.993,30	0,18	0,855
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	-2.354,34	14.608,72	-0,16	0,872
Latinska Amerika in Karibi				
Model 4	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	5.399,47	3.414,31	1,58	0,114
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	250,13	819,60	0,31	0,760
Bližnji vzhod				
Model 5	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	-37.564,18	212.826,80	-0,18	0,860
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	16.888,77	70.327,93	0,24	0,810

se nadaljuje

Tabela 35: Koeficienti vzorčnih podatkov za geografske skupine držav (nad.)

Vzhodna Azija in Pacifik				
Model 6	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	-9.358,93	90.304,83	-0,10	0,917
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	4.968,07	20.533,64	0,24	0,809
Države OECD z visokim dohodkom				
Model 7	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	43.634,75	31.632,17	1,38	0,168
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	3.252,49	89.220,38	0,04	0,971

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. (Južna Azija) = 7, Number of obs. (Evropa in Srednja Azija) = 26, Number of obs. (Podsaharska Afrika) = 35, Number of obs. (Latinska Amerika in Karibi) = 20, Number of obs. (Bližnji vzhod) = 13, Number of obs. (Vzhodna Azija in Pacifik) = 11, Number of obs. (Države OECD z visokim dohodkom) = 30

Tabela 36: Test endogenosti neodvisne spremenljivke za geografske skupine držav

Južna Azija			Evropa in Srednja Azija		
Durbin (score) chi2 (1)	0,05	P = 0,820	Durbin (score) chi2 (1)	7,60	P = 0,006
Wu-Hausman F (1; 4)	0,03	P = 0,872	Wu-Hausman F (1; 23)	9,50	P = 0,005
Podsaharska Afrika			Latinska Amerika in Karibi		
Durbin (score) chi2 (1)	0,90	P = 0,343	Durbin (score) chi2 (1)	0,38	P = 0,537
Wu-Hausman F (1; 32)	0,84	P = 0,365	Wu-Hausman F (1; 17)	0,33	P = 0,573
Bližnji vzhod			Vzhodna Azija in Pacifik		
Durbin (score) chi2 (1)	2,28	P = 0,131	Durbin (score) chi2 (1)	0,41	P = 0,520
Wu-Hausman F (1; 10)	2,13	P = 0,175	Wu-Hausman F (1; 8)	0,31	P = 0,591
Države OECD z visokim dohodkom					
Durbin (score) chi2 (1)	0,01	P = 0,914			
Wu-Hausman F (1; 27)	0,01	P = 0,919			

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD); neodvisna spremenljivka: Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)

Tabela 37: Koeficienti vzorčnih podatkov za države v razvoju in razvite države

Države v razvoju				
Model	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	17.970,1	78.655,21	0,23	0,819
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	-2.541,92	14.482,51	-0,18	0,861

se nadaljuje

Tabela 37: Koeficienti vzorčnih podatkov za države v razvoju in razvite države (nad.)

Razvite države				
Model	b	Std. Err.	z	P
(Constant)	39.061,8	17.511,68	2,23	0,026
Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)	-1.077,36	21.007,45	-0,05	0,959

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD), Number of obs. (Države v razvoju) = 98, Number of obs. (Razvite države) = 44

Tabela 38: Test endogenosti neodvisne spremenljivke za države v razvoju in razvite države

Države v razvoju		
Durbin (score) chi2 (1)	0,42	P = 0,519
Wu-Hausman F (1; 95)	0,41	P = 0,526
Razvite države		
Durbin (score) chi2 (1)	0,02	P = 0,888
Wu-Hausman F (1; 41)	0,02	P = 0,892

Legenda: * odvisna spremenljivka: BDP/PC 2014 (v USD); neodvisna spremenljivka: Povprečni stroški transakcij nakazil (v odstotkih)